

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

Διπλωματική Εργασία με Θέμα:

Ο ρόλος του ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας στην ψυχολογική προσαρμογή εργαζομένων και
ατόμων με πρόβλημα χρήσης ουσιών

Επιβλέπων Καθηγητής: Ρόμπερτ Μέλλον

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια: Χατζηκωνσταντόγλου Μαρία

Αριθμός Μητρώου: 0609M029

ΑΘΗΝΑ, 2012

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία αποσκοπεί στη διερεύνηση της σχέσης ανάμεσα στο ιστορικό κοινωνικής τιμωρίας και στη ψυχολογική προσαρμογή των ατόμων όπως αυτή εκφράζεται μέσα από τον αυτοέλεγχο, την παρορμητικότητα, την απορρόφηση (εσωτερική και εξωτερική), την κατάθλιψη και την χρήση αλκοόλ. Για τη διερεύνηση των ανωτέρω μεταβλητών της έρευνας μελετήθηκε μέσω ερωτηματολογίων δείγμα εργαζομένων από διάφορους οργανισμούς και επιχειρήσεις καθώς και δείγμα ατόμων με πρόβλημα χρήσης ουσιών που παρακολουθούσαν πρόγραμμα απεξάρτησης του ΟΚΑΝΑ. Το ιστορικό κοινωνικής τιμωρίας βρέθηκε να συσχετίζεται θετικά με την παρορμητικότητα, την αυτοαπορρόφηση, το αλκοόλ, την κατάθλιψη και αρνητικά με τον αυτοέλεγχο σχεδόν και στα δύο δείγματα. Επίσης, οι εργαζόμενοι βρέθηκαν να έχουν υψηλότερο αυτοέλεγχο και εξωτερική απορρόφηση έναντι των χρηστών. Εν αντιθέσει, οι χρήστες βρέθηκαν να έχουν υψηλότερο σκορ στην παρορμητικότητα, την χρήση αλκοόλ, την κατάθλιψη, την εσωτερική απορρόφηση και το ιστορικό κοινωνικής τιμωρίας. Το ιστορικό κοινωνικής τιμωρίας φαίνεται να επηρεάζει την ψυχολογική προσαρμογή των ατόμων και οδηγεί σε παρεκκλίνουσες συμπεριφορές.

Λέξεις – Κλειδιά: ιστορικό κοινωνικής τιμωρίας, παρορμητικότητα, αυτοέλεγχος, αλκοόλ, κατάθλιψη, αυτοαπορρόφηση, χρήση ουσιών

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την ολοκλήρωση αυτού του ερευνητικού πονήματος, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου, Ρόμπερτ Μέλλον, Καθηγητή Ψυχολογίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, για την ευκαιρία που μου έδωσε να ολοκληρώσω τις μεταπτυχιακές μου σπουδές καθώς και για τη δυνατότητα να ανακαλύψω άγνωστα μέχρις ώρας προς εμένα ερευνητικά μονοπάτια. Η επιστημονικότητα, περιεκτικότητα και διεισδυτικότητα του ήταν από τις κυριαρχούσες αρετές που με επηρέασαν στο έργο αυτό.

Εκ των ων ουκ άνευ θεωρείται η ευχαρίστηση του Ο.ΚΑ.ΝΑ. για τη διάθεση του κλινικού δείγματος της Θεραπευτικής Μονάδας Υποκατάστασης Ρίου προς τους ερευνητικούς σκοπούς της εργασίας αυτής καθώς και του Ψυχιάτρου και Επιστημονικά Υπεύθυνου της Μονάδας, κου Στρατούλια Ιωάννη, για τη συνεργατικότητα και τις καίριες παρατηρήσεις του. Σημαντικό ρόλο στη διαχείριση των μελών του ΟΚΑΝΑ και στη συγκέντρωση του ερευνητικού υλικού έπαιξαν οι Θεραπεύτριες της Μονάδας, Γιαννικοπούλου Βασιλική, Ιωάννου Θέμις και Μανεσιώτη Μαρία, γι' αυτό και τις ευχαριστώ.

Ιδιαίτερη μνεία οφείλω να κάνω στο Μουρσελλά Ανδρέα και στη Μαυρουκλή Ελένη, χωρίς τη συμβολή των οποίων η ολοκλήρωση της συγκεκριμένης ερευνητικής εργασίας θα ήταν αδύνατη.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους εκείνους που συμμετείχαν στη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων, για τον χρόνο που δέφεσαν και για την υπομονή που επέδειξαν. Θα ήταν παράλειψη εάν δεν συμπεριελάμβανα στις ευχαριστίες μου την οικογένεια μου και τους φίλους μου για την αμέριστη και έμπρακτη συμπαράσταση και ενθάρρυνσή τους σε όλη τη διάρκεια της συγγραφής της παρούσας εργασίας.

Πίνακας Περιεχομένων

	Σελ.
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	5
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	10
Ιστορικό κοινωνικής τιμωρίας	11
Σχέση ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας και παρορμητικότητας.....	12
Σχέση ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας και αυτοελέγχου.....	13
Σχέση αυτοελέγχου και χρήσης αλκοόλ.....	17
Σχέση εξωτερικής απορρόφησης και κατάθλιψης.....	18
Σχέση αυτοαπορρόφησης και κατάθλιψης.....	20
Σχέση παρορμητικότητας και χρήσης αλκοόλ	22
Σχέση κατάθλιψης και χρήσης αλκοόλ.....	25
ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΣ.....	26
Δείγμα.....	26
Ερευνητικά εργαλεία.....	26
Κλίμακα Μέτρησης του Ιστορικού Κοινωνικής Τιμωρίας	27
Ερωτηματολόγιο Αυτοελέγχου	27
Κλίμακα Παρορμητικότητας του Barratt – BIS-11-GR	28
Κλίμακα του Κέντρου Επιδημιολογικών Ερευνών για την Κατάθλιψη.....	28
Κλίμακα για το Αλκοόλ.....	29
Κλίμακα Απορρόφησης (SPS).....	29
Διαδικασία.....	30
Στοιχεία Δεοντολογίας.....	32
ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ – ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	33
Έλεγχος Αξιοπιστίας Ερωτηματολογίων.....	33
Ανάλυση Συσχέτισης μεταξύ Παραγόντων (Ενδοομαδική Ανάλυση).....	34
Ανάλυση ανά Φύλο Ερωτώμενου (Ενδοομαδική Ανάλυση).....	55
Ανάλυση ανά Ομάδα Ερωτώμενου (Διομαδική Ανάλυση).....	60
ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....	64
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	70
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	76

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Συντελεστές α του Gronbach για κάθε παράγοντα (σελ. 33)

Πίνακας 2: Τιμές των δεικτών συσχέτισης Spearman rho για όλους τους παράγοντες για το δείγμα των χρηστών (σελ. 36)

Πίνακας 3: Τιμές των δεικτών συσχέτισης Spearman rho για όλους τους παράγοντες για το δείγμα των εργαζομένων (σελ. 46)

Πίνακας 4: Κατανομή του δείγματος των χρηστών ανά φύλο (σελ. 56)

Πίνακας 5: Αποτελέσματα ελέγχων των παραγόντων για το δείγμα των χρηστών (σελ. 57)

Πίνακας 6: Περιγραφικά μέτρα των παραγόντων για το δείγμα των χρηστών (σελ. 58)

Πίνακας 7: Κατανομή του δείγματος των εργαζομένων ανά φύλο (σελ. 59)

Πίνακας 8: Αποτελέσματα ελέγχων των παραγόντων για το δείγμα των εργαζομένων (σελ. 59)

Πίνακας 9: Περιγραφικά μέτρα των παραγόντων για το δείγμα των εργαζομένων (σελ. 60)

Πίνακας 10: Κατανομή του δείγματος ανάμεσα στις δύο ομάδες (σελ. 61)

Πίνακας 11: Αποτελέσματα ελέγχων των παραγόντων μεταξύ των δύο ομάδων (σελ. 62)

Πίνακας 12: Περιγραφικά μέτρα των παραγόντων μεταξύ των δύο ομάδων (σελ. 63)

Κατάλογος Γραφημάτων

- Γράφημα 1:* Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης του ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας με την παρορμητικότητα για το δείγμα των χρηστών (σελ. 37)
- Γράφημα 2:* Γραφική απεικόνιση της αρνητικής συσχέτισης του ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας με τον αυτοέλεγχο για το δείγμα των χρηστών (σελ. 37)
- Γράφημα 3:* Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης του ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας με την αυτοαπορρόφηση για το δείγμα των χρηστών (σελ. 38)
- Γράφημα 4:* Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης του ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας με τον αλκοόλ για το δείγμα των χρηστών (σελ. 38)
- Γράφημα 5:* Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης του ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας με την κατάθλιψη για το δείγμα των χρηστών (σελ. 39)
- Γράφημα 6:* Γραφική απεικόνιση της αρνητικής συσχέτισης του αυτοελέγχου με την παρορμητικότητα για το δείγμα των χρηστών (σελ. 39)
- Γράφημα 7:* Γραφική απεικόνιση της αρνητικής συσχέτισης του αυτοελέγχου με το αλκοόλ για το δείγμα των χρηστών (σελ. 40)
- Γράφημα 8:* Γραφική απεικόνιση της αρνητικής συσχέτισης του αυτοελέγχου με την κατάθλιψη για το δείγμα των χρηστών (σελ. 40)
- Γράφημα 9:* Γραφική απεικόνιση της αρνητικής συσχέτισης του αυτοελέγχου με την παρορμητικότητα για το δείγμα των χρηστών (σελ. 41)
- Γράφημα 10:* Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης της παρορμητικότητας με το αλκοόλ για το δείγμα των χρηστών (σελ. 41)
- Γράφημα 11:* Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης της παρορμητικότητας με την κατάθλιψη για το δείγμα των χρηστών (σελ. 42)
- Γράφημα 12:* Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης της εξωτερικής απορρόφησης με την αυτοαπορρόφηση για το δείγμα των χρηστών (σελ. 42)
- Γράφημα 13:* Γραφική απεικόνιση της αρνητικής συσχέτισης της εξωτερικής απορρόφησης με το αλκοόλ για το δείγμα των χρηστών (σελ. 43)
- Γράφημα 14:* Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης της αυτοαπορρόφησης με την κατάθλιψη για το δείγμα των χρηστών (σελ. 43)

Γράφημα 15: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης του αλκοόλ με την κατάθλιψη για το δείγμα των χρηστών (σελ. 44)

Γράφημα 16: Γραφική απεικόνιση της αρνητικής συσχέτισης του ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας με τον αυτοέλεγχο για το δείγμα των εργαζομένων (σελ. 47)

Γράφημα 17: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης του ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας με την παρορμητικότητα για το δείγμα των εργαζομένων (σελ. 47)

Γράφημα 18: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης του ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας με την αυτοαπορρόφηση για το δείγμα των εργαζομένων (σελ. 48)

Γράφημα 19: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης του ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας με την κατάθλιψη για το δείγμα των εργαζομένων (σελ. 48)

Γράφημα 20: Γραφική απεικόνιση της αρνητικής συσχέτισης του αυτοελέγχου με την παρορμητικότητα για το δείγμα των εργαζομένων (σελ. 49)

Γράφημα 21: Γραφική απεικόνιση της αρνητικής συσχέτισης του αυτοελέγχου με την εξωτερική απορρόφηση για το δείγμα των εργαζομένων (σελ. 49)

Γράφημα 22: Γραφική απεικόνιση της αρνητικής συσχέτισης του αυτοελέγχου με την αυτοαπορρόφηση για το δείγμα των εργαζομένων (σελ. 50)

Γράφημα 23: Γραφική απεικόνιση της αρνητικής συσχέτισης του αυτοελέγχου με το αλκοόλ για το δείγμα των εργαζομένων (σελ. 50)

Γράφημα 24: Γραφική απεικόνιση της αρνητικής συσχέτισης του αυτοελέγχου με την κατάθλιψη για το δείγμα των εργαζομένων (σελ. 51)

Γράφημα 25: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης της παρορμητικότητας με την εξωτερική απορρόφηση για το δείγμα των εργαζομένων (σελ. 51)

Γράφημα 26: Γραφική απεικόνιση της αρνητικής συσχέτισης της παρορμητικότητας με την αυτοαπορρόφηση για το δείγμα των εργαζομένων (σελ. 52)

Γράφημα 27: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης της παρορμητικότητας με το αλκοόλ για το δείγμα των εργαζομένων (σελ. 52)

Γράφημα 28: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης της εξωτερικής απορρόφησης με την αυτοαπορρόφηση για το δείγμα των εργαζομένων (σελ. 53)

Γράφημα 29: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης της εξωτερικής απορρόφησης με την κατάθλιψη για το δείγμα των εργαζομένων (σελ. 53)

Γράφημα 30: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης της αυτοαπορρόφησης με το αλκοόλ για το δείγμα των εργαζομένων (σελ. 54)

Γράφημα 31: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης της αυτοαπορρόφησης με την κατάθλιψη για το δείγμα των εργαζομένων (σελ. 54)

Γράφημα 32: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης του αλκοόλ με την κατάθλιψη για το δείγμα των εργαζομένων (σελ. 55)

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η τιμωρία είναι μια έννοια που συναντάται συχνά σε συμπεριφοριστικά μοντέλα με στόχο την καταστολή κάποιας ανεπιθύμητης συμπεριφοράς. Το ιστορικό κοινωνικής τιμωρίας, ωστόσο, και η επίδραση του στην μετέπειτα ψυχολογική προσαρμογή του ατόμου δεν έχει ακόμα ερευνηθεί σε ικανοποιητικό βαθμό στην υπάρχουσα βιβλιογραφία ώστε να δημιουργηθεί μια επαρκής βιβλιογραφική βάση από την οποία θα εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με αυτό. Ως εκ τούτου, ιδιαίτερο ερευνητικό ενδιαφέρον παρουσιάζει η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ του ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας ενός ατόμου και των χαρακτηριστικών που συνδέονται με την ψυχολογική προσαρμογή του όχι μόνο στον εργασιακό χώρο αλλά στην εν γένει ζωή του. Επίσης, η σύγκριση μεταξύ δύο ομάδων, όπου στη μία τα άτομα καταφανώς επιδεικνύουν μια προβληματική συμπεριφορά ενώ στη άλλη όχι, θα αναδείξει διαφορές που θα ενισχύσουν τις ερευνητικές υποθέσεις.

Αναζητώντας τις σχέσεις μεταξύ των μεταβλητών και συγκεκριμένα, μεταξύ αυτοελέγχου, παρορμητικότητας και χρήσης αλκοόλ, εσωτερικής απορρόφησης και κατάθλιψης, εξωτερικής απορρόφησης και κατάθλιψης, κατάθλιψης και χρήσης αλκοόλ, ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας, παρορμητικότητας και αυτοελέγχου, και τέλος μεταξύ παρορμητικότητας και χρήσης ουσιών, διαμορφώθηκαν οι έξι βασικές υποθέσεις της έρευνας που είναι οι κάτωθι:

1. Η έλλειψη αυτοελέγχου και η παρορμητικότητα συσχετίζονται θετικά με την χρήση αλκοόλ
2. Η εσωτερική απορρόφηση συσχετίζεται θετικά με την κατάθλιψη
3. Η εξωτερική απορρόφηση συσχετίζεται αρνητικά με την κατάθλιψη
4. Η κατάθλιψη συσχετίζεται θετικά με τη χρήση αλκοόλ
5. Το ιστορικό κοινωνικής τιμωρίας συσχετίζεται θετικά με την παρορμητικότητα και αρνητικά με τον αυτοέλεγχο
6. Η παρορμητικότητα συσχετίζεται θετικά με τη χρήση ουσιών.

Ιστορικό κοινωνικής τιμωρίας

Στον κλάδο της ψυχολογίας ως τιμωρία ορίζεται η επιβολή ενός αρνητικού ή/και ενοχλητικού ερεθίσματος ή η αφαίρεση ενός ήδη θετικού ερεθίσματος ως συνέπεια μιας πράξης του ατόμου (Μέλλον, 2007). Στην πρώτη περίπτωση η τιμωρία ονομάζεται θετική διότι παράγεται ένας αρνητικός ενισχυτής, όπως για παράδειγμα το χτύπημα ενός παιδιού από τον δάσκαλο όταν εκείνο προέβη σε μια ανεπιθύμητη συμπεριφορά. Στην δεύτερη περίπτωση, η τιμωρία χαρακτηρίζεται ως αρνητική καθώς το υποκείμενο στερείται ένα ήδη θετικό ερέθισμα που απολάμβανε, όπως για παράδειγμα η διακοπή του παιχνιδιού ενός παιδιού μετά από μια μη αποδεκτή από τους γονείς του συμπεριφορά του.

Η πρακτική της τιμωρίας, όπως και η απειλή χρήσης της, χρησιμοποιείται ευρέως τόσο στο πλαίσιο της οικογένειας όσο και της κοινωνίας προκειμένου να μειωθεί η συχνότητα εμφάνισης κοινωνικά ανεπιθύμητων συμπεριφορών (Straus & Donnelly, 1993).

Η μελέτη της αποτελεσματικότητας της τιμωρίας αποτελεί αντικείμενο πολλών ερευνητικών εργασιών τόσο για τις συνέπειες της στην προσωπικότητα του ατόμου που την υφίσταται όσο και για την ενδεχόμενη σχέση της με ανάπτυξη ψυχοπαθολογικών χαρακτηριστικών. Για παράδειγμα, σε έρευνα των Sears, Maccoby και Levin (1957) βρέθηκε ότι η σωματική τιμωρία από τους γονείς έχει συνδεθεί με επιθετικότητα από το παιδί καθώς και με ασθενή ανάπτυξη της συνείδησης. Μια μεταανάλυση 88 ερευνών έδειξε ότι 110 από τα 117 αποτελέσματα της σωματικής τιμωρίας που αναλύθηκαν έδειξαν ότι η σωματική τιμωρία συνδέεται εκτός από την άμεση συμμόρφωση του υποκειμένου και με την επιθετικότητα, έλλειψη ενσυναίσθησης, προβλήματα ψυχικής υγείας και άλλες δυσπροσαρμοστικές συμπεριφορές (Thomson, 1999).

Εντούτοις είναι σημαντικό εδώ να αναφέρουμε μια έρευνα μεταανάλυσης δημοσιευμένων ερευνών σχετικά με τις συναισθηματικές, γνωστικές, και συμπεριφορικές συνέπειες της σωματικής τιμωρίας στα παιδιά. Η έρευνα αυτή των Paolucci και Violato (2004) συμπεριέλαβε 70 μελέτες που έγιναν από το 1961 ως το 2000. Στα συμπεράσματα των συγγραφέων

προτείνεται ότι οι αρνητικές συνέπειες της σωματικής τιμωρίας στη συμπεριφορά και το συναίσθημα ήταν πολύ μικρές και μηδαμινές στη νόηση. Τα συμπεράσματα αυτά βγήκαν ακόμα και μετά από έλεγχο μεταβλητών όπως το φύλο, το κοινωνικοοικονομικό στάτους, τη συχνότητα και ηλικία της πρώτης εμπειρίας σωματικής τιμωρίας, τη σχέση μεταξύ τιμωρού και τιμωρούμενου και την τεχνική της πειθαρχίας. Οι ερευνητές συνάγουν λοιπόν ότι η έκθεση σε σωματική τιμωρία δεν αυξάνει ουσιαστικά τον κίνδυνο για ανάπτυξη συναισθηματικών, γνωστικών ή συμπεριφορικών παθολογιών.

Ο τρόπος μέτρησης αυτής της μεταβλητής μέχρι πρότινος γινόταν μόνο μέσω ερευνητικών εργαλείων τα οποία απευθύνονταν κυρίως στους γονείς, κάτι που εξ' ορισμού μπορεί να εμπλέκει συναισθηματικές συνιστώσες, προσωπικές πεποιθήσεις και λογοκρισία. Ο Αγγελάκης (2011) στα πλαίσια της διδακτορικής του διατριβής κατασκεύασε μια αυτοαναφορική κλίμακα μέτρησης της βίωσης ενός προσωπικού ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας (History of Social Punishment- HoSP) η οποία συμπεριλαμβάνει τέσσερεις υποκλίμακες: τιμωρία/έλλειψη θετικής ενίσχυσης συνομηλίκων, έλλειψη θετικής ενίσχυσης γονέων, αποτρεπτικός έλεγχος γονέων, αποτρεπτικός έλεγχος/έλλειψη θετικής ενίσχυσης καθηγητών.

Σχέση ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας και παρορμητικότητας

Η σχέση μεταξύ τιμωρίας και παρορμητικότητας δεν έχει ιδιαίτερα μελετηθεί, εντούτοις υπάρχουν κάποιες εξειδικευμένες σε παιδιά έρευνες που αποπειράθηκαν να διαφωτίσουν το κατά πόσο η χρήση της πρακτικής της τιμωρίας μπορεί να έχει κάποια επίδραση στα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των παιδιών, όπως είναι η παρορμητικότητα.

Οι Straus και Mouradian (1998) μελέτησαν τη σχέση μεταξύ αυθόρμητης σωματικής τιμωρίας από μητέρες και αντικοινωνικής συμπεριφοράς και παρορμητικότητας στα παιδιά. Οι

ερευνητές έχοντας κάνει τον διαχωρισμό μεταξύ αυθόρμητης και μελετημένης σωματικής τιμωρίας, υπέθεσαν ότι 1) όσο θα αυξανόταν η σωματική τιμωρία οποιουδήποτε είδους τόσο θα αυξανόταν η παρορμητικότητα και η αντικοινωνική συμπεριφορά του παιδιού, 2) όσο πιο παρορμητική η σωματική τιμωρία τόσο μεγαλύτερη η παρορμητικότητα και η αντικοινωνική συμπεριφορά του παιδιού και 3) υπάρχει μια σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ παρορμητικότητας στη σωματική τιμωρία και σωματικής τιμωρίας τέτοια που κάνει τη σωματική τιμωρία να συνδέεται με την παρορμητικότητα και την αντικοινωνική συμπεριφορά του παιδιού μόνο όταν η σωματική τιμωρία είναι αποτέλεσμα παρόρμησης. Τα παιδιά που συμμετείχαν ήταν μεταξύ 2 και 14 ετών. Πράγματι, τα αποτελέσματα επιβεβαίωσαν ότι όσο αυξανόταν η σωματική τιμωρία οποιουδήποτε είδους τόσο αυξανόταν η παρορμητικότητα και η αντικοινωνική συμπεριφορά του παιδιού καθώς επίσης και τις υπόλοιπες υποθέσεις.

Σχέση ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας και αυτοελέγχου

Η χρήση οποιασδήποτε μορφής τιμωρίας ή η απειλή χρήσης τιμωρίας, αν κι έχει θετικά αποτελέσματα ως προς την άμεση τουλάχιστον συμμόρφωση, έχει ενοχοποιηθεί ότι παρεμβαίνει στην «φυσιολογική» ανάπτυξη των παιδιών αφήνοντας τα με μια ανεπαρκή εικόνα εαυτού καθώς επίσης και με ένα μειωμένο γενικότερο έλεγχο της ζωής τους (Αγγελάκης, 2011).

Σε έρευνα των Evans, Simons και Simons (2012) πάνω στα αποτελέσματα της σωματικής τιμωρίας και της λεκτικής κακοποίησης στην παραβατικότητα και στους μηχανισμούς διαμεσολάβησης, βρέθηκε ότι η σωματική τιμωρία ενισχύει χαρακτηριστικά όπως χαμηλό αυτοέλεγχο και εχθρική ματιά στις ανθρώπινες σχέσεις. Τα έφηβα αγόρια τα οποία δέχονται περισσότερη σωματική τιμωρία από τους γονείς τους αντιδρούν αναπτύσσοντας αυτά τα χαρακτηριστικά, το οποίο τους επηρεάζει στο να εμπλακούν στην παραβατικότητα. Η λεκτική

κακοποίηση, από την άλλη, μοιάζει να είναι πιο επιβλαβής σε αυτήν την ηλικία εξίσου και για τα δύο φύλα, μιας και αντιμετωπίζεται ως κάτι αναίτιο και άδικο, δεδομένου ότι οι έφηβοι και προέφηβοι μπορούν πλέον πολύ καλά να συζητήσουν με επιχειρήματα σχετικά με ένα πρόβλημα πειθαρχίας.

Ο μειωμένος αυτοέλεγχος φαίνεται να παίζει ρόλο διαμεσολαβητή ανάμεσα στη σωματική τιμωρία και την παραβατικότητα ιδιαίτερα στα αγόρια, ενώ την αντίστοιχη θέση παίζει στα κορίτσια ο θυμός. Εκτός από τον μειωμένο αυτοέλεγχο ρόλο διαμεσολαβητή στα αγόρια παίζει κι η εχθρότητα στις ανθρώπινες σχέσεις. Η λεκτική και σωματική εχθρικήτητα μοιάζει να παράγει, όπως προειπώθηκε, χαμηλά επίπεδα αυτοελέγχου (Evans, Simons και Simons, 2012).

Σχέση αυτοαπορρόφησης και κατάθλιψης

Η αυτοαπορρόφηση ορίζεται ως η τάση για μεγαλύτερη εστίαση στον εαυτό παρά στο περιβάλλον και για διατήρηση της στραμμένης στον εαυτό προσοχής. Η έννοια της αυτοαπορρόφησης αναπτύχθηκε από τον Sakamoto το 1998 στην προσπάθειά του να διευρύνει το ερευνητικό πεδίο της σχέσης της κατάθλιψης με την εστιασμένη στον εαυτό προσοχή. Θέλησε να εισάγει στην έννοια της εστιασμένης στον εαυτό προσοχής και την παράμετρο της διάρκειας θεωρώντας ότι είναι εξίσου σημαντική με τον βαθμό. Μέχρι πρότινος αυτού του είδους την προσοχή την μελετούσαν με την κλίμακα της Συνειδητότητας του Εαυτού (Self Consciousness Scale-SCS, Fenigstein, Scheier & Buss, 1975) η οποία έκανε διαχωρισμό ανάμεσα στην Ιδιωτική και τη Δημόσια Συνειδητότητα (private and public consciousness). Η Ιδιωτική Συνειδητότητα, η οποία σχετίζεται με την επίγνωση των συναισθημάτων, των διαθέσεων, των αντιλήψεων και των πεποιθήσεων που κάποιος έχει για τον εαυτό του, φάνηκε να σχετίζεται σημαντικά με κλίμακες της κατάθλιψης, κάτι που δεν

φάνηκε να ισχύει για τη Δημόσια Συνειδητότητα, η οποία αφορά το πόσο κάποιος νοιάζεται για την κοινωνική του εμφάνιση και την εντύπωση που δημιουργεί στους άλλους (Ingram & Smith, 1984, Smith & Greenberg, 1981, Smith, Ingram & Roth, 1985).

Συμπληρωματικά στην αυτοαπορρόφηση ή εσωτερική απορρόφηση αναπτύχθηκε και η έννοια της εξωτερικής απορρόφησης η οποία περιγράφει την τάση για εστίαση σε ένα εξωτερικό αντικείμενο.

Για την μέτρηση της απορρόφησης ο Sakamoto (1998) ανέπτυξε την Κλίμακα Αυτοαπορρόφησης (Preoccupation Scale), η οποία αποτελείται από 24 ερωτήσεις εκ των οποίων οι 13 αφορούν την αυτοαπορρόφηση, οι 9 την εξωτερική απορρόφηση και οι υπόλοιπες δύο αποτελούν ερωτήσεις πλήρωσης (filler items). Η κλίμακα της αυτοαπορρόφησης διαφέρει ουσιαστικά από την κλίμακα μέτρησης της Ιδιωτικής Συνειδητότητας (PSCS) στο γεγονός ότι ενώ η πρώτη δίνει βάρος και στη διάρκεια της εστιασμένης στον εαυτό προσοχής, η δεύτερη εξετάζει μόνο τον βαθμό κατά τον οποίον αυτό συμβαίνει.

Στην έρευνα του Sakamoto (1998) όπου διερευνάτο η σχέση μεταξύ αυτοαπορρόφησης, εξωτερικής απορρόφησης και κατάθλιψης, βρέθηκε μέτρια αλλά σημαντική συσχέτιση της κλίμακας της αυτοαπορρόφησης τόσο με τα αποτελέσματα της κλίμακας BDI όσο και με αυτά της κλίμακας SDS. Επιπρόσθετα, σημαντικό εύρημα αυτής της έρευνας αποτελεί η διαπίστωση ότι η κατάθλιψη συνδέεται στενότερα με την αυτοαπορρόφηση, η οποία εμπεριέχει και τον βαθμό αλλά και την διάρκεια της εστιασμένης στον εαυτό προσοχής απ' ότι με την Συνειδητότητα η οποία δεν λαμβάνει υπόψη τη διάρκεια της προσοχής αυτής.

Η αυτοαπορρόφηση αποτελεί επίσης, παράγοντα τόσο ευαλωτότητας (Sakamoto, 1995) όσο και διατήρησης της κατάθλιψης (Sakamoto, Tomoda & Kijima, 1995).

Στην έρευνα του Sakamoto (1998) σχετικά με την σύνδεση της μείζονος κατάθλιψης, της καταθλιπτικής συμπτωματολογίας και της αυτοαπορρόφησης βρέθηκε ότι τα αυξημένα επίπεδα αυτοαπορρόφησης φαίνεται να αποτελούν κι έναν πρόσθετο παράγοντα επιδείνωσης της κατάθλιψης με την έννοια του αυξημένου αριθμού συμπτωμάτων. Με άλλα λόγια βρέθηκε

ότι τα άτομα της ομάδας με τα μεγάλα επίπεδα αυτοαπορρόφησης υπέφεραν από βαρύτερης μορφής κατάθλιψη σε σχέση με τα άτομα που εντάσσονταν στην ομάδα με τα χαμηλά επίπεδα αυτοαπορρόφησης. Επίσης, βρέθηκε ότι το ποσοστό των ανθρώπων που πληρούσαν τα κριτήρια για Μείζων Καταθλιπτικό Επεισόδιο ήταν σημαντικά μεγαλύτερο μεταξύ της ομάδας με τα μεγαλύτερα επίπεδα αυτοαπορρόφησης απ' ό,τι μεταξύ της ομάδας με τα χαμηλότερα επίπεδα αυτοαπορρόφησης. Τέλος, ένα πολύ σημαντικό εύρημα αυτής έρευνας αποτελεί ότι περίπου τα μισά από τα υποκείμενα που χαρακτηρίζονταν από υψηλά επίπεδα αυτοαπορρόφησης, είχαν σκεφτεί ή αποπειραθεί κάποια στιγμή ν' αυτοκτονήσουν στα πλαίσια ενός καταθλιπτικού επεισοδίου. Η απόπειρα αυτοκτονίας έρχεται ως μια προσπάθεια διακοπής του φαύλου κύκλου αυτοαπορρόφησης – κατάθλιψης (Baumeister, 1990). Ο φαύλος κύκλος αυτός συνίσταται στην υποκίνηση μιας καταθλιπτικής διάθεσης ως αποτέλεσμα των αρνητικών σκέψεων της αυτοαπορρόφησης, η οποία καταλήγει με την σειρά της στην περαιτέρω εστίαση στον εαυτό (Carr, Teasdale, & Broadbent, 1991, Sedikides, 1992, Wood, Saltzberg & Coldsamt, 1990).

Με ποιον τρόπο όμως η εστίαση στον εαυτό, η οποία αποτελεί τον πυρήνα ουσιαστικά της έννοιας της αυτοαπορρόφησης, συντελεί στην έναρξη και τη διατήρηση της κατάθλιψης; Ο Sakamoto (2000) προτείνει ένα επεξηγηματικό μοντέλο τριών φάσεων όπου η σχέση μεταξύ κατάθλιψης και εστίασης στον εαυτό χωρίζεται στο στάδιο της έναρξης, της λειτουργίας και της διατήρησης της εστίασης. Πριν επεξηγήσουμε το μοντέλο, είναι σημαντικό να παρουσιάσουμε πρώτα το γνωστικό ταξινομικό σύστημα του Ingram και των συναδέλφων του (Ingram & Hollon, 1986, Ingram & Kendall, 1986) διότι αποτελεί τη βάση για την στήριξη του μοντέλου του Sakamoto.

Σύμφωνα με τον Ingram και του συνεργάτες του, λοιπόν, οι βασικοί μηχανισμοί της νόησης εμπίπτουν σε τέσσερις ξεχωριστές κατηγορίες: 1) τη γνωστική δομή, η οποία αποτελεί τον τρόπο σύμφωνα με τον οποίο οι πληροφορίες είναι καταγεγραμμένες στην μνήμη (π.χ. βραχύχρονη και μακρόχρονη μνήμη), 2) τις γνωστικές προτάσεις, οι οποίες αποτελούν τις πληροφορίες και το περιεχόμενο που είναι αποθηκευμένο στην γνωστική δομή (π.χ.

επεισοδικές μνήμες, πεπιοθήσεις), 3) τις γνωστικές λειτουργίες, οι οποίες αποτελούνται από διάφορες διαδικασίες σύμφωνα με τις οποίες τα συστατικά της γνωστικής διαδικασίας λειτουργούν (π.χ. προσοχή, αποκωδικοποίηση) και τέλος, 4) τα γνωστικά προϊόντα, τα οποία αποτελούν τα γνωστικά αποτελέσματα της εισόδου της πληροφορίας και της αλληλεπίδρασής της με τις γνωστικές δομές (π.χ. σκέψεις, εικόνες, πεπιοθήσεις).

Στηριζόμενος στο προηγούμενο μοντέλο λοιπόν, ο Sakamoto δημιουργεί το δικό του μοντέλο των τριών φάσεων σύμφωνα με το οποίο: η *πρώτη* φάση της σχέσης μεταξύ κατάθλιψης και εστίασης στον εαυτό (έναρξη) συνίσταται στην στροφή της προσοχής στον εαυτό, η οποία μπορεί να συμβεί είτε τυχαία είτε σκόπιμα, η *δεύτερη* (λειτουργία) συνίσταται στην επεξεργασία των αποθηκευμένων σχετικά με τον εαυτό πληροφοριών και στην ανάδυση των γνωστικών προϊόντων στο συνειδητό επίπεδο κάτι το οποίο οδηγεί σε καταθλιπτική διάθεση στην περίπτωση που τα προϊόντα ή οι γνωστικές προτάσεις έχουν αρνητικό για τον εαυτό περιεχόμενο και τέλος, η *τρίτη* φάση (διατήρηση) συνίσταται στη διατήρηση της εστίασης στον εαυτό, η οποία οδηγεί στην επεξεργασία αρνητικών για τον εαυτό πληροφοριών κάτι που κι αυτό με τη σειρά του ενδυναμώνει τα καταθλιπτικά συναισθήματα.

Από την ανάλυση του προαναφερθέντος μοντέλου προκύπτουν κάποιες προτάσεις:

- ✿ Η κατάθλιψη γεννιέται από τα αρνητικά για τον εαυτό γνωστικά προϊόντα, τα οποία αποτελούν τα αποτελέσματα της γνωστικής επεξεργασίας αρνητικών πληροφοριών για τον εαυτό.
- ✿ Ένα περιβάλλον το οποίο ενθαρρύνει την επεξεργασία αρνητικών για τον εαυτό πληροφοριών είναι πιο πιθανόν να οδηγήσει τους ανθρώπους σε κατάθλιψη.
- ✿ Εκείνοι που τείνουν να συνειδητοποιούν τα αρνητικά για τον εαυτό γνωστικά προϊόντα είναι πιο πιθανό να βιώσουν κατάθλιψη.
- ✿ Εκείνοι που έχουν αρνητικές για τον εαυτό γνωστικές προτάσεις είναι πιο πιθανό να βιώσουν κατάθλιψη.
- ✿ Εκείνοι που έχουν την τάση να επεξεργάζονται πληροφορίες σχετικά με τον εαυτό είναι πιο πιθανό να βιώσουν κατάθλιψη.

✿ Ένα περιβάλλον που ενισχύει τους ανθρώπους στο να συνεχίσουν να εστιάζονται στον εαυτό τους είναι πιθανό να παρατείνει την κατάθλιψη.

✿ Εκείνοι οι οποίοι έχουν την τάση να παρατείνουν την εστίαση στον εαυτό όταν βιώνουν κατάθλιψη είναι πιο πιθανό να συνεχίσουν να παραμένουν σε κατάθλιψη.

Η σημασία αυτού του μοντέλου καθώς και των υποθέσεων που συνάγονται από αυτό έχει μεγάλη κλινική σημασία καθώς μπορεί να γίνει η θεωρητική βάση για την διατύπωση προτάσεων σχετικά τόσο με την πρόληψη όσο και με την αντιμετώπιση της κατάθλιψης. Επίσης τονίζει τη σημασία του παράγοντα της εστίασης στον εαυτό τόσο στην έναρξη όσο και στη διατήρηση της κατάθλιψης.

Σχέση εξωτερικής απορρόφησης και κατάθλιψης

Παλαιότερες έρευνες (Kielholz, 1972, Shimoda, 1941) σχετικά με την κατάθλιψη έδωσαν ενδείξεις για συσχετισμό της κατάθλιψης όχι μόνο με την αυτοαπορρόφηση αλλά και με την εξωτερική απορρόφηση. Η αυξημένη εξωτερική απορρόφηση, η οποία οδηγεί σε χαρακτηριστικά τελειομανίας και ενθουσιασμού μπορεί να καταλήξει σε επαγγελματική εξουθένωση (Kielholz, 1972, Maslach & Pines, 1979) αλλά και κατάθλιψη ως συνεπακόλουθο της εστίασης στη δουλειά και της εκτεταμένης προσπάθειας επιτυχίας ακόμα κι όταν ο στόχος είναι μη επιτεύξιμος.

Στην έρευνα του Sakamoto (1998) όπου διερευνάτο η σχέση μεταξύ αυτοαπορρόφησης, εξωτερικής απορρόφησης και κατάθλιψης δεν βρέθηκε καμιά στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ των αποτελεσμάτων στην κλίμακα εξωτερικής απορρόφησης και αυτών της κλίμακας BDI και SDS. Ο συγγραφέας μετά από αυτά τα αποτελέσματα ισχυρίζεται ότι δεν μπορεί να αποκλειστεί η σχέση μεταξύ εξωτερικής απορρόφησης και κατάθλιψης ακόμα κι αν δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι μια αυξημένη εξωτερική απορρόφηση θα είχε άμεση σχέση με

την έναρξη της συμπτωματολογίας. Εντούτοις όταν άνθρωποι οι οποίοι διακρίνονται από υψηλή εξωτερική απορρόφηση αποτύχουν στην επίτευξη των προσωπικών τους στόχων τότε μπορούμε να πούμε ότι είναι πιθανή η έναρξη ενός καταθλιπτικού επεισοδίου.

Σχέση αυτοελέγχου και χρήσης αλκοόλ

Σύμφωνα με τον Thoresen και Coates (1976) ο αυτοέλεγχος μπορεί να οριστεί ως μια γνωστική διαδικασία, η οποία μπορεί να μαθευτεί και η οποία με τη σειρά της μπορεί να τροποποιήσει τους παράγοντες που τροποποιούν της συμπεριφορά. Με άλλα λόγια, σύμφωνα με τους Bergman και Maistro (1985) μια συμπεριφορά η οποία χαρακτηρίζεται από αυτοέλεγχο χαρακτηρίζεται από τα κάτωθι: α) υπάρχει μια σειρά εναλλακτικών, οι οποίες έχουν τόσο κακές όσο και καλές συνέπειες, β) η συμπεριφορά, η οποία την παρούσα στιγμή ενισχύεται, έχει περισσότερες πιθανότητες να συμβεί ακόμα κι αν έχει μακροπρόθεσμες αρνητικές συνέπειες, γ) μια απάντηση, αποτέλεσμα αυτοελέγχου, παράγεται ακόμα κι αν ήταν λιγότερο πιθανό να συμβεί αρκεί να έχει συνέπειες συνεπείς ως προς τους επιθυμητούς στόχους του υποκειμένου και δ) η απάντηση αυτοελέγχου παράγεται από το υποκείμενο.

Η σχέση μεταξύ χρήσης αλκοόλ και αυτοελέγχου έχει μελετηθεί ιδιαίτερα στη θεωρητική βάση ότι κάθε εξάρτηση χαρακτηρίζεται από την εμπλοκή σε μια συμπεριφορά η οποία αν και έχει βραχυπρόθεσμες θετικές συνέπειες (π.χ. ευφορία) καταλήγει σε μακροπρόθεσμα αρνητικά αποτελέσματα (βλάβη υγείας, ψυχοκοινωνικές συνέπειες). Μάλιστα, η χρήση τεχνικών εκπαίδευσης στον αυτοέλεγχο πλέον κερδίζει έδαφος στα προγράμματα απεξάρτησης και ελέγχου της προβληματικής χρήσης αλκοόλ. Θεωρείται ότι η συμπεριφορά σχετικά με την κατανάλωση αλκοόλ διαφέρει μεν ποσοτικά αλλά όχι ποιοτικά μεταξύ αλκοολικών και μη αλκοολικών.

Ο Muraven και οι συνεργάτες του (2002) ερεύνησαν τη σχέση μεταξύ αυτοελέγχου και συγκράτησης στο αλκοόλ κάνοντας την υπόθεση ότι τα υποκείμενα των οποίων ο αυτοέλεγχος έχει πληγεί από την προηγούμενη άσκηση αυτοελέγχου θα καταναλώσουν περισσότερο αλκοόλ όταν βρεθούν σε κατάσταση όπου θα πρέπει να συγκρατηθούν. Τα υποκείμενα ήταν άνδρες κοινωνικοί πότες και χωρίστηκαν σε δύο ομάδες, εκείνους που ασκούσαν αυτοέλεγχο με το να περιορίζουν τις σκέψεις τους κι εκείνους που έκαναν αριθμητική. Στη συνέχεια όλα τα υποκείμενα δοκίμασαν μπύρα γνωρίζοντας ότι μετά θα υποβάλλονταν σε αλκοτέστ, οπότε έπρεπε να συγκρατηθούν. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα υποκείμενα που καταπνίξαν τις σκέψεις τους πριν την κατανάλωση ήπιαν περισσότερο και είχαν υψηλότερα σκορ στο αλκοτέστ σε σχέση με τα άτομα τα οποία έκαναν αριθμητική. Επίσης, τα άτομα με το χαρακτηριστικό του πειρασμού στο αλκοόλ κατανάλωσαν περισσότερο όταν αναγκάστηκαν σε πρώτη φάση να περιορίσουν τις σκέψεις τους. Συμπερασματικά, η κατανάλωση αλκοόλ θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μια λειτουργία πειρασμού για αλκοόλ και ισχύος αυτοελέγχου.

Έρευνα των Tangney, Baumeister και Boone (2004) πάνω στα θετικά που μπορεί να έχει ο αυτοέλεγχος κατέδειξε ότι υψηλότερα σκορ στην κλίμακα αυτοελέγχου σχετίζονταν με καλύτερη προσαρμογή δηλαδή λιγότερες αναφορές ψυχοπαθολογίας, υψηλότερη αυτοεκτίμηση, λιγότερα επεισόδια υπερφαγίας και κατάχρησης αλκοόλ, καλύτερες σχέσεις και διαπροσωπικές ικανότητες, ασφαλή προσκόλληση και καταλληλότερες συναισθηματικές απαντήσεις. Συμπερασματικά, ένα χαμηλό επίπεδο αυτοελέγχου αποτελεί παράγοντα κινδύνου για ένα μεγάλο εύρος από προσωπικά και διαπροσωπικά προβλήματα.

Ακριβώς επειδή οι έρευνες καταδεικνύουν μεγάλη συνάφεια μεταξύ μειωμένου αυτοελέγχου και υψηλής κατανάλωσης αλκοόλ, τα προγράμματα εκπαίδευσης στον συμπεριφορικό αυτοέλεγχο χρησιμοποιούνται πλέον ως παρέμβαση στους προβληματικούς πότες. Η έρευνα του Walters (2000) πάνω στην αποτελεσματικότητα τέτοιου είδους παρεμβάσεων κατέδειξε ότι η εκπαίδευση στον συμπεριφορικό αυτοέλεγχο ήταν ανώτερη από την ανυπαρξία παρέμβασης και τις εναλλακτικές παρεμβάσεις που προσανατολίζονται στη μη αποχή και ότι ήταν το ίδιο

κατάλληλη για εφαρμογή σε υποκείμενα εξαρτημένα από το αλκοόλ, σε προβληματικούς πότες και σε follow-ups.

Η σχέση μεταξύ αυτοελέγχου και χρήσης αλκοόλ έχει ιδιαίτερα μελετηθεί σε έφηβους και έχει βρεθεί ότι τόσο ο συναισθηματικός όσο και ο συμπεριφορικός αυτοέλεγχος συνδέονται με τη χρήση ουσιών συμπεριλαμβανομένης της μαριχουάνας, του καπνού και του αλκοόλ (Wills, Walker, Mendosa, Ainette, 2006).

Σχέση παρορμητικότητας και χρήσης αλκοόλ

Η παρορμητικότητα αποτελεί μια μεταβλητή η οποία έχει συνδεθεί ιδιαίτερα με τη χρήση ναρκωτικών. Οι δύο πλευρές της, οι οποίες κυριαρχούν στη βιβλιογραφία της εξάρτησης από τα ναρκωτικά (Olmsted, 2006), είναι η παρορμητική επιλογή και η μειωμένη αναστολή.

Προκλινικά μοντέλα καταδεικνύουν ότι η παρορμητική επιλογή προβλέπει αυξημένη κατανάλωση αλκοόλ (Poulos και συνεργάτες, 1995), ταχύτερη κατάκτηση του σταδίου της αυτοχορήγησης κοκαΐνης (Perry και συνεργάτες, 2005) και μεγαλύτερες πιθανότητες υποτροπής (Krishnan-Sarin και συνεργάτες, 2007, Yoon και συνεργάτες, 2007). Η ελλειμματική αναστολή επίσης προβλέπει αυξημένη αυτοχορήγηση κοκαΐνης (Dalley και συνεργάτες, 2007α).

Η κατάχρηση ναρκωτικών συνδέεται εννοιολογικά με την επιλογή ενός μικρότερου αλλά άμεσου ενισχυτή, π.χ. άμεσα αποτελέσματα ευφορίας, παρά ενός μεγαλύτερου που όμως θα προκύψει στο μέλλον, π.χ. καλή υγεία, σχέσεις και επαγγελματική πρόοδος, (de Wit and Richards, 2004, Madden και συνεργάτες, 1997). Γίνεται, δηλαδή, μειωμένη εκτίμηση της σοβαρότητας των μακρινότερων συνεπειών υπέρ των πιο άμεσων.

Στην έρευνα των Perry και Carroll (2008) σχετικά με την διερεύνηση του ρόλου της παρορμητικής συμπεριφοράς στην κατάχρηση αλκοόλ, μελετήθηκε η παρορμητικότητα μέσω

των διαστάσεων της παρορμητικής επιλογής και της μειωμένης αναστολής και βρέθηκε ότι οι χρήστες παρουσιάζουν ελλείμματα τόσο στην παρορμητική επιλογή όσο και στην αναστολή. Τα ελλείμματα αυτά εμφανίζονται κατά τη διάρκεια όλων των φάσεων της εξάρτησης (έναρξη, δυσλειτουργία, αποχή, θεραπεία, υποτροπή). Είναι σημαντικό να τονίσουμε εδώ ότι αν και οι χρήστες παρουσιάζουν υψηλή παρορμητικότητα, είναι σχεδόν αδύνατο να αποδώσουμε μια αιτιακή σχέση ερμηνεύοντας αν η παρορμητικότητα είναι αυτή που προκάλεσε την χρήση ή η χρήση την παρορμητικότητα.

Τέλος, στην προαναφερθείσα έρευνα φωτίστηκε μια ακόμη διάσταση της σχέσης μεταξύ παρορμητικότητας και χρήσης ουσιών, και αυτή είναι η ύπαρξη ενός τρίτου παράγοντα που μπορεί να μεσολαβήσει. Τέτοιοι παράγοντες, οι οποίοι αλληλεπιδρούν με την παρορμητικότητα και τη χρήση και τις επηρεάζουν καθόλα τα στάδια της εξάρτησης, θα μπορούσαν να είναι το φύλο, τα ορμονικά επίπεδα του οργανισμού, η αντίδραση στις ανταμοιβές και οι πρώτες περιβαλλοντικές εμπειρίες. Η παρορμητικότητα φαίνεται να επηρεάζεται από το φύλο, με τις γυναίκες να εμφανίζονται πιο παρορμητικές. Η αντίδραση στις ανταμοιβές και οι περιβαλλοντικές εμπειρίες φαίνεται επίσης να επηρεάζουν την παρορμητικότητα και να αποτελούν παράγοντα ευαλωτότητας για τη χρήση ναρκωτικών.

Σε έρευνα των Walter, Morgenstern και Hanewinkel (2012) σχετικά με τους παράγοντες προσωπικότητας που συνδέονται με τη χρήση ουσιών, τον τζόγο και τα παιχνίδια υπολογιστών, βρέθηκε ότι η υψηλή παρορμητικότητα αποτελούσε κοινό χαρακτηριστικό όλων των ατόμων που εμφάνιζαν πρόβλημα με τη χρήση αλκοόλ, παιχνιδιών υπολογιστή και τυχερών παιχνιδιών.

Σχέση κατάθλιψης και χρήσης αλκοόλ

Η κατάθλιψη ως μια συναισθηματική κατάσταση η οποία διαρρηγνύει την ψυχοσυναισθηματική σφαίρα είναι συνδεδεμένη με πολλές επικίνδυνες συμπεριφορές όπως η χρήση ουσιών και η κατανάλωση αλκοόλ. Η κατάθλιψη και η χρήση αλκοόλ αποτελούν μεταβλητές των οποίων η σχέση έχει μελετηθεί ιδιαίτερα τόσο ως προς την ανεύρεση των ενδεχόμενων αιτιακών σχέσεων μεταξύ τους όσο και ως προς την συννοσηρότητά τους.

Πλήθος ερευνών παρέχουν σημαντικές ενδείξεις ότι η κατάθλιψη και η κατανάλωση αλκοόλ συνδέονται θετικά, ακόμα και αν ελεγχθούν πλήθος άλλων μεταβλητών κοινωνικο-δημογραφικού χαρακτήρα. Για παράδειγμα στην έρευνα του Hassin (2007) βρέθηκε ότι η διαβίου προβληματική χρήση αλκοόλ και η μείζονα κατάθλιψη συνδέονται στενά ακόμα και μετά από έλεγχο των κοινωνικών, δημογραφικών, και ψυχιατρικών μεταβλητών καθώς επίσης και της συννοσηρότητας με διαταραχές εξάρτησης από ουσίες. Στο ίδιο μήκος κύματος κινήθηκε και η έρευνα του Pljarvi (2009) σύμφωνα με τα αποτελέσματα της οποίας βρέθηκε μεγάλη σχέση μεταξύ υψηλής κατανάλωσης αλκοόλ και συμπτωμάτων μείζονος κατάθλιψης ακόμα και μετά από 3 χρόνια αφού είχαν ελεγχτεί κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες, οικογενειακό ιστορικό, αρνητικά γεγονότα ζωής, παράγοντες προσωπικότητας και κοινωνική υποστήριξη. Οι έρευνες αυτές καταδεικνύουν ότι η τόσο ισχυρή σχέση μεταξύ κατανάλωσης αλκοόλ και κατάθλιψης δεν μπορεί να είναι αποτέλεσμα άλλων παραγόντων που συνυπάρχουν με τις δύο αυτές μεταβλητές, με αποτέλεσμα να παρέχονται ισχυρότερες ενδείξεις για την ύπαρξη αιτιακής σχέσης μεταξύ τους.

Η κατάθλιψη και η χρήση αλκοόλ φαίνεται να συνδέονται στενά, κάτι που επιβεβαιώθηκε και στην έρευνα των Boden και Fergusson (2011). Οι συγγραφείς ερμηνεύουν αυτή τη στενή διασύνδεση των δύο μεταβλητών με δύο υποθέσεις. Πρώτον, και η προβληματική χρήση αλκοόλ και η κατάθλιψη δημιουργούνται από κάποιους κοινούς υποβόσκοντες γενετικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες και δεύτερον, οι δύο μεταβλητές συνδέονται με αιτιακή σχέση.

Η αιτιακή αυτή σχέση μπορεί να είναι τριών μορφών: η προβληματική κατανάλωση αλκοόλ οδηγεί στην μείζονα κατάθλιψη, η μείζονα κατάθλιψη οδηγεί σε προβληματική χρήση αλκοόλ ως μια προσπάθεια «αυτοθεραπείας» ή τέλος υπάρχει μια αμοιβαιότητα στη μεταξύ τους αιτιακή σχέση που οδηγεί στην ταυτόχρονη αύξηση του κινδύνου εκατέρωθεν.

Σε έρευνες των Fergusson (2009) και των Flensburg - Madsen (2009), οι οποίοι βέβαια χρησιμοποίησαν διαφορετικές μεθόδους, φάνηκε μέσα από τα αποτελέσματα να παρέχονται περισσότερες ενδείξεις υπέρ της αιτιακής σχέσης, η οποία κατευθύνεται από την προβληματική χρήση αλκοόλ στην αύξηση του κινδύνου για εμφάνιση μείζονος καταθλιπτικής διαταραχής, παρά σε κάποια από τις άλλες δύο υποθέσεις αιτιακής σύνδεσης των δύο μεταβλητών. Οι μηχανισμοί που οδηγούν σε αυτό το αποτέλεσμα παραμένουν άγνωστοι. Παρ' όλα αυτά προτάθηκε ότι αυτή η κατεύθυνση στην αιτιακή σχέση μπορεί να προκύπτει από γενετικές διεργασίες κατά τις οποίες η χρήση αλκοόλ πυροδοτεί γενετικούς δείκτες που αυξάνουν τον κίνδυνο για μείζονα κατάθλιψη (Nurnberger και συνεργάτες, 2001, Langbehn και συνεργάτες, 2007). Επιπρόσθετα, περαιτέρω έρευνες προτείνουν ότι τα χαρακτηριστικά της χρήσης αλκοόλ που φέρνουν κατάθλιψη μπορεί να οδηγούν σε περιόδους με καταθλιπτικό συναίσθημα αυτούς που έχουν προβληματική σχέση ή εξάρτηση από το αλκοόλ (Schucki και συνεργάτες, 1997).

Σε έρευνα των Walter, Morgenstern και Hanewinkel (2012) σχετικά με τους παράγοντες προσωπικότητας που συνδέονται με τη χρήση ουσιών, τον τζόγο και τα παιχνίδια υπολογιστών, βρέθηκε ότι οι χρήστες ουσιών μεταξύ των οποίων ο καπνός, το αλκοόλ κι η κάνναβη παρουσίασαν υψηλά σκορ στις κλίμακες της κατάθλιψης και εξωστρέφειας.

Σε έρευνα των Gonzalez, Vivian, Reynolds, Brady, Skewews, Monica (2011) σχετικά με τον ρόλο της παρορμητικότητας στη σχέση μεταξύ κατάθλιψης και προβλημάτων με το αλκοόλ σε πληθυσμό αναδυόμενων ενήλικων φοιτητών που ήταν πότες, υποστηρίχθηκε ότι η κατάθλιψη αποτελεί κοινή διαταραχή ανάμεσα στους φοιτητές και υψηλότερα επίπεδα κατάθλιψης συνδέονται με σοβαρότερα σχετιζόμενα με το αλκοόλ προβλήματα. Μετά τα αποτελέσματα φάνηκε ότι η κατανάλωση αλκοόλ είναι ιδιαίτερα προβληματική για τους φοιτητές με σοβαρή

κατάθλιψη, κάτι το οποίο μερικώς αποδίδεται στην σχέση της κατάθλιψης με την αίσθηση του επείγοντος και μερικώς στην προσπάθεια διαχείρισης του συναισθήματος μέσω του ποτού. Οι ερευνητές προτείνουν ότι οι φοιτητές που υποφέρουν από κατάθλιψη ενδέχεται να εμπλέκονται στην προβληματική κατανάλωση αλκοόλ εν μέρει επειδή το αρνητικό συναίσθημα είναι επιβλαβές για τον βραχυπρόθεσμο έλεγχο των παρορμήσεων και την λήψη αποφάσεων, ανεξάρτητα από δυσπροσαρμοστικές προσπάθειες διαχείρισης του συναισθήματος μέσω του ποτού.

Σε σύμπνοια με τις προηγούμενες έρευνες βρίσκεται και η έρευνα των Denhardt, Ashley, Murphy και James (2011) σε πληθυσμό ευρωπαίων και Αφρικανών Αμερικανών φοιτητών στην οποία επιχειρήθηκε να βρεθεί συσχέτιση μεταξύ της κατάθλιψης, της ανοχής στο στρες, στην καθυστερημένη προσμέτρηση (delay discounting) και στα σχετιζόμενα με το αλκοόλ προβλήματα. Στην παραπάνω έρευνα βρέθηκε ότι η κατάθλιψη, η ανοχή στο στρες και η καθυστερημένη προσμέτρηση σχετίζονταν με τα προβλήματα του αλκοόλ μόνο στους Ευρωπαίους Αμερικανούς φοιτητές, ενώ μόνο η κατάθλιψη παρουσίαζε σχέση με τα προβλήματα αλκοόλ στους Αφροαμερικανούς φοιτητές, κάτι το οποίο δίνει ενδείξεις για το ότι το αρνητικό συναίσθημα είναι ένας κομβικός παράγοντας κινδύνου για την ανάπτυξη προβλημάτων αλκοόλ σε έναν τέτοιο πληθυσμό.

Μια ακόμη έρευνα που εμφανίζεται ως ιδιαίτερα σημαντική στη διερεύνηση αυτών των δύο μεταβλητών είναι η πρόσφατη των Murphy και συνεργατών (2012), οι οποίοι θέλησαν να βρουν τη σχέση μεταξύ συμπτωμάτων κατάθλιψης και Διαταραχής Μετατραυματικού Στρες και της ζήτησης αλκοόλ. Στη συγκεκριμένη εργασία οι ερευνητές έκαναν την υπόθεση ότι τα συμπτώματα κατάθλιψης και Διαταραχής Μετατραυματικού Στρες θα συνδέονταν με αυξημένη ζήτηση αλκοόλ ακόμα και μετά τον έλεγχο των διαφορών στα τυπικά επίπεδα κατανάλωσης αλκοόλ. Πράγματι τα αποτελέσματα επιβεβαίωσαν την υπόθεσή τους και πιο συγκεκριμένα τα καταθλιπτικά συμπτώματα σχετίστηκαν με αυξημένη ένταση ανάγκης κατανάλωσης αλκοόλ.

II.

III. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΣ

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ του ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας και της ψυχολογικής προσαρμογής, όπως αυτή μεταφράζεται μέσα από την παρορμητικότητα, τον αυτοέλεγχο, την απορρόφηση, την κατάθλιψη και την χρήση αλκοόλ, εργαζομένων που απασχολούνται σε διάφορους τομείς και εργασιακούς χώρους καθώς και δείγματος τοξικομανών που παρακολουθούν Πρόγραμμα Υποκατάστασης του ΟΚΑΝΑ. Τέλος, κύριο μέλημα είναι η σύγκριση μεταξύ των δύο αυτών δειγμάτων ως προς τις ανωτέρω μεταβλητές.

Συγκεκριμένα, τα ερευνητικά ερωτήματα που θα εξεταστούν, στα πλαίσια της εκπόνησης αυτής της μελέτης είναι:

- a. Αν οι άνδρες εργαζόμενοι διαφέρουν από τις εργαζόμενες γυναίκες προς τις εξεταζόμενες μεταβλητές.
- b. Αν οι άνδρες χρήστες ουσιών διαφέρουν από τις γυναίκες χρήστες ουσιών προς τις εξεταζόμενες μεταβλητές.
- c. Αν οι εργαζόμενοι χωρίς πρόβλημα χρήσης ουσιών διαφέρουν από τα άτομα με πρόβλημα χρήσης ουσιών ως προς τις εξεταζόμενες μεταβλητές.
- d. Αν συσχετίζεται το ιστορικό κοινωνικής τιμωρίας με την κατάθλιψη, την χρήση αλκοόλ, την απορρόφηση, την παρορμητικότητα και τον αυτοέλεγχο καθώς και η μεταξύ των τελευταίων μεταβλητών σχέση.

Δείγμα

Για τη διεξαγωγή της παρούσας μελέτης, ορίστηκε η αξιολόγηση 200 μελών του OKANA, και συγκεκριμένα ατόμων εξαρτημένων από μείζονες ναρκωτικές ουσίες που παρακολουθούν το Πρόγραμμα Υποκατάστασης Ρίου κατά το διάστημα Ιουλίου 2012 καθώς και 200 εργαζομένων που δεν έχουν πρόβλημα χρήσης ουσιών από διάφορους οργανισμούς, τράπεζες και επιχειρήσεις.

Η απόφαση για το αν πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη συμμετοχή στην έρευνα λήφθηκαν από τον Επιστημονικά Υπεύθυνο της παρούσας μελέτης σε συνεργασία με τον ερευνητή.

Ο τελικός αριθμός των πλήρων ερωτηματολογίων που συμπληρώθηκαν από τα μέλη του OKANA που συμμετείχαν στην έρευνα ήταν 175 λόγω της αδυναμίας κάποιων μελών να ολοκληρώσουν τη συμπλήρωση εξαιτίας της κόπωσης. Ο αντίστοιχος αριθμός των ερωτηματολογίων που συμπλήρωσαν οι εργαζόμενοι είναι 201.

Ερευνητικά εργαλεία

Για την καταγραφή των κοινωνικο-δημογραφικών χαρακτηριστικών του δείγματος, χορηγήθηκε σχετικό ερωτηματολόγιο, το οποίο περιλάμβανε στοιχεία που αφορούν το φύλο, την ηλικία, την οικογενειακή κατάσταση, το μορφωτικό επίπεδο, τον τόπο διαμονής, την επαγγελματική κατάσταση, τον χώρο απασχόλησης και το μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα.

Για την μελέτη των παραγόντων που ενδιαφέρουν την παρούσα έρευνα, χρησιμοποιήθηκαν έξι ερωτηματολόγια αυτοαναφοράς που περιγράφονται παρακάτω.

1. Κλίμακα Μέτρησης του Ιστορικού Κοινωνικής Τιμωρίας (Inventory of History of Social Punishment) [HoSP] των Μέλλον και Αγγελάκης (2010)

Το HoSP αποτελείται από 30 θέματα που μετράνε την ύπαρξη ενός κοινωνικά αποτρεπτικού ή επώδυνου περιβάλλοντος του ατόμου σε μια 5-βάθμια κλίμακα. Με άλλα λόγια, η συγκεκριμένη κλίμακα μετράει το εάν ένα άτομο έχει βιώσει αποτρεπτικά ή άσχημα γεγονότα κοινωνικής φύσης στη ζωή του. Τα θέματα της κλίμακας βαθμολογούνται από το 0 (διαφωνώ απόλυτα) έως και το 4 (συμφωνώ απόλυτα). Η μέγιστη βαθμολογία που μπορεί να εξαχθεί είναι το 120. Οι ψυχομετρικές του ιδιότητες χαρακτηρίζονται να είναι από πολύ καλές έως άριστες. Η κλίμακα μπορεί να χωριστεί σε 4 υπο-κατηγορίες: α. Τιμωρία / έλλειψη θετικής ενίσχυσης συνομηλίκων, β. Έλλειψη θετικής ενίσχυσης γονέων, γ. Αποτρεπτικός έλεγχος γονέων και δ. Αποτρεπτικός έλεγχος / έλλειψη θετικής ενίσχυσης καθηγητών. Παραδείγματα των θεμάτων είναι: «Οι γονείς μου δε συγχωρούν εύκολα τα λάθη μου», «Οι καθηγητές μου με υποτιμούσαν» και «Δέχτηκα σωματική βία από συμμαθητές μου».

2. Ερωτηματολόγιο Αυτοελέγχου (Self-Control Scale) των Tangney, Baumeister και Boone (2004) (Μετάφραση στα Ελληνικά: R. Mellon & Ε. Τσουκάρης, Πάντειο Πανεπιστήμιο)

Το SCS είναι μια κλίμακα αυτοαναφοράς αποτελούμενη από 36 θέματα που μετράνε σε μια 5-βάθμια κλίμακα το βαθμό που ένα άτομο μπορεί να ελέγξει τον εαυτό του. Τα θέματα της κλίμακας βαθμολογούνται από το 1 (καθόλου) έως και το 5 (πάρα πολύ). Η μέγιστη βαθμολογία που μπορεί να εξαχθεί είναι το 180 και η ελάχιστη το 36. Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο έχει πολύ καλή εσωτερική εγκυρότητα και αξιοπιστία. Η κλίμακα περιλαμβάνει πέντε διαστάσεις: αυτοπειθαρχία, προμελετημένη δράση, υγιεινές συνήθειες, εργασιακή ηθική και αξιοπιστία. Παραδείγματα των θεμάτων είναι: «Αντιστέκομαι επιτυχώς στον πειρασμό»,

«Οι άνθρωποι μπορούν να με εμπιστεύονται ότι θα τηρήσω το πρόγραμμα» και «Με παρασέρνουν τα συναισθήματα μου».

3. Κλίμακα Παρορμητικότητας του Barratt – BIS-11-GR (Απόδοση στα Ελληνικά: R. Mellon & Ε. Τσουκάρης, Πάντειο Πανεπιστήμιο)

Πρόκειται για ένα αυτοσυμπληρούμενο ψυχομετρικό εργαλείο αποτελούμενο από τριάντα διατάξιμα ερωτήματα τεσσάρων κατηγοριών. Έχει ελεγχθεί σε κλινικό και γενικό πληθυσμό και αναφέρεται ικανοποιητική εγκυρότητα και καλή εσωτερική σταθερότητα της κλίμακας. Ο αποκρινόμενος καλείται να καταδείξει την συχνότητα με την οποία υιοθετεί τις συμπεριφορές τις οποίες αντιπροσωπεύει κάθε ερώτημα, επιλέγοντας μία από τις απαντήσεις: «πολύ σπάνια ή ποτέ», «μερικές φορές», «συχνά» και τέλος «συνέχεια / σχεδόν πάντα». Οι επιλογές αυτές βαθμολογούνται αντίστοιχα από ένα έως τέσσερα σε κάποια ερωτήματα, ενώ υπάρχουν ερωτήματα τα οποία βαθμολογούνται αντίστροφα προκειμένου να αποφευχθεί η μεροληψία απάντησης. Έτσι η τελική βαθμολογία για κάθε άτομο, μπορεί να κυμαίνεται από 30 έως 120 (χωρίς εκλιπούσες τιμές). Όσο μεγαλύτερη είναι η βαθμολογία ενός ατόμου στην ΚΠ – 11, τόσο μεγαλύτερο είναι το επίπεδο παρορμητικότητας που το διακρίνει.

4. Κλίμακα του Κέντρου Επιδημιολογικών Ερευνών για την Κατάθλιψη (Center for Epidemiologic Studies Depression Scale, CES-D) (Radloff 1977) (Μετάφραση και Απόδοση στα Ελληνικά: R. Mellon, 1996)

Πρόκειται για ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς, αποτελούμενο από 20 φράσεις κάθε μία από τις οποίες αναφέρεται σε κάποιο ειδικό χαρακτηριστικό της κατάθλιψης (Hann, Winter & Jacobsen, 1999; Radloff, 1977). Δίπλα στις φράσεις υπάρχουν οι διαβαθμίσεις «σπάνια ή

καθόλου (λιγότερο από 1 μέρα)», «λίγες φορές (1-2 μέρες)», «μερικές φορές (3-4 μέρες)», «συνεχώς (5-7 μέρες)». Ο ασθενής συμπληρώνει τη φράση που θεωρεί πως ανταποκρίνεται στο πως αισθανόταν κατά τη διάρκεια της περασμένης εβδομάδας και όχι μόνο πως αισθάνεται αυτή τη στιγμή. Η κλίμακα εκτιμά ποσοτικά την κατάθλιψη και αποτελείται από θετικές φράσεις π.χ. «Δεν είχα διάθεση να φάω. Η όρεξή μου ήταν κακή» και αρνητικές φράσεις π.χ. «Ήμουν χαρούμενος/η». Οι αρνητικές φράσεις αντιστρέφονται κατά τον υπολογισμό της τελικής βαθμολογίας. Για τον ελληνικό πληθυσμό, μια τιμή >9,03 είναι ενδεικτική της κατάθλιψης του ατόμου (Fountoulakis et al., 2001). Οι υψηλότερες βαθμολογίες αποτελούν ένδειξη υψηλότερου επιπέδου κατάθλιψης. Το ερωτηματολόγιο παρουσιάζει ικανοποιητική εγκυρότητα εννοιολογικής κατασκευής και εγκυρότητα κριτηρίου. Επιπρόσθετα, η αξιοπιστία εσωτερικής συνέπειας εμφανίζεται υψηλή (τιμές εύρους 0,84–0,90).

5. Κλίμακα για το Αλκοόλ

Πρόκειται για αυτοσχέδια Κλίμακα με 19 ερωτήματα που μετρούν συμπεριφορές σχετικές με το αλκοόλ. Οι εξεταζόμενοι καλούνται να απαντήσουν τη συχνότητα με την οποία παρουσιάζουν συγκεκριμένες συμπεριφορές κατά τις δύο τελευταίες εβδομάδες. Η διαβάθμιση των απαντήσεων κυμαίνεται από το 1 («Καθόλου») έως το 5 («Σχεδόν καθημερινά»).

6. Κλίμακα Απορρόφησης (SPS) του S. Sakamoto (1998) (Μετάφραση και Προσαρμογή στα Ελληνικά: P. ΜΕΛΛΟΝ, 2000)

Η Κλίμακα Απορρόφησης αποτελείται από 24 θέματα που μετράνε τόσο τον βαθμό όσο και τη διάρκεια της επικέντρωσης του ατόμου στον εαυτό του. Με άλλα λόγια, η συγκεκριμένη κλίμακα μετράει το εάν ένα άτομο απορροφάται από σκέψεις και ενέργειες που αφορούν τον

εαυτό του. Τα θέματα της κλίμακας βαθμολογούνται από το 1 («Δεν ισχύει καθόλου για μένα») έως και το 5 («Ισχύει πολύ καλά για εμένα»). Η μέγιστη βαθμολογία που μπορεί να εξαχθεί είναι το 120. Οι ψυχομετρικές του ιδιότητες χαρακτηρίζονται να είναι από πολύ καλές έως άριστες (Sakamoto,1998).

Διαδικασία

Για τη συλλογή των δεδομένων που αφορούν τους εργαζόμενους η ερευνήτρια ήρθε σε επαφή με τους προϊσταμένους των Διευθύνσεων Ανθρώπινου Δυναμικού των οργανισμών, των τραπεζών και των επιχειρήσεων και τους ενημέρωσε σχετικά με τη φύση, το σκοπό και τη θεματικής της συγκεκριμένης εργασίας. Στη συνέχεια, οι εκάστοτε προϊστάμενοι ήρθαν σε συνεννόηση με τους προϊσταμένους των άλλων τμημάτων προκειμένου η ερευνήτρια να μπορέσει να υλοποιήσει την χορήγηση των ερωτηματολογίων. Αφού υπήρξε συναίνεση όλων των προϊσταμένων ατόμων ξεκίνησε η διαδικασία χορήγησης των ερωτηματολογίων.

Τα ερωτηματολόγια χορηγήθηκαν από την ίδια την ερευνήτρια στο κάθε άτομο χωριστά. Ο κάθε συμμετέχων ενημερωνόταν ότι η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων ήταν μέρος της διπλωματικής εργασίας της ερευνήτριας και δινόταν ιδιαίτερη έμφαση στη σημαντικότητα της συμβολής του / της στην έρευνα. Διευκρινιζόταν ότι δεν υπάρχουν σωστές ή λανθασμένες απαντήσεις και πως μοναδικό σημείο στο οποίο εφίστατο η προσοχή ήταν στην κατά το δυνατό μεγαλύτερη ειλικρίνεια κατά τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων προκειμένου οι πληροφορίες να έχουν πρακτική χρησιμότητα για την ερευνήτρια. Ενθαρρυντικό προς αυτή την κατεύθυνση υπήρξε το γεγονός ότι είχε καταστεί σαφές στους συμμετέχοντες πως κάθε πληροφορία θα παρέμενε ανώνυμη, ακόμα και για την ίδια την ερευνήτρια, και απόρρητη για οποιαδήποτε άλλο άτομο. Επίσης, υπήρξε σαφής καθοδήγηση των συμμετεχόντων ως προς τα εξής δύο πράγματα: α) ότι η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου θα έπρεπε να γίνει από το κάθε άτομο μόνο του, χωρίς συζητήσεις με παριστάμενα άτομα κατά τη διαδικασία

συμπλήρωσης που θα μπορούσαν να επηρεάσουν ή και να μεταβάλλουν τις απαντήσεις του και β) ότι θα πρέπει τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια να παραδίδονται στα χέρια της ίδιας της ερευνήτριας και μόνο. Η τελευταία οδηγία αποσκοπούσε στο να καταστεί δυνατή από την ερευνήτρια η έγκαιρη και αποτελεσματική συλλογή των ερωτηματολογίων. Η διαδικασία χορήγησης διήρκησε περίπου ένα μήνα δεδομένου ότι η χορήγηση έγινε σε διαφορετικούς οργανισμούς, τράπεζες και επιχειρήσεις.

Πριν την συλλογή των δεδομένων από το δείγμα των εξαρτημένων στην χρήση ουσιών ατόμων, πραγματοποιήθηκε μια ενημερωτική συνάντηση μεταξύ του Επιστημονικά Υπεύθυνου του Προγράμματος Υποκατάστασης και της ερευνήτριας – μεταπτυχιακής φοιτήτριας, προκειμένου να ενημερωθεί για τα κριτήρια εισόδου των εξεταζόμενων στην παρούσα έρευνα. Έπειτα, ακολούθησε ενημέρωση του θεραπευτικού προσωπικού της Μονάδας, το οποίο θα παρέπεμπε τα μέλη του OKANA στην ερευνήτρια.

Κατόπιν η ερευνήτρια ενημέρωνε τα μέλη του OKANA σχετικά με την φύση και το σκοπό της έρευνας, διευκρινίζοντας τη δυνατότητα τους να δεχθούν ή να αρνηθούν τη συμμετοχή τους στην έρευνα ή ακόμη και να αποσυρθούν κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής της. Πέραν αυτών, ένας άλλος στόχος αυτής της επικοινωνίας, η οποία είχε μια μέση διάρκεια 5 λεπτών, ήταν η δημιουργία ενός ασφαλούς πλαισίου και ενός κλίματος εμπιστοσύνης μεταξύ της ερευνήτριας και του εξεταζόμενου μέλους. Κατά τη φάση αυτή τους δόθηκε η Επιστολή προς τον Συμμετέχοντα στην Έρευνα και το Έντυπο Συγκατάθεσης για τον Συμμετέχοντα στην Έρευνα (βλ. Παράρτημα) σύμφωνα με τον κανονισμό του OKANA.

Στην περίπτωση που το μέλος δεχόταν να λάβει μέρος στην έρευνα, αναλάμβανε ο ίδιος να ορίσει την συνάντηση με την ερευνήτρια για τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων. Κατά τη διάρκεια συνάντησης, η ερευνήτρια, δίνοντας τα ερωτηματολόγια, παρείχε σαφείς οδηγίες για το σύνολο της διαδικασίας. Η διαδικασία χορήγησης και συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου διήρκησε 20 λεπτά περίπου για το κάθε μέλος.

Στοιχεία Δεοντολογίας

Η παρούσα ερευνητική μελέτη ανταποκρίθηκε στις θεμελιώδεις δεοντολογικές αρχές, οι οποίες διέπουν τη διεξαγωγή ψυχολογικής έρευνας. Ειδικότερα:

1. Τηρήθηκε πλήρης εχεμύθεια ως προς τις πληροφορίες που αφορούν τους εξεταζόμενους και διαφυλάχθηκε η ασφάλεια του σχετικού υλικού.
2. Κατοχυρώθηκε η ανωνυμία των εξεταζόμενων.
3. Τα αποτελέσματα που προέκυψαν χρησιμοποιήθηκαν αποκλειστικά και μόνο από τη συγκεκριμένη ερευνητική ομάδα.
4. Η καταπόνηση ή η συγκίνηση των εξεταζόμενων περιορίστηκε στο ελάχιστο.

IV. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ - ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Έλεγχος Αξιοπιστίας Ερωτηματολογίων

Για να ελεγχθεί η αξιοπιστία των ερωτηματολογίων χρησιμοποιήθηκε ο δείκτης εσωτερικής συνέπειας α του Cronbach (Cronbach's alpha coefficient). Ο δείκτης μετρήθηκε για τον καθένα από τους επτά παράγοντες, ξεχωριστά για το δείγμα των χρηστών και των εργαζομένων. Τα αποτελέσματα των δεικτών για κάθε παράγοντα και κάθε δείγμα συνοψίζονται στον ακόλουθο πίνακα (Πίνακας 1).

Πίνακας 1: Συντελεστές α του Cronbach για κάθε παράγοντα

Παράγοντας	Συντελεστής α του Cronbach	
	Δείγμα Χρηστών	Δείγμα Εργαζομένων
Αυτοέλεγχος	0,813	0,827
Παρορμητικότητα	0,887	0,852
Εξωτερική Απορρόφηση	0,684	0,705
Εσωτερική Απορρόφηση	0,829	0,832
Αλκοόλ	0,955	0,915
Κατάθλιψη	0,931	0,901
Ιστορικό Κοινωνικής Τιμωρίας	0,907	0,864

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του πίνακα, τα αποτελέσματα των δεικτών α του Cronbach είναι ιδιαίτερα ικανοποιητικά για όλους τους παράγοντες και για τα δύο δείγματα, με εξαίρεση ίσως τις τιμές του δείκτη στον παράγοντα εξωτερικής απορρόφησης.

Ανάλυση Συσχέτισης μεταξύ Παραγόντων (Ενδοομαδική Ανάλυση)

Σκοπός της παρούσας ανάλυσης είναι ο προσδιορισμός πιθανών συσχετίσεων μεταξύ των επτά Παραγόντων, έτσι όπως προσδιορίστηκαν από τον υπολογισμό των Σκορ των αντίστοιχων ερωτήσεων. Η ανάλυση έγινε ξεχωριστά για κάθε μία από τις δύο ομάδες ερωτώμενων (χρήστες/εργαζόμενοι) (ενδοομαδική ανάλυση) λόγω των διαφορετικών χαρακτηριστικών που παρουσιάζουν οι δύο αυτές ομάδες.

Για τον προσδιορισμό της συσχέτισης μεταξύ των παραγόντων χρησιμοποιήθηκε ο μη-παραμετρικός συντελεστής συσχέτισης του Spearman (Spearman's rho coefficient) και η τιμή του συντελεστή ελέγχθηκε αναφορικά με την στατιστική σημαντικότητα της σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 5%.

A. Ομάδα Χρηστών

Στον ακόλουθο πίνακα (Πίνακας 2) παρουσιάζονται οι τιμές των δεικτών συσχέτισης Spearman rho για όλους τους Παράγοντες για το δείγμα των χρηστών καθώς και τα αποτελέσματα των αντίστοιχων ελέγχων στατιστικής σημαντικότητας. Από τη μελέτη του πίνακα προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα για τους παράγοντες που βρέθηκε στατιστικά σημαντική συσχέτιση:

- ✿ Το ιστορικό κοινωνικής τιμωρίας συσχετίζεται θετικά με την παρορμητικότητα ($\rho=0,5$), την εσωτερική απορρόφηση ($\rho=0,356$), το αλκοόλ ($\rho=0,405$) και την κατάθλιψη ($\rho=0,611$), αρνητικά με τον αυτοέλεγχο ($\rho=-0,476$), ενώ δε συσχετίζεται στατιστικά σημαντικά μόνο με την εξωτερική απορρόφηση.

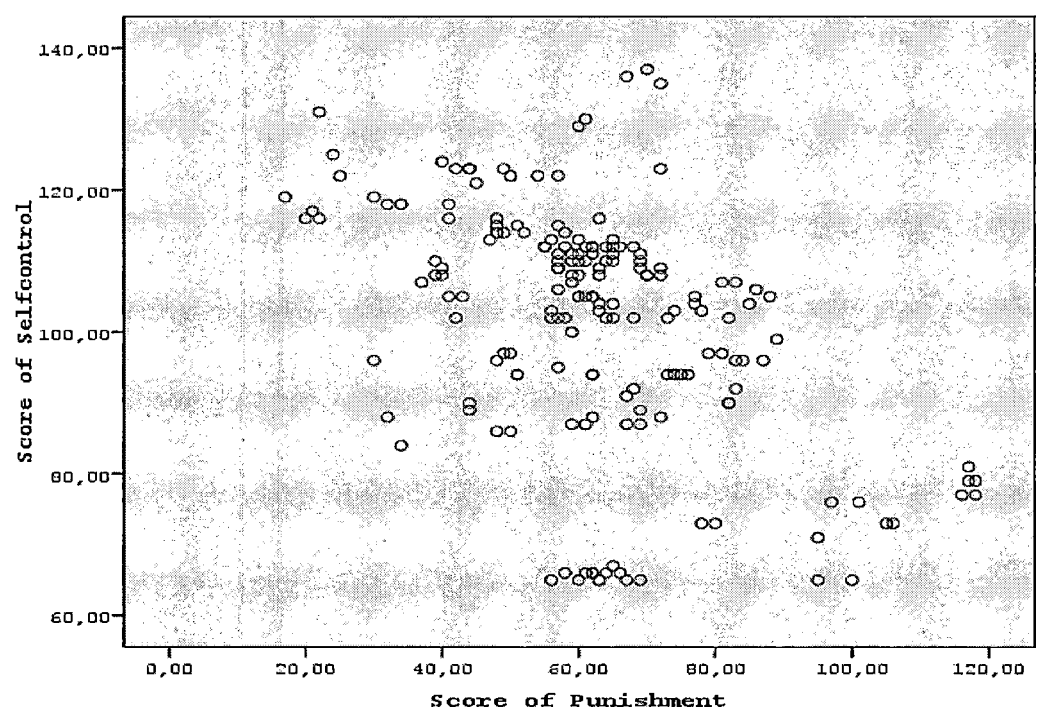
- ☼ Ο αυτοέλεγχος συσχετίζεται αρνητικά με την παρορμητικότητα ($r=-0,672$), το αλκοόλ ($r=-0,434$) και την κατάθλιψη ($r=-0,496$), ενώ δε συσχετίζεται στατιστικά σημαντικά με την εξωτερική και την εσωτερική απορρόφηση.
- ☼ Η παρορμητικότητα συσχετίζεται θετικά με το αλκοόλ ($r=0,463$) και την κατάθλιψη ($r=0,480$), αρνητικά με την εξωτερική απορρόφηση ($r=-0,243$) ενώ δε συσχετίζεται στατιστικά σημαντικά με την εσωτερική απορρόφηση.
- ☼ Η εξωτερική απορρόφηση συσχετίζεται θετικά με την εσωτερική απορρόφηση ($r=0,472$), αρνητικά με το αλκοόλ ($r=-0,152$), ενώ δε συσχετίζεται στατιστικά σημαντικά με την κατάθλιψη.
- ☼ Η εσωτερική απορρόφηση συσχετίζεται θετικά με την κατάθλιψη ($r=0,390$), ενώ δε συσχετίζεται στατιστικά σημαντικά με το αλκοόλ.
- ☼ Το αλκοόλ συσχετίζεται θετικά με την κατάθλιψη ($r=0,228$).

Πίνακας 2: Τιμές των δεικτών συσχέτισης Spearman rho για όλους τους παράγοντες για το δείγμα των χρηστών

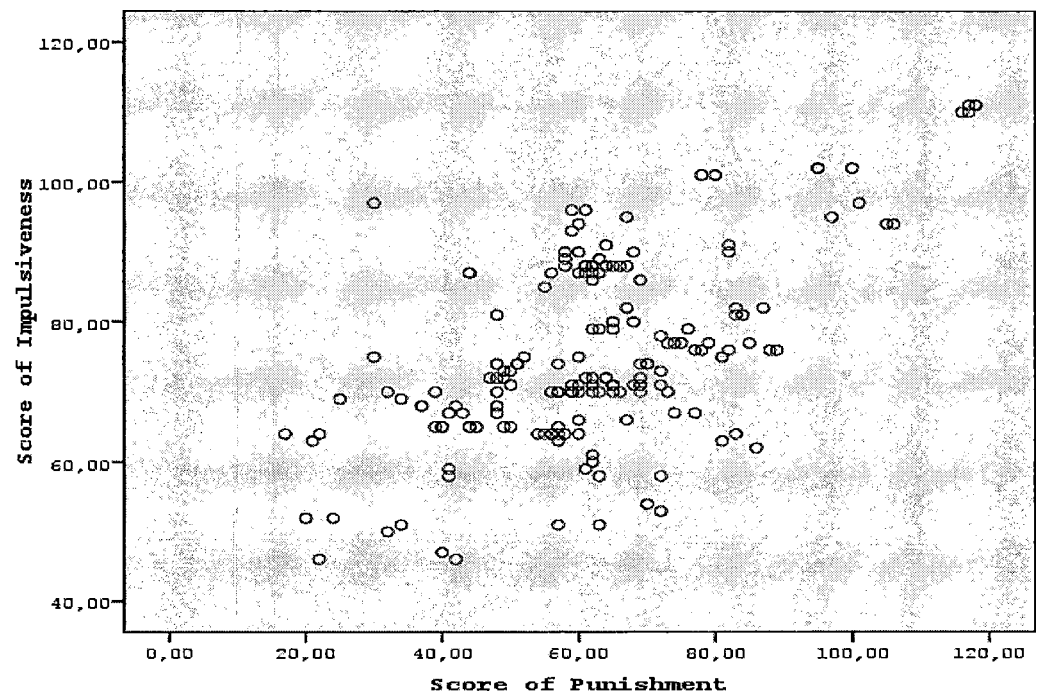
Correlations								
		Score of Selfcontrol	Score of Impulsiveness	Score of Self-Preoccupation external	Score of Self-Preoccupation internal	Score of Alcohol	Score of Depression	Score of Punishment
Spearman's rho	Score of Selfcontrol	1,000	-.672*	.059	-.097	-.434*	-.496*	-.476*
	Sig. (2-tailed)		.000	.443	.202	.000	.000	.000
	N	174	174	174	174	174	174	174
Score of Impulsiveness	Correlation Coefficient	-.672*	1,000	-.243*	.107	.463*	.480*	.500*
	Sig. (2-tailed)	.000		.001	.162	.000	.000	.000
	N	174	174	174	174	174	174	174
Score of Self-Preoccupation external	Correlation Coefficient	.059	-.243*	1,000	.472*	-.152*	.138	-.068
	Sig. (2-tailed)	.443	.001		.000	.045	.070	.370
	N	174	174	174	174	174	174	174
Score of Self-Preoccupation internal	Correlation Coefficient	-.097	.107	.472*	1,000	.000	.390*	.356*
	Sig. (2-tailed)	.202	.162	.000		.997	.000	.000
	N	174	174	174	174	174	174	174
Score of Alcohol	Correlation Coefficient	-.434*	.463*	-.152*	.000	1,000	.228*	.405*
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.045	.997		.003	.000
	N	174	174	174	174	174	174	174
Score of Depression	Correlation Coefficient	-.496*	.480*	.138	.390*	.228*	1,000	.611*
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.070	.000	.003		.000
	N	174	174	174	174	174	174	174
Score of Punishment	Correlation Coefficient	-.476*	.500*	-.068	.356*	.405*	.611*	1,000
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.370	.000	.000	.000	
	N	174	174	174	174	174	174	174
** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).								
* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).								

Τα παραπάνω συμπεράσματα απεικονίζονται γραφικά με τη χρήση των ακόλουθων γραφημάτων διασποράς (scatterplot).

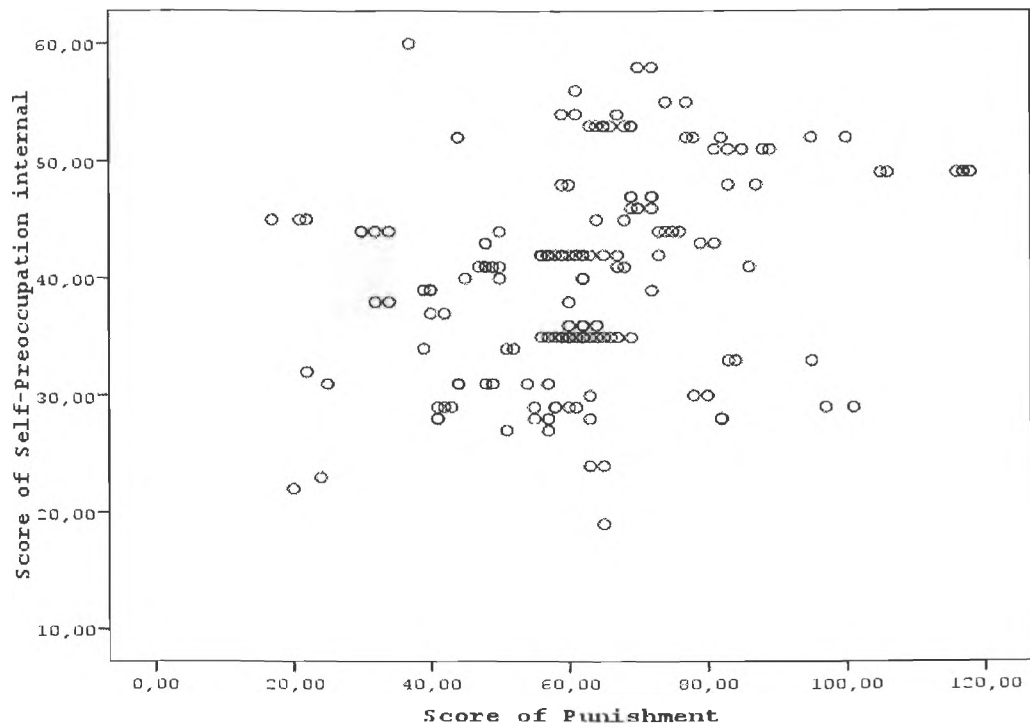
Γράφημα 1: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης του ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας με την παρορμητικότητα για το δείγμα των χρηστών

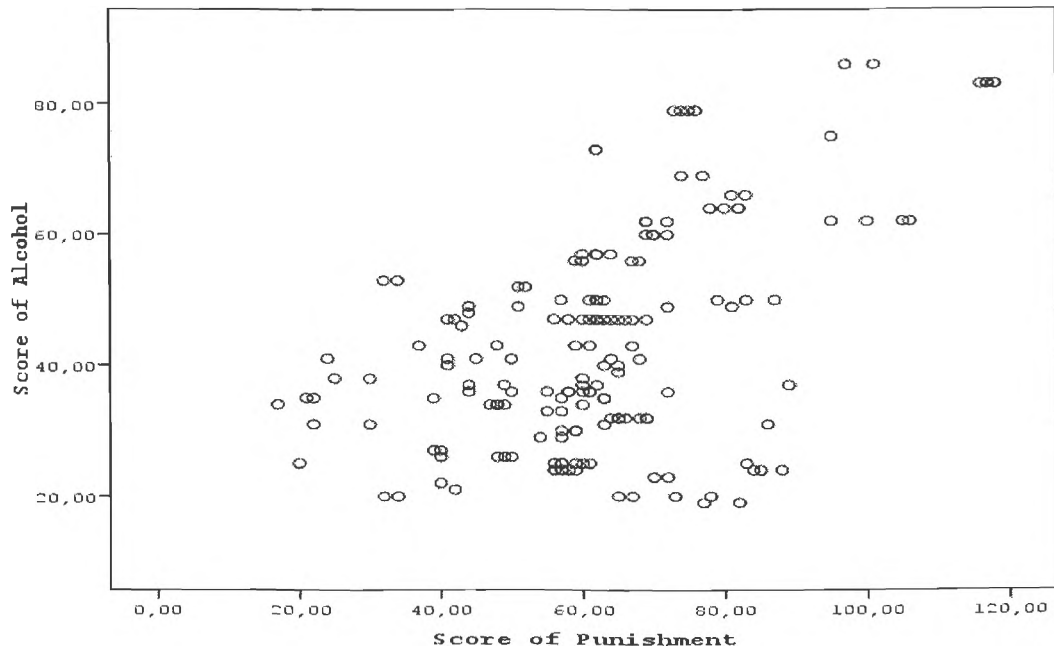
Γράφημα 2: Γραφική απεικόνιση της αρνητικής συσχέτισης του ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας με τον αυτοέλεγχο για το δείγμα των χρηστών

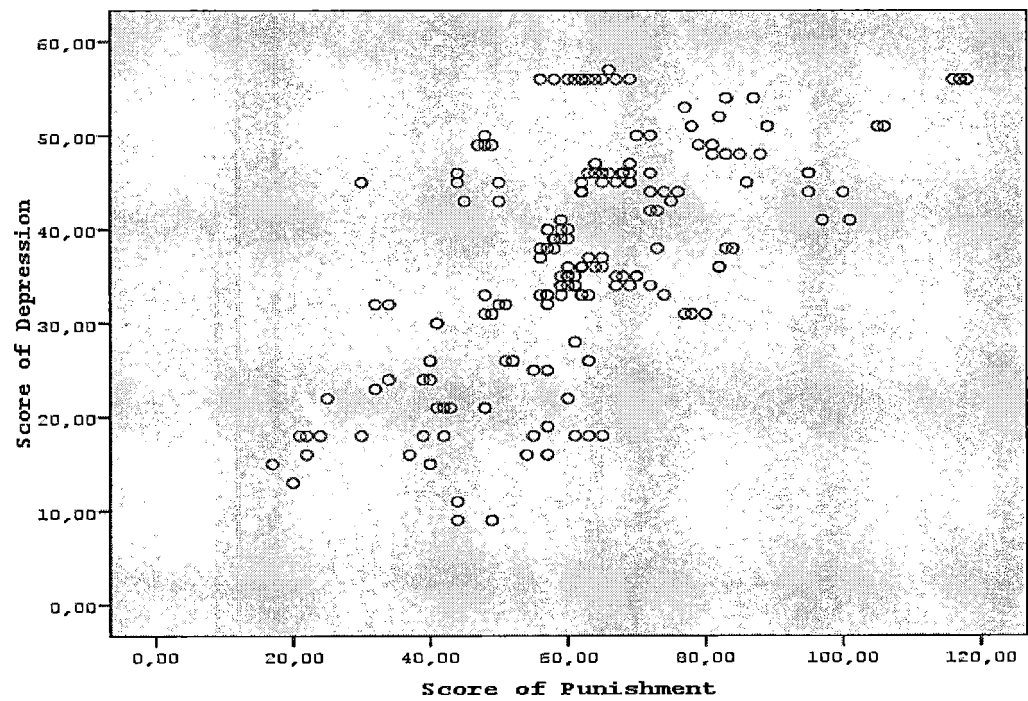
Γράφημα 3: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης του ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας με την αυτοαπορρόφηση για το δείγμα των χρηστών

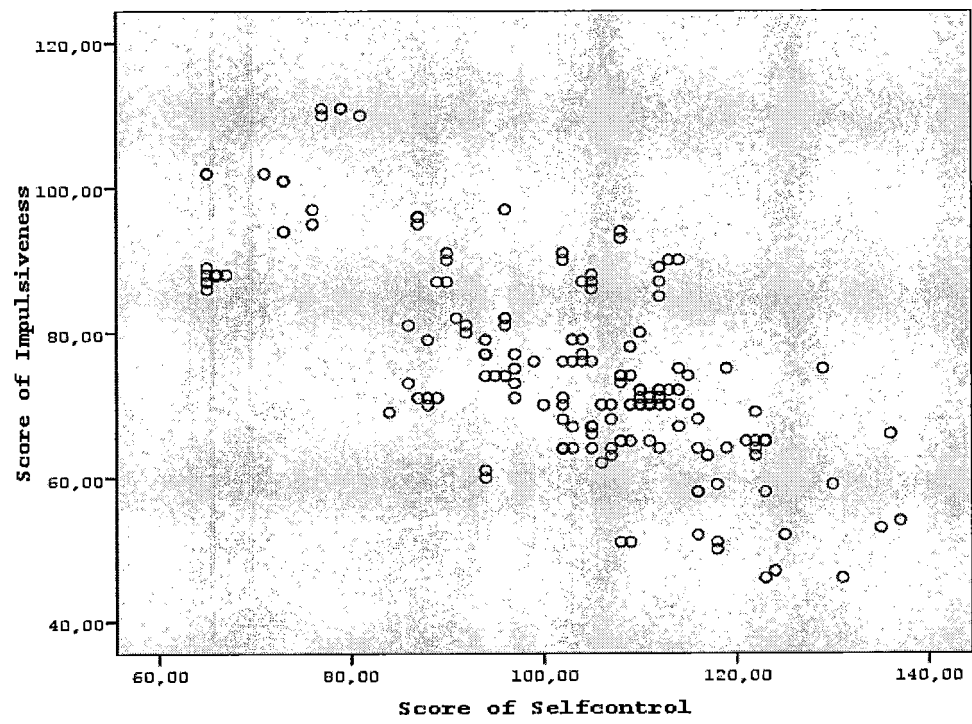
Γράφημα 4: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης του ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας με τον αλκοόλ για το δείγμα των χρηστών

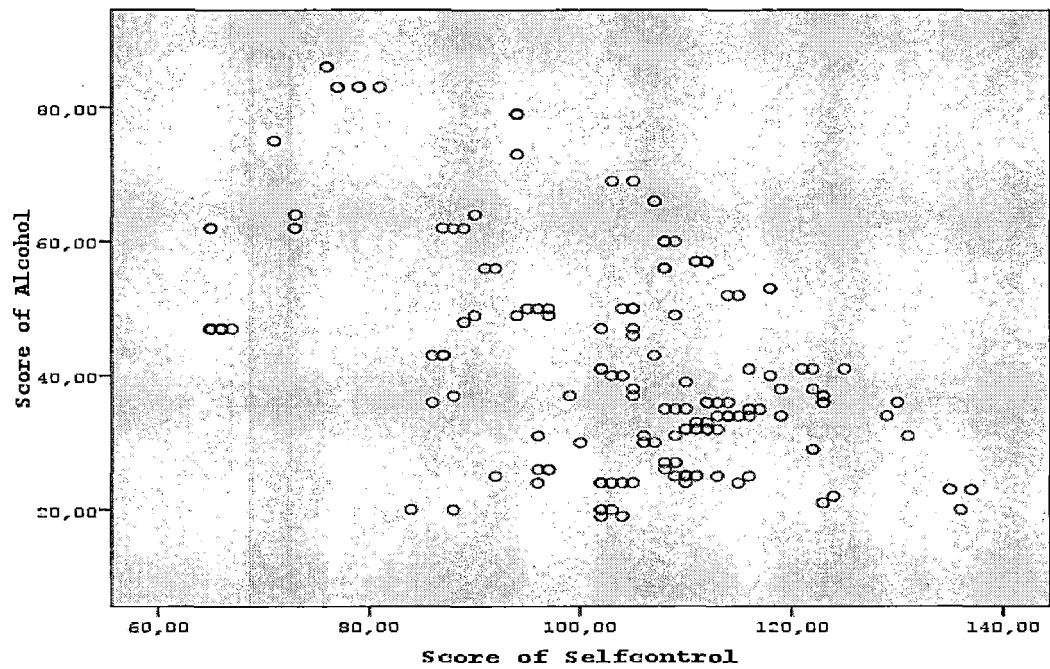
Γράφημα 5: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης του ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας με την κατάθλιψη για το δείγμα των χρηστών

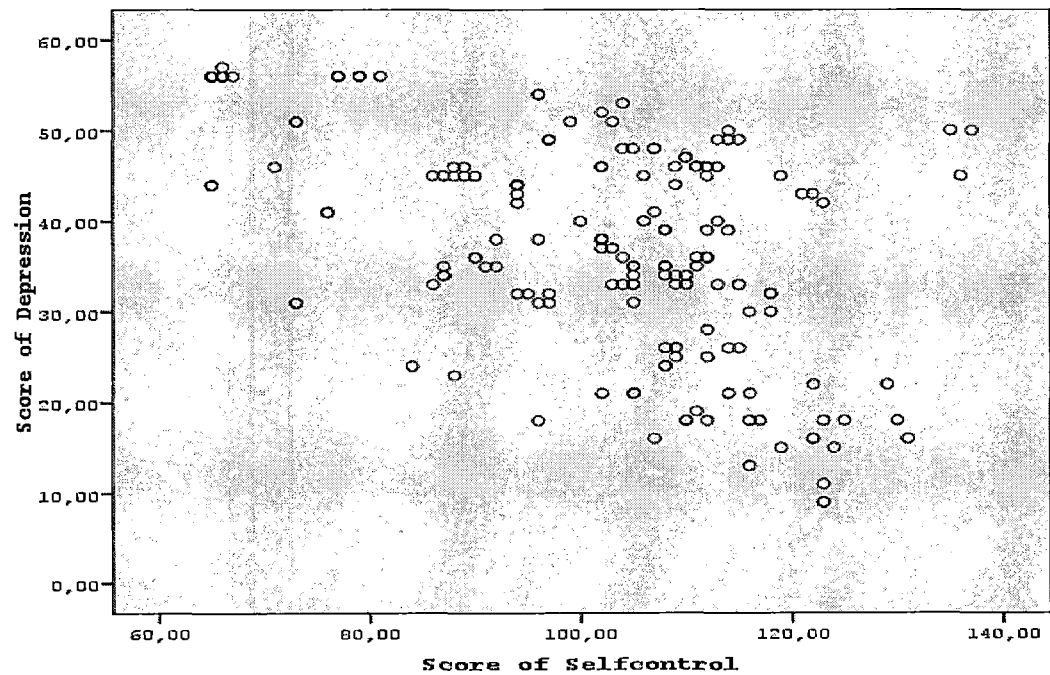
Γράφημα 6: Γραφική απεικόνιση της αρνητικής συσχέτισης του αυτοελέγχου με την παρορμητικότητα για το δείγμα των χρηστών

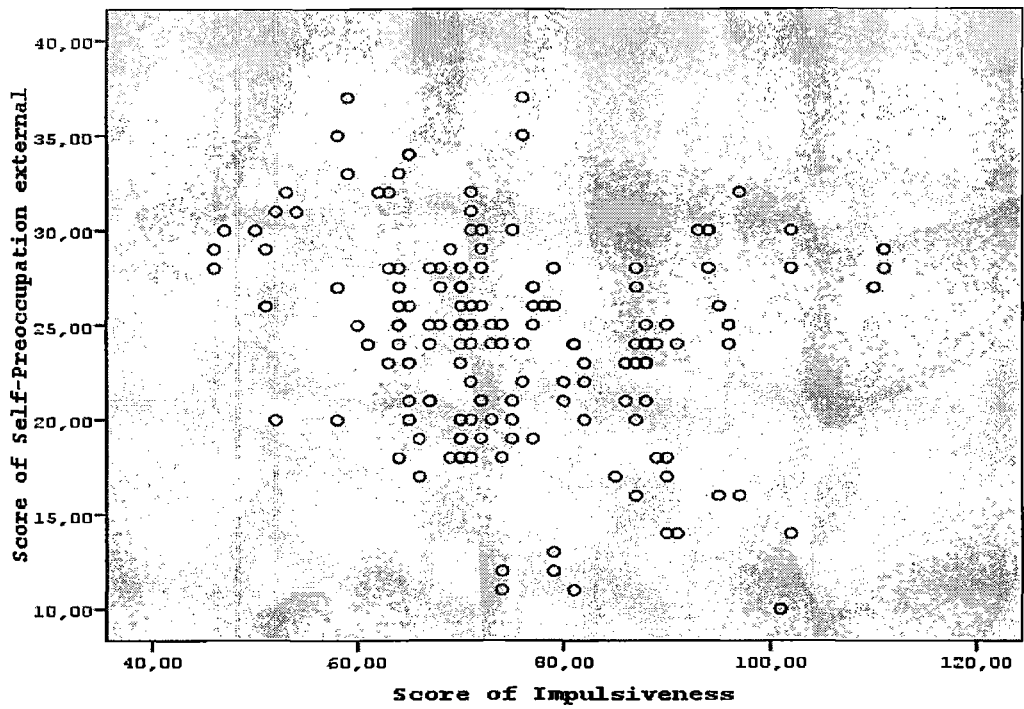
Γράφημα 7: Γραφική απεικόνιση της αρνητικής συσχέτισης του αυτοελέγχου με το αλκοόλ για το δείγμα των χρηστών

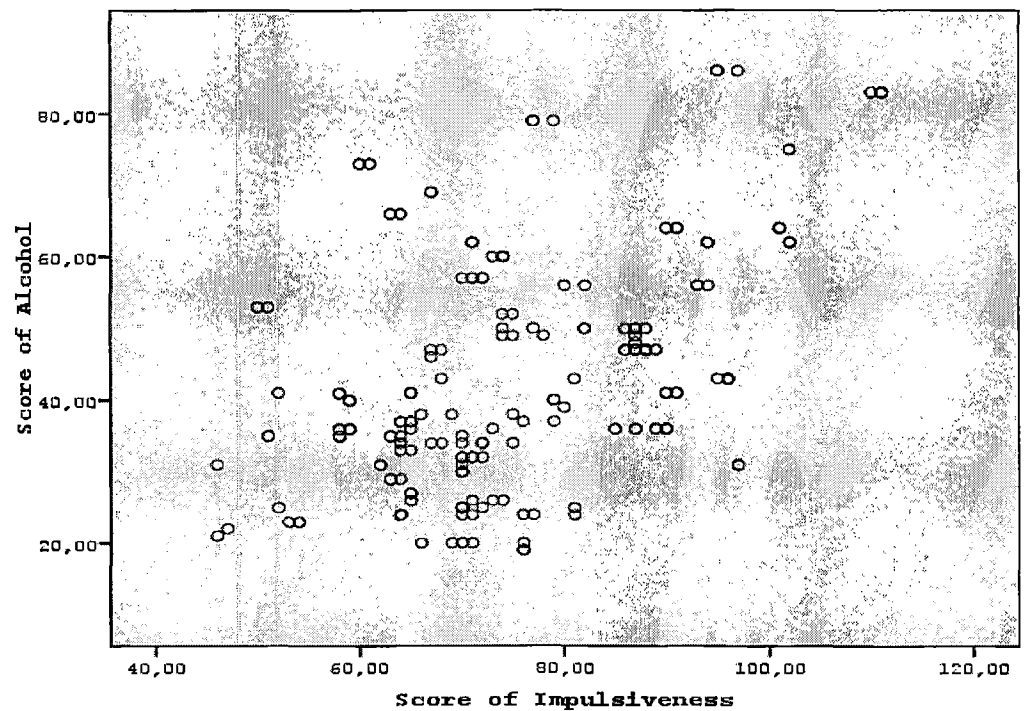
Γράφημα 8: Γραφική απεικόνιση της αρνητικής συσχέτισης του αυτοελέγχου με την κατάθλιψη για το δείγμα των χρηστών

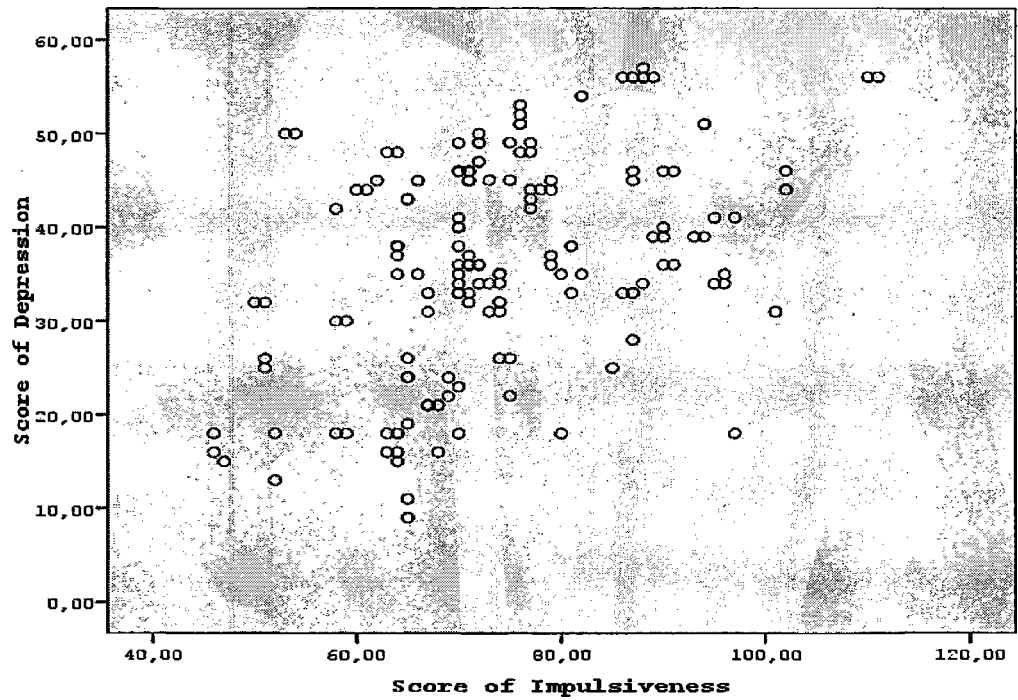
Γράφημα 9: Γραφική απεικόνιση της αρνητικής συσχέτισης του αυτοελέγχου με την παρορμητικότητα για το δείγμα των χρηστών

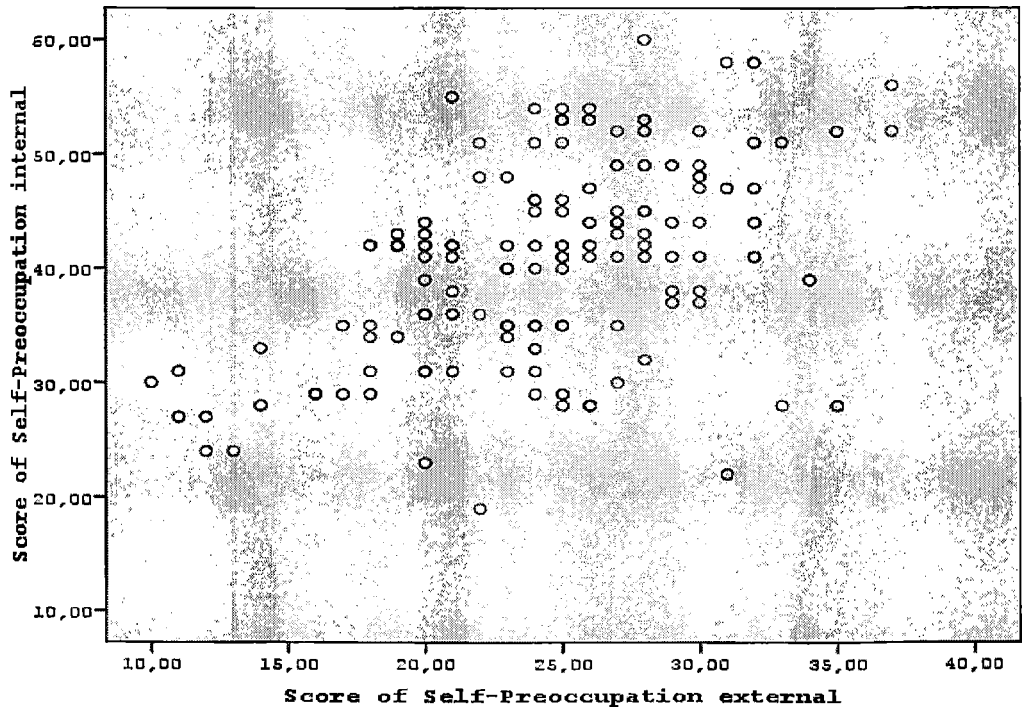
Γράφημα 10: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης της παρορμητικότητας με το αλκοόλ για το δείγμα των χρηστών

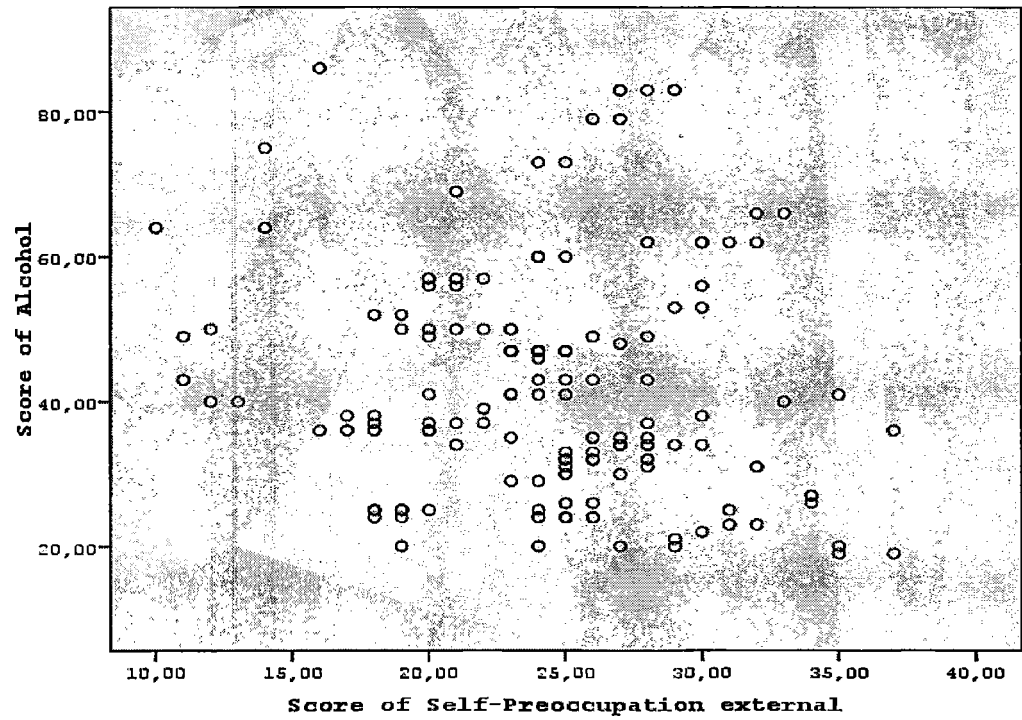
Γράφημα 11: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης της παρορμητικότητας με την κατάθλιψη για το δείγμα των χρηστών

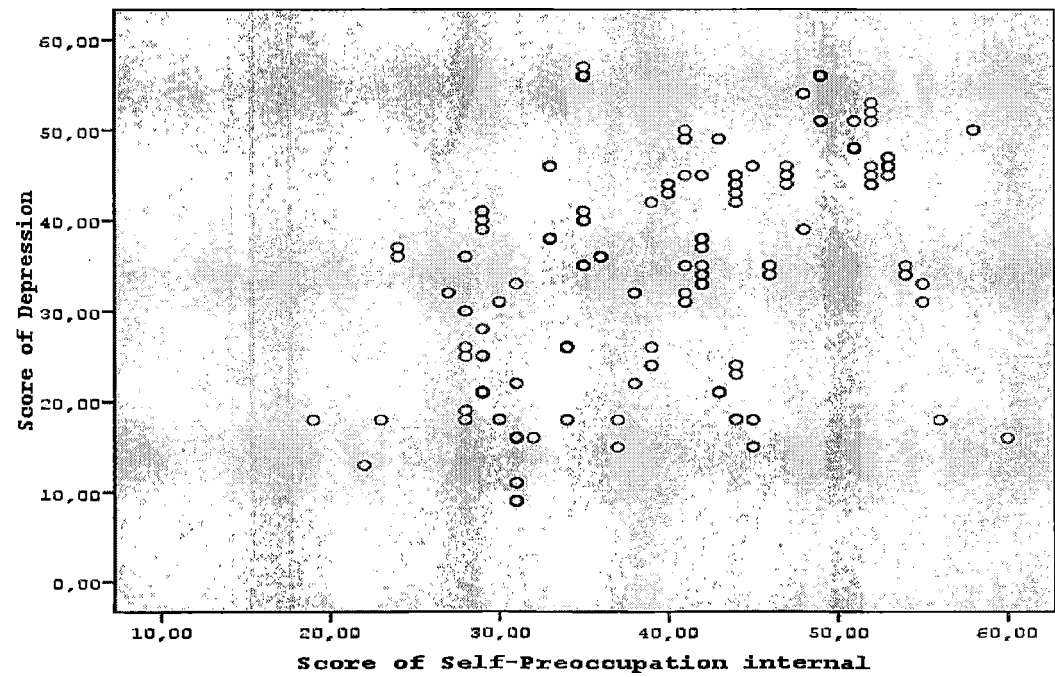
Γράφημα 12: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης της εξωτερικής απορρόφησης με την αυτοαπορρόφηση για το δείγμα των χρηστών

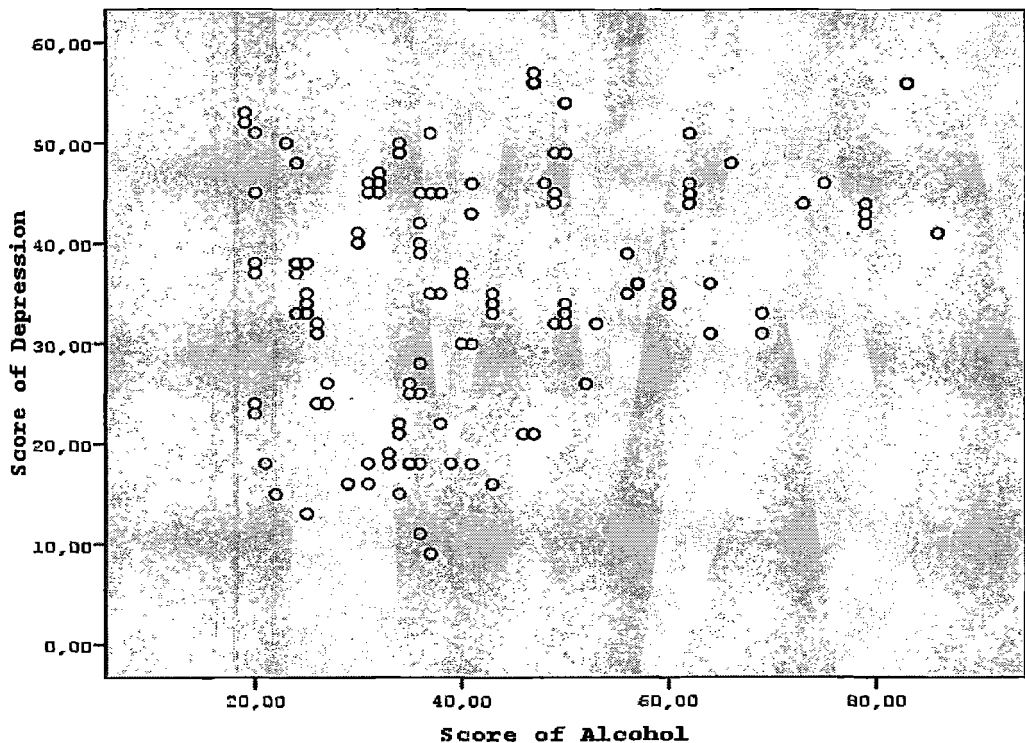
Γράφημα 13: Γραφική απεικόνιση της αρνητικής συσχέτισης της εξωτερικής απορρόφησης με το αλκοόλ για το δείγμα των χρηστών

Γράφημα 14: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης της αυτοαπορρόφησης με την κατάθλιψη για το δείγμα των χρηστών

Γράφημα 15: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης του αλκοόλ με την κατάθλιψη για το δείγμα των χρηστών

B. Ομάδα Εργαζομένων

Στον ακόλουθο πίνακα (Πίνακας 3) παρουσιάζονται οι τιμές των δεικτών συσχέτισης Spearman rho για όλους τους Παράγοντες για το δείγμα των εργαζομένων καθώς και τα αποτελέσματα των αντίστοιχων ελέγχων στατιστικής σημαντικότητας. Από τη μελέτη του πίνακα προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα για τους παράγοντες που βρέθηκε στατιστικά σημαντική συσχέτιση:

- ✿ Το ιστορικό κοινωνικής τιμωρίας συσχετίζεται θετικά με την παρορμητικότητα ($\rho=0,240$), την εσωτερική απορρόφηση ($\rho=0,248$) και την κατάθλιψη ($\rho=0,389$),

αρνητικά με τον αυτοέλεγχο ($\rho=-0,195$), ενώ δε συσχετίζεται στατιστικά σημαντικά με την εξωτερική απορρόφηση και το αλκοόλ.

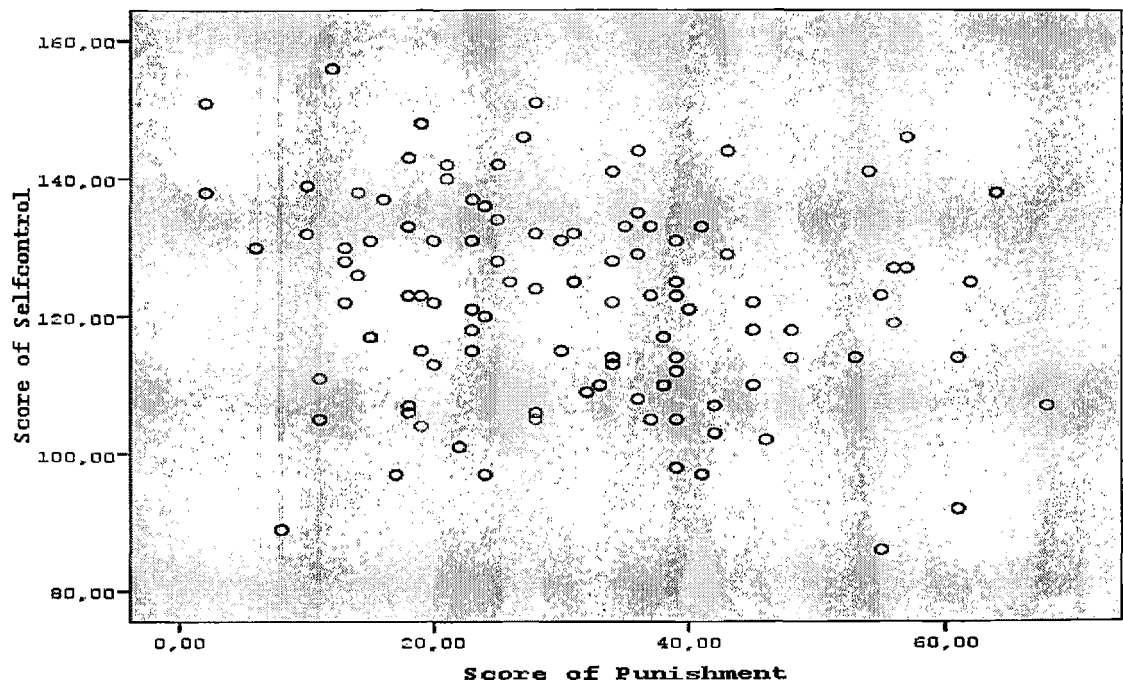
- ✿ Ο αυτοέλεγχος συσχετίζεται θετικά με την εξωτερική απορρόφηση ($\rho=0,292$) και αρνητικά με την παρορμητικότητα ($\rho=-0,727$), την εσωτερική απορρόφηση ($\rho=-0,299$), το αλκοόλ ($\rho=-0,371$) και την κατάθλιψη ($\rho=-0,361$).
- ✿ Η παρορμητικότητα συσχετίζεται θετικά με την εσωτερική απορρόφηση ($\rho=0,255$), το αλκοόλ ($\rho=0,248$) και την κατάθλιψη ($\rho=0,357$) και αρνητικά με την εξωτερική απορρόφηση ($\rho=-0,301$).
- ✿ Η εξωτερική απορρόφηση συσχετίζεται θετικά με την εσωτερική απορρόφηση ($\rho=0,268$), και την κατάθλιψη ($\rho=0,147$), ενώ δε συσχετίζεται στατιστικά σημαντικά με το αλκοόλ.
- ✿ Η εσωτερική απορρόφηση συσχετίζεται θετικά με το αλκοόλ ($\rho=0,148$) και την κατάθλιψη ($\rho=0,422$).
- ✿ Το αλκοόλ συσχετίζεται θετικά με την κατάθλιψη ($\rho=0,235$).

Πίνακας 3: Τιμές των δεικτών συσχέτισης Spearman rho για όλους τους παράγοντες για το δείγμα των εργαζομένων

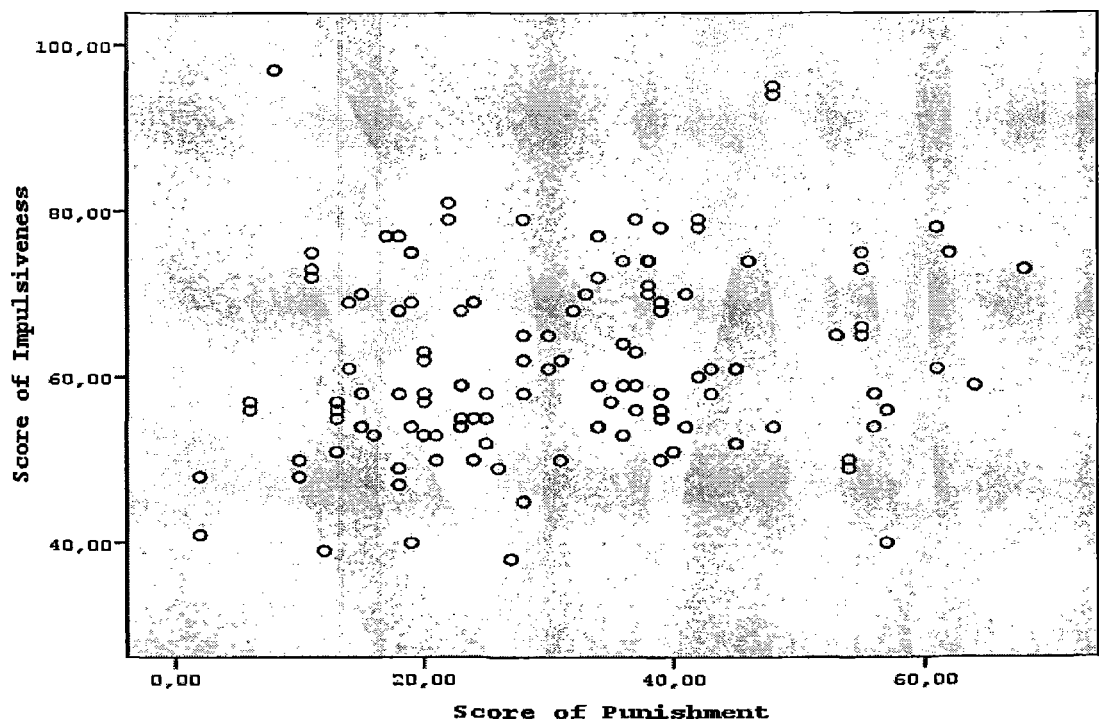
Correlations								
		Score of Selfcontrol	Score of Impulsiveness	Score of Self-Preoccupation external	Score of Self-Preoccupation internal	Score of Alcohol	Score of Depression	Score of Punishment
Spearman's rho	Score of Selfcontrol	Correlation Coefficient	1,000	-,727**	,292**	-,299*	-,371**	-,195**
		Sig. (2-tailed)		,000	,000	,000	,000	,006
		N	201	201	201	201	201	201
Score of Impulsiveness	Score of Selfcontrol	Correlation Coefficient	-,727**	1,000	-,301**	,255**	,248**	,357**
		Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000	,000	,001
		N	201	201	201	201	201	201
Score of Self-Preoccupation external	Score of Selfcontrol	Correlation Coefficient	,292**	-,301**	1,000	,268**	-,009	,147*
		Sig. (2-tailed)	,000	,000		,000	,900	,037
		N	201	201	201	201	201	201
Score of Self-Preoccupation internal	Score of Selfcontrol	Correlation Coefficient	-,299**	,255**	-,301**	1,000	,148*	,422**
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000		,036	,000
		N	201	201	201	201	201	201
Score of Alcohol	Score of Selfcontrol	Correlation Coefficient	-,371**	,248**	-,009	,148*	1,000	,235**
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	,900	,036		,001
		N	201	201	201	201	201	201
Score of Depression	Score of Selfcontrol	Correlation Coefficient	-,361**	,357**	,147*	-,422**	1,000	,389**
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	,037	,000		,000
		N	201	201	201	201	201	201
Score of Punishment	Score of Selfcontrol	Correlation Coefficient	-,195**	,240**	,040*	-,248**	,123	1,000
		Sig. (2-tailed)	,006	,001	,576	,000	,083	
		N	201	201	201	201	201	201
** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).								
* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).								

Τα παραπάνω συμπεράσματα απεικονίζονται γραφικά με τη χρήση των ακόλουθων γραφημάτων διασποράς (scatterplot).

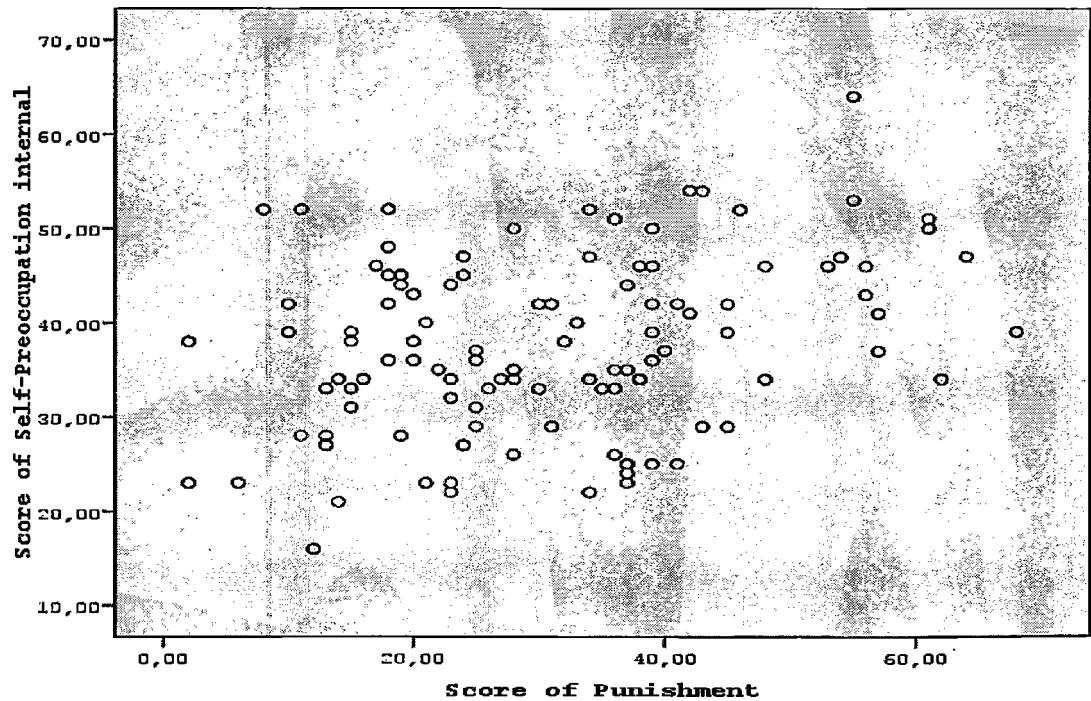
Γράφημα 16: Γραφική απεικόνιση της αρνητικής συσχέτισης του ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας με τον αυτοέλεγχο για το δείγμα των εργαζομένων

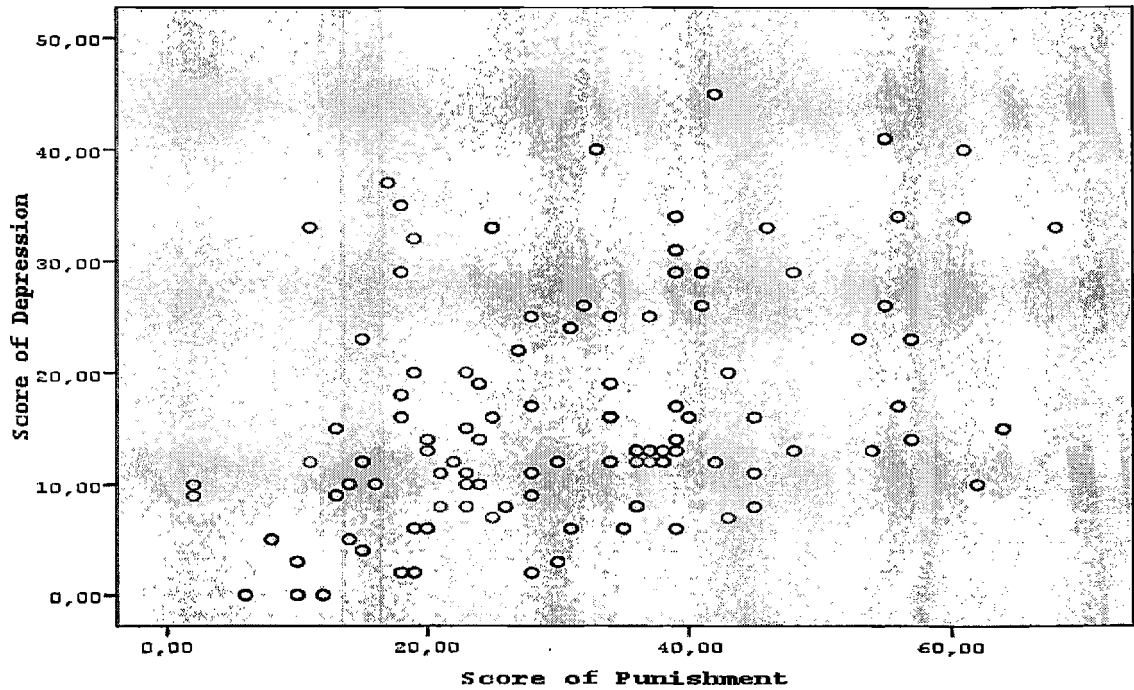
Γράφημα 17: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης του ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας με την παρορμητικότητα για το δείγμα των εργαζομένων

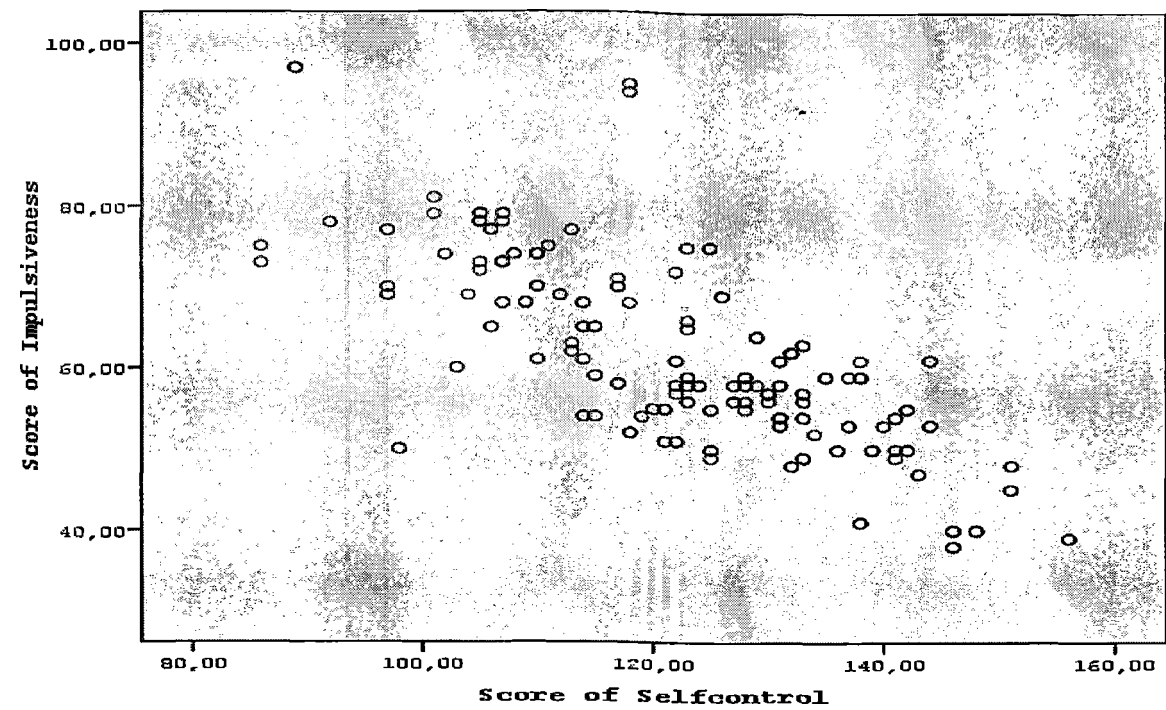
Γράφημα 18: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης του ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας με την αυτοαπορρόφηση για το δείγμα των εργαζομένων

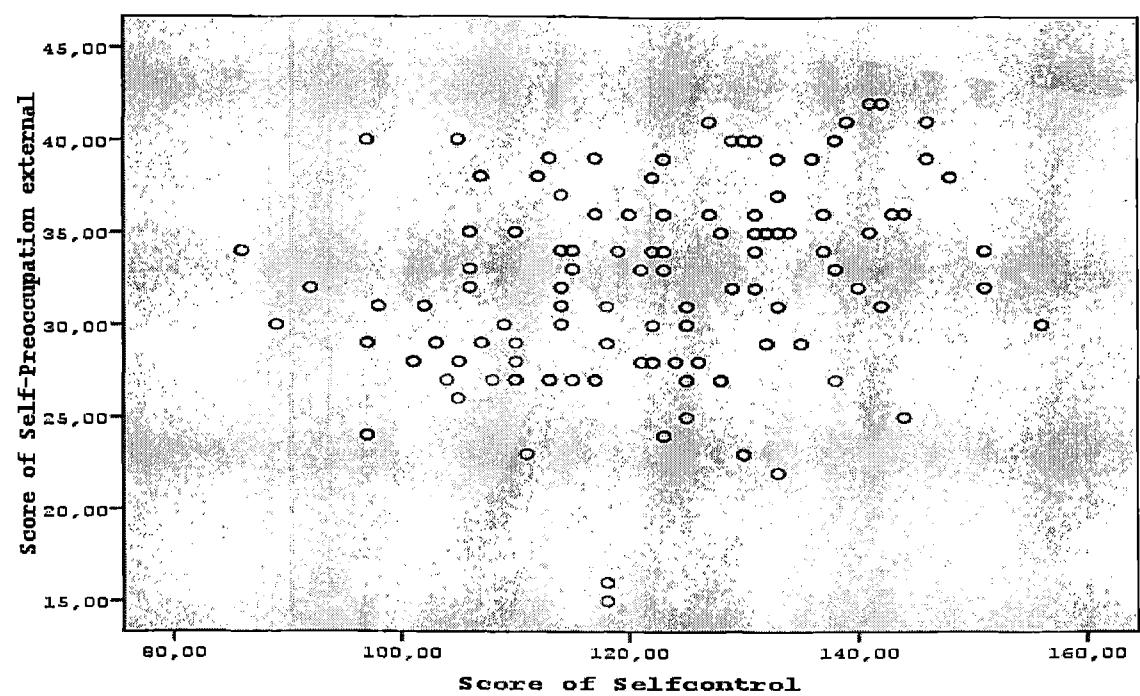
Γράφημα 19: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης του ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας με την κατάθλιψη για το δείγμα των εργαζομένων

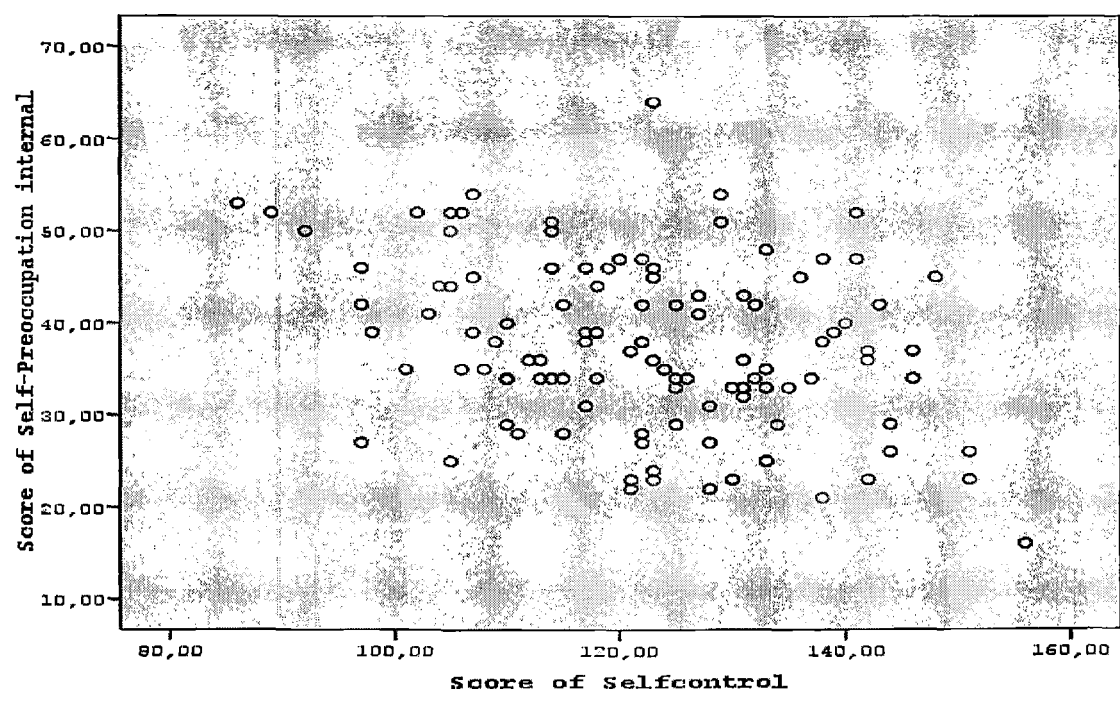
Γράφημα 20: Γραφική απεικόνιση της αρνητικής συσχέτισης του αυτοελέγχου με την παρορμητικότητα για το δείγμα των εργαζομένων

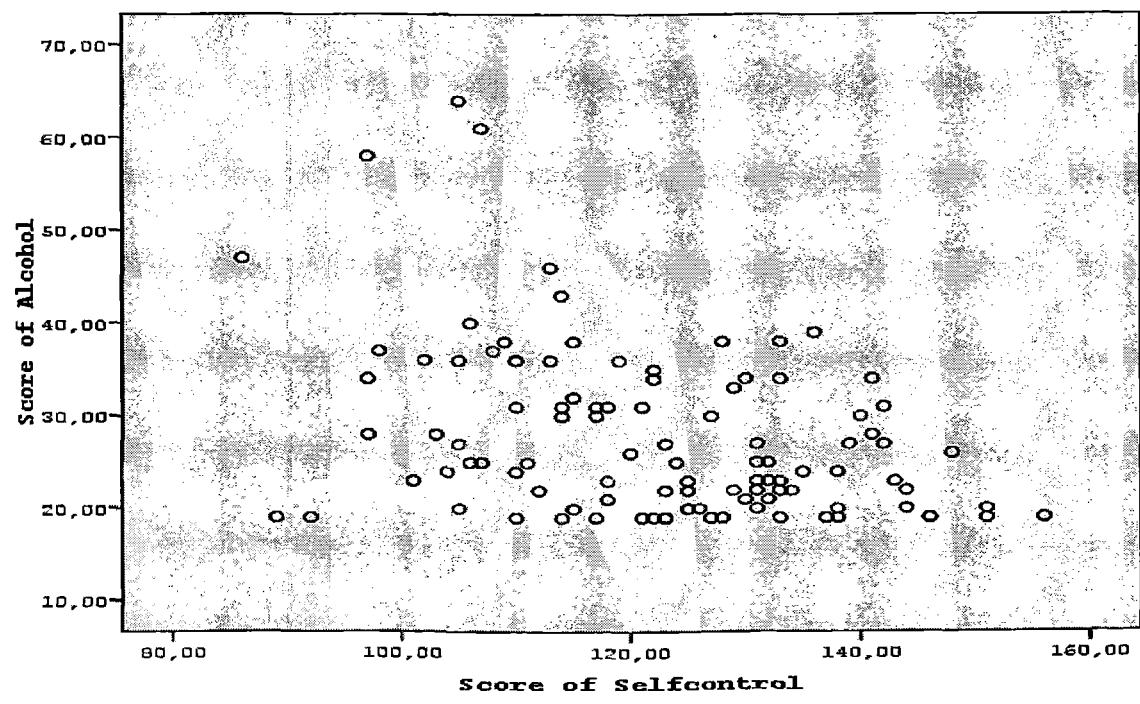
Γράφημα 21: Γραφική απεικόνιση της αρνητικής συσχέτισης του αυτοελέγχου με την εξωτερική απορρόφηση για το δείγμα των εργαζομένων

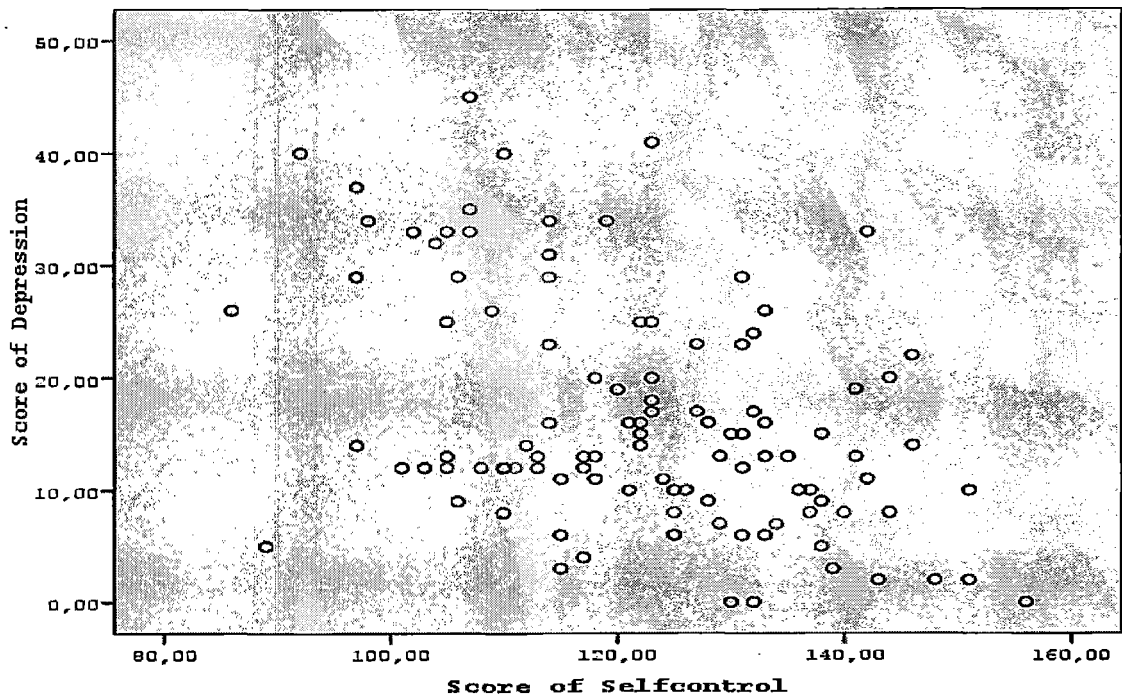
Γράφημα 22: Γραφική απεικόνιση της αρνητικής συσχέτισης του αυτοελέγχου με την αυτοαπορρόφηση για το δείγμα των εργαζομένων

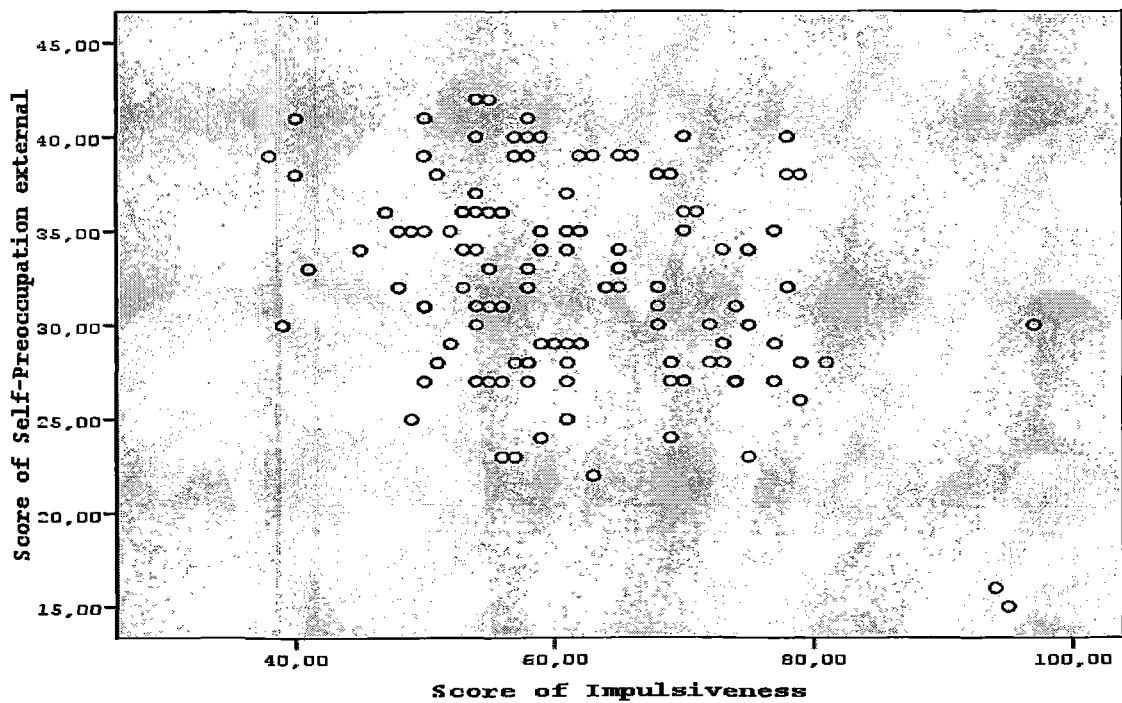
Γράφημα 23: Γραφική απεικόνιση της αρνητικής συσχέτισης του αυτοελέγχου με το αλκοόλ για το δείγμα των εργαζομένων

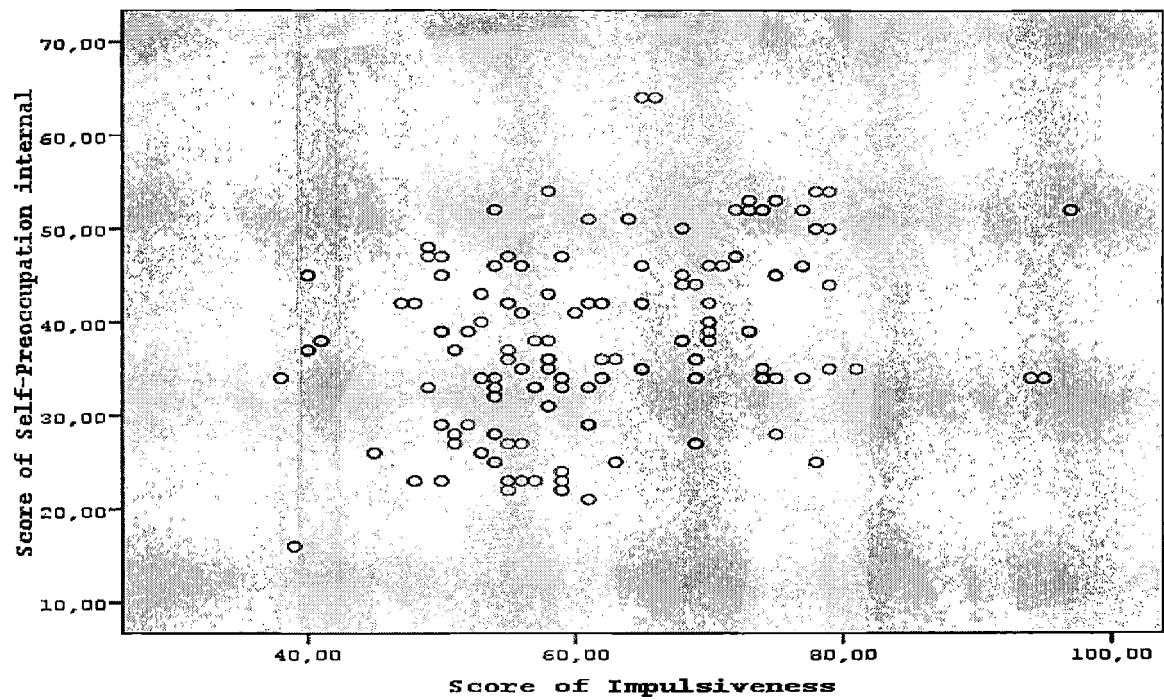
Γράφημα 24: Γραφική απεικόνιση της αρνητικής συσχέτισης του αυτοελέγχου με την κατάθλιψη για το δείγμα των εργαζομένων

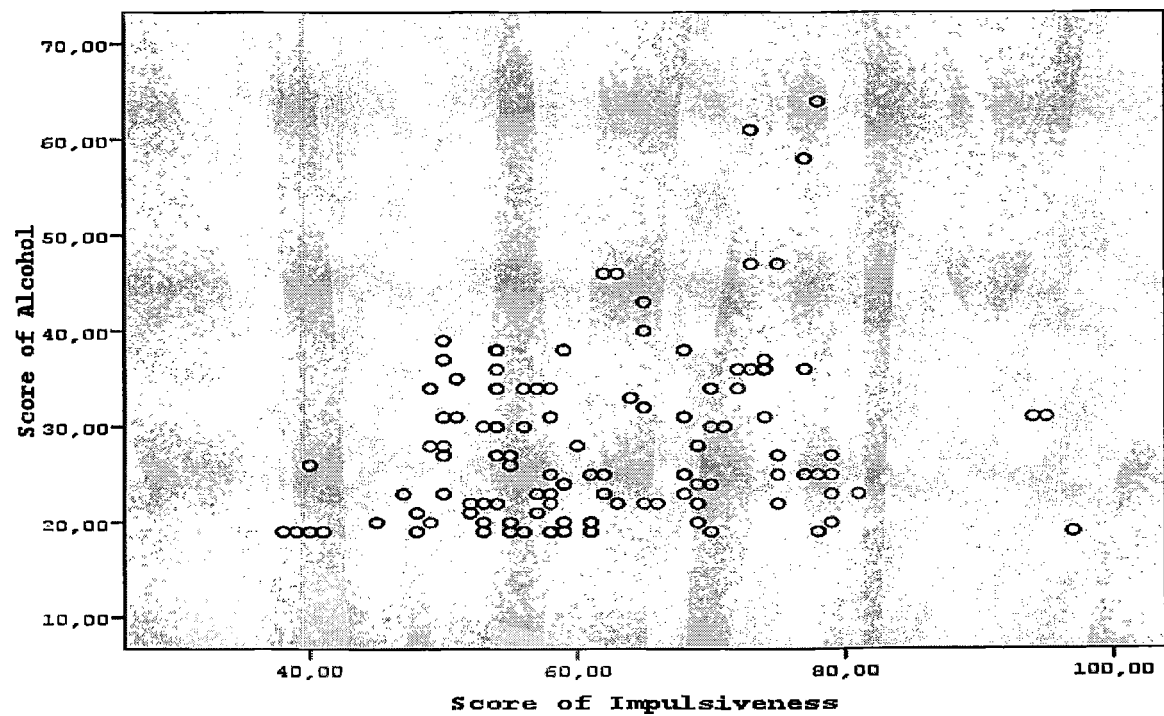
Γράφημα 25: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης της παρορμητικότητας με την εξωτερική απορρόφηση για το δείγμα των εργαζομένων

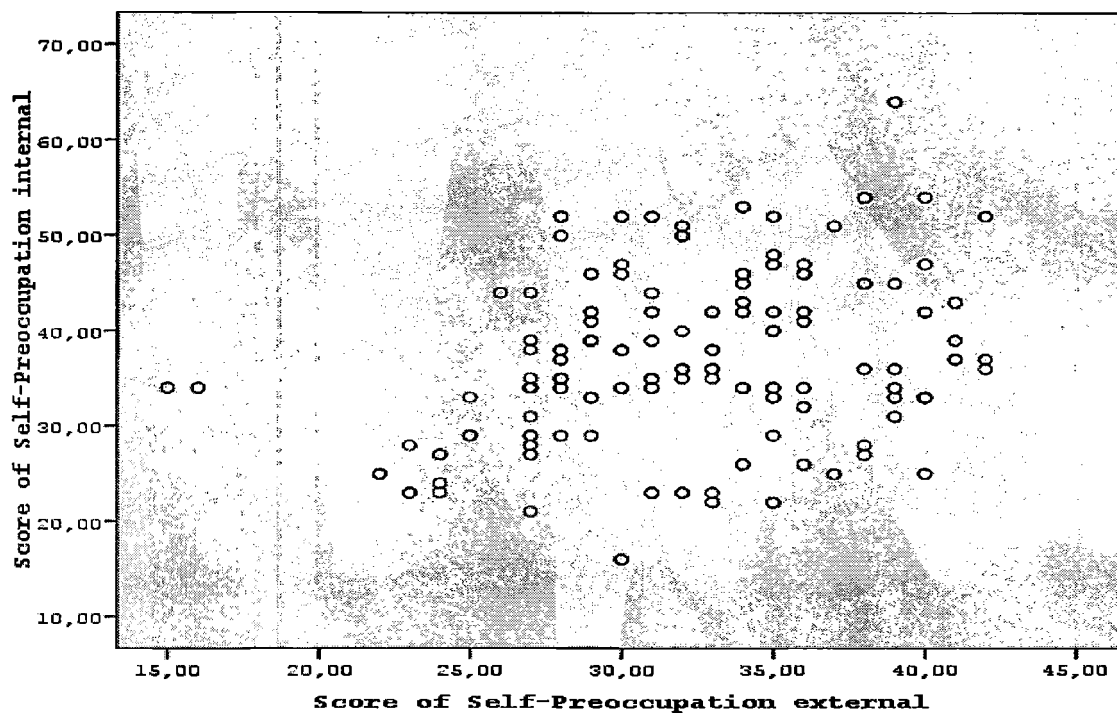
Γράφημα 26: Γραφική απεικόνιση της αρνητικής συσχέτισης της παρορμητικότητας με την αυτοαπορρόφηση για το δείγμα των εργαζομένων

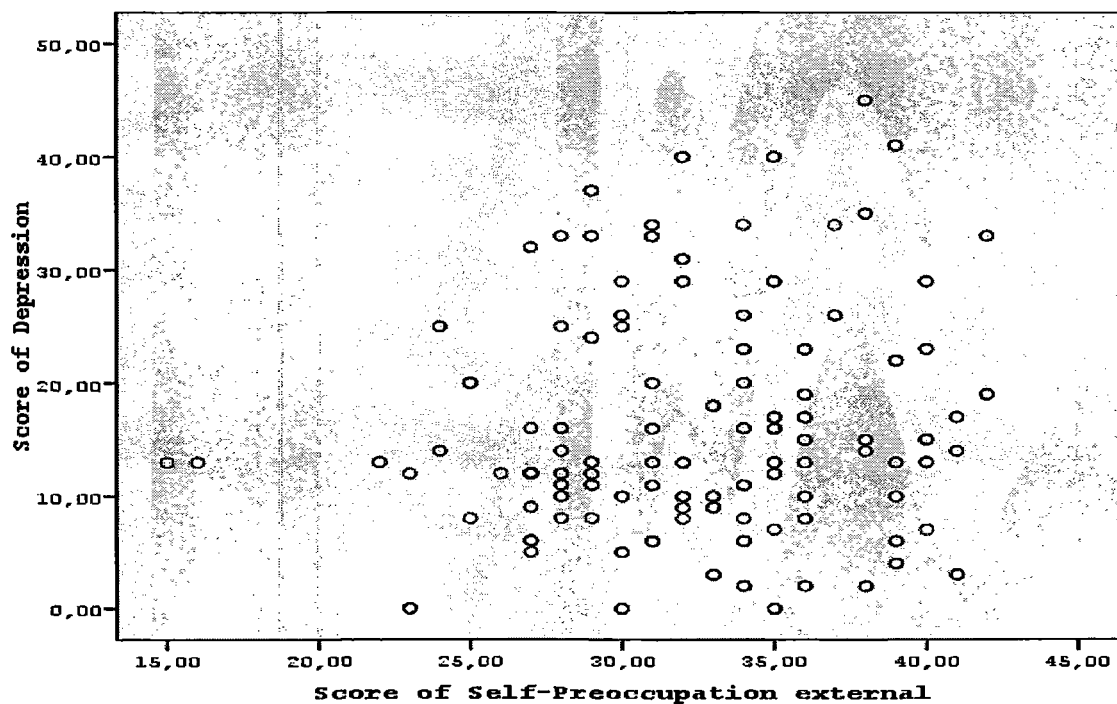
Γράφημα 27: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης της παρορμητικότητας με το αλκοόλ για το δείγμα των εργαζομένων

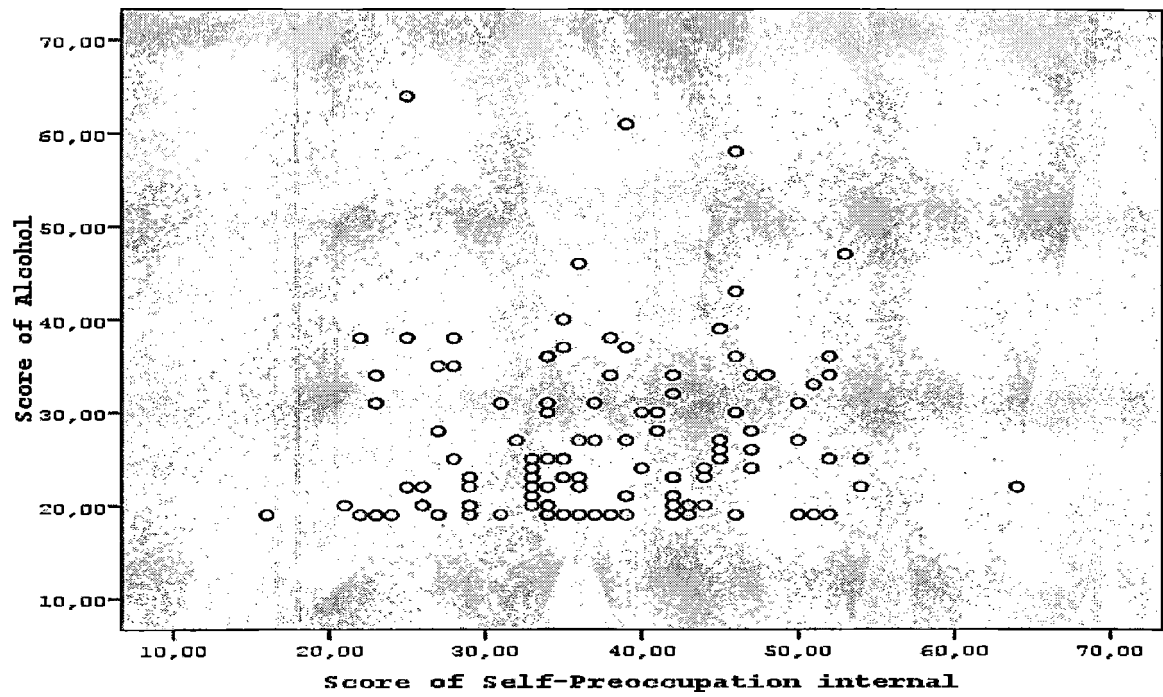
Γράφημα 28: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης της εξωτερικής απορρόφησης με την αυτοαπορρόφηση για το δείγμα των εργαζομένων

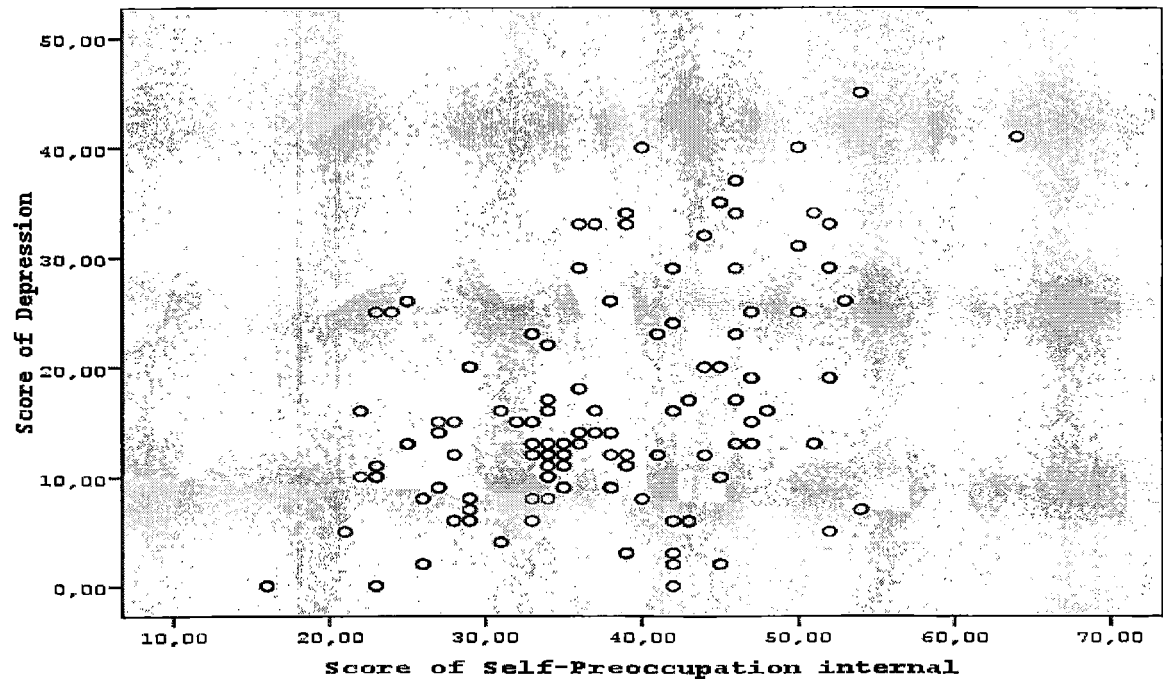
Γράφημα 29: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης της εξωτερικής απορρόφησης με την κατάθλιψη για το δείγμα των εργαζομένων

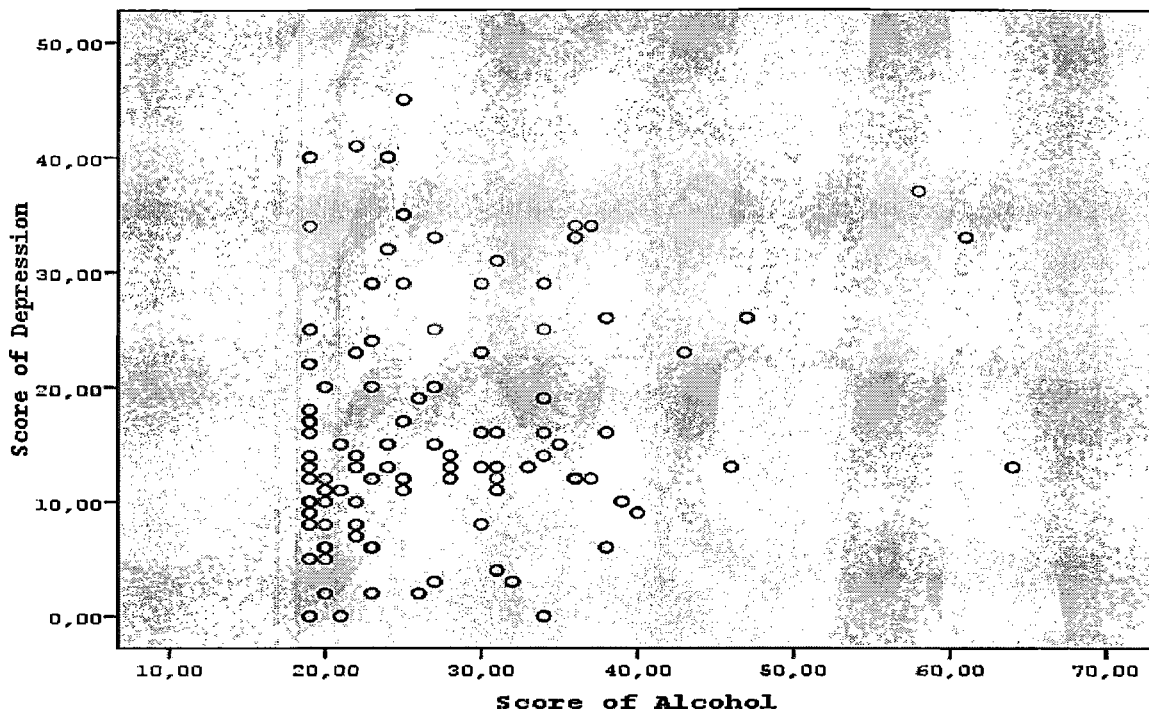
Γράφημα 30: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης της αυτοαπορρόφησης με το αλκοόλ για το δείγμα των εργαζομένων

Γράφημα 31: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης της αυτοαπορρόφησης με την κατάθλιψη για το δείγμα των εργαζομένων

Γράφημα 32: Γραφική απεικόνιση της θετικής συσχέτισης του αλκοόλ με την κατάθλιψη για το δείγμα των εργαζομένων

Ανάλυση ανά Φύλο Ερωτώμενου (Ενδοομαδική Ανάλυση)

Σκοπός της παρούσας ανάλυσης είναι ο προσδιορισμός πιθανών διαφοροποιήσεων στις τιμές των επτά Παραγόντων ανάλογα με το φύλο των ερωτώμενων. Η ανάλυση έγινε ξεχωριστά για κάθε μία από τις δύο ομάδες ερωτώμενων (χρήστες/εργαζόμενοι) (ενδοομαδική ανάλυση) λόγω των διαφορετικών χαρακτηριστικών που παρουσιάζουν οι δύο αυτές ομάδες.

Για το στατιστικό έλεγχο πιθανών διαφοροποιήσεων μεταξύ των δύο φύλων χρησιμοποιήθηκε ο έλεγχος μέσων t ανεξάρτητων δειγμάτων (T-Test for Independent Samples). Το επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας σε κάθε έλεγχο ορίστηκε σε 5%.

A. Ομάδα Χρηστών

Η κατανομή του δείγματος των χρηστών ανά φύλο δίνεται στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 4):

Πίνακας 4: Κατανομή του δείγματος των χρηστών ανά φύλο

gender					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	man	118	67,8	67,8	67,8
	woman	56	32,2	32,2	100,0
	Total	174	100,0	100,0	

Όπως προκύπτει από τον ακόλουθο πίνακα (Πίνακας 5) με τα αποτελέσματα των ελέγχων, υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφοροποιήσεις των μέσων σκορ των χρηστών ανά φύλο για τους παράγοντες αυτοελέγχου, παρορμητικότητας, εσωτερικής απορρόφησης, αλκοόλ και κατάθλιψης ($p\text{-value}<0,05$), όχι όμως για τους παράγοντες εξωτερικής απορρόφησης και ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας ($p\text{-value}>0,05$).

Πίνακας 5: Αποτελέσματα ελέγχων των παραγόντων για το δείγμα των χρηστών

Independent Samples Test									
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means					
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference
Score of Selfcontrol	Equal variances assumed	10,096	,002	-2,209	172	,028	-5,98275	2,70814	-11,32822 -63727
	Equal variances not assumed			-2,466	143,287	,015	-5,98275	2,42644	-10,77899 -1,18651
Score of Impulsiveness	Equal variances assumed	25,343	,000	1,675	172	,096	3,66162	2,18613	-,65347 7,97672
	Equal variances not assumed			1,990	163,264	,048	3,66162	1,84017	,02802 7,29522
Score of Self-Preoccupation external	Equal variances assumed	1,419	,235	-1,265	172	,207	-1,10169	,87059	-2,82010 ,61672
	Equal variances not assumed			-1,339	124,988	,183	-1,10169	,82306	-2,73064 ,52725
Score of Self-Preoccupation internal	Equal variances assumed	9,041	,003	-4,248	172	,000	-5,69703	1,34102	-8,34402 -3,05005
	Equal variances not assumed			-4,682	138,877	,000	-5,69703	1,21686	-8,10299 -3,29108
Score of Alcohol	Equal variances assumed	1,030	,312	3,248	172	,001	8,57809	2,64113	3,36489 13,79129
	Equal variances not assumed			3,109	97,168	,002	8,57809	2,75893	3,10250 14,05367
Score of Depression	Equal variances assumed	16,884	,000	-2,946	172	,004	-5,66919	1,92459	-9,46805 -1,87033
	Equal variances not assumed			-3,492	162,691	,001	-5,66919	1,62350	-8,87503 -2,46334
Score of Punishment	Equal variances assumed	1,211	,273	-1,155	172	,250	-3,58808	3,10569	-9,71824 2,54209
	Equal variances not assumed			-1,263	136,138	,209	-3,58808	2,84049	-9,20527 2,02912

Από τον ακόλουθο πίνακα (Πίνακας 6) περιγραφικών μέτρων μπορούν να προκύψουν τα ακόλουθα συμπεράσματα για τους παράγοντες που βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφορά:

- ❁ Οι γυναίκες χρήστες εμφανίζουν υψηλότερο μέσο σκορ αυτοελέγχου σε σχέση με τους άνδρες χρήστες (105,7 έναντι 99,7).
- ❁ Αντίθετα, οι άνδρες χρήστες εμφανίζουν υψηλότερο μέσο σκορ παρορμητικότητας σε σχέση με τις γυναίκες (76,5 έναντι 72,3).
- ❁ Για το μέσο σκορ εξωτερικής απορρόφησης δεν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφοροποιήσεις ανά φύλο, ενώ για το μέσο σκορ εσωτερικής απορρόφησης οι γυναίκες χρήστες εμφανίζουν μεγαλύτερες τιμές έναντι των ανδρών (44,4 έναντι 38,7).

- ☼ Το μέσο σκορ των ανδρών χρηστών στον παράγοντα «Αλκοόλ» είναι σημαντικά υψηλότερο σε σχέση με τις γυναίκες (46,0 έναντι 37,5).
- ☼ Αντίθετα, το μέσο σκορ των ανδρών χρηστών στον παράγοντα κατάθλιψης είναι σημαντικά χαμηλότερο σε σχέση με τις γυναίκες (35,5 έναντι 41,2).

Πίνακας 6: Περιγραφικά μέτρα των παραγόντων για το δείγμα των χρηστών

Group Statistics					
	gender	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Score of Selfcontrol	man	118	99,6780	18,09797	1,66605
	woman	56	105,6607	13,20093	1,76405
Score of Impulsiveness	man	118	76,4831	15,12271	1,39216
	woman	56	72,8214	9,00527	1,20338
Score of Self-Preoccupation	man	118	23,8983	5,61346	,51676
	woman	56	25,0000	4,79394	,64062
Score of Self-Preoccupation	man	118	38,6780	8,89145	,81852
	woman	56	44,3750	6,73812	,90042
Score of Alcohol	man	118	46,0424	15,59991	1,43609
	woman	56	37,4643	17,62845	2,35570
Score of Depression	man	118	35,4915	13,29915	1,22429
	woman	56	41,1607	7,97901	1,06624
Score of Punishment	man	118	61,1441	20,48734	1,88601
	woman	56	64,7321	15,89453	2,12400

B. Ομάδα Εργαζομένων

Η κατανομή του δείγματος των εργαζομένων ανά φύλο δίνεται στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 7):

Πίνακας 7: Κατανομή του δείγματος των εργαζομένων ανά φύλο

gender				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid man	48	23,9	23,9	23,9
woman	153	76,1	76,1	100,0
Total	201	100,0	100,0	

Όπως προκύπτει από τον ακόλουθο πίνακα (Πίνακας 8) με τα αποτελέσματα των ελέγχων, υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφοροποιήσεις των μέσων σκορ των εργαζομένων ανά φύλο για τους παράγοντες εξωτερικής απορρόφησης, εσωτερικής απορρόφησης, αλκοόλ και κατάθλιψης ($p\text{-value}<0,05$), όχι όμως για τους παράγοντες αυτοελέγχου, παρορμητικότητας και ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας ($p\text{-value}>0,05$).

Πίνακας 8: Αποτελέσματα ελέγχων των παραγόντων για το δείγμα των εργαζομένων

Independent Samples Test									
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means					
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference Lower Upper
Score of Selfcontrol	Equal variances assumed	2,387	,124	,424	199	,672	1,04493	2,46698	-3,81985 5,90971
	Equal variances not assumed			,459	90,507	,647	1,04493	2,27756	-3,47950 5,56937
Score of Impulsiveness	Equal variances assumed	,211	,647	,553	199	,581	1,03064	1,86376	-2,64461 4,70589
	Equal variances not assumed			,552	78,441	,583	1,03064	1,86793	-2,68780 4,74908
Score of Self-Preoccupation external	Equal variances assumed	,028	,867	-3,880	199	,000	-3,20343	,82568	-4,83164 -1,57522
	Equal variances not assumed			-3,965	81,583	,000	-3,20343	,80784	-4,81060 -1,59626
Score of Self-Preoccupation internal	Equal variances assumed	,191	,663	-4,386	199	,000	-6,25735	1,42660	-9,07056 -3,44415
	Equal variances not assumed			-4,347	77,603	,000	-6,25735	1,43959	-9,12358 -3,39113
Score of Alcohol	Equal variances assumed	6,272	,013	2,826	199	,005	4,22753	1,49587	1,27775 7,17732
	Equal variances not assumed			2,324	61,230	,023	4,22753	1,81904	-,59042 7,86464
Score of Depression	Equal variances assumed	7,220	,008	-3,966	199	,000	-6,47998	1,63388	-9,70192 -3,25805
	Equal variances not assumed			-4,410	95,269	,000	-6,47998	1,46945	-9,39711 -3,56286
Score of Punishment	Equal variances assumed	1,010	,316	,069	199	,945	,16871	2,45363	-4,66974 5,00716
	Equal variances not assumed			,070	80,224	,945	,16871	2,42507	-4,65713 4,99455

Από τον ακόλουθο πίνακα (Πίνακας 9) περιγραφικών μέτρων μπορούν να προκύψουν τα ακόλουθα συμπεράσματα για τους παράγοντες που βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφορά:

- ❁ Οι γυναίκες εργαζόμενες εμφανίζουν υψηλότερο μέσο σκορ σε σχέση με τους άνδρες εργαζόμενους τόσο στον παράγοντα εξωτερικής απορρόφησης (33,4 έναντι 30,2), όσο και στον παράγοντα εσωτερικής απορρόφησης (39,2 έναντι 33,0).
- ❁ Το μέσο σκορ των ανδρών εργαζόμενων στον παράγοντα «Αλκοόλ» είναι υψηλότερο σε σχέση με τις γυναίκες (30,1 έναντι 26,8).
- ❁ Αντίθετα, το μέσο σκορ των ανδρών εργαζόμενων στον παράγοντα κατάθλιψης είναι σημαντικά χαμηλότερο σε σχέση με τις γυναίκες (11,4 έναντι 17,9).

Πίνακας 9: Περιγραφικά μέτρα των παραγόντων για το δείγμα των εργαζομένων

Group Statistics					
	gender	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Score of Selfcontrol	man	48	123,2083	13,21340	1,90719
	woman	153	122,1634	15,39927	1,24496
Score of Impulsiveness	man	48	61,8542	11,30240	1,63136
	woman	153	60,8235	11,25431	,90986
Score of Self-Preoccupation	man	48	30,2083	4,83321	,69761
	woman	153	33,4118	5,03870	,40736
Score of Self-Preoccupation	man	48	32,9583	8,73720	1,26111
	woman	153	39,2157	8,58774	,69428
Score of Alcohol	man	48	30,9792	11,77717	1,69989
	woman	153	26,7516	8,00927	,64751
Score of Depression	man	48	11,3958	8,39133	1,21118
	woman	153	17,8758	10,29200	,83206
Score of Punishment	man	48	31,3125	14,57943	2,10436
	woman	153	31,1438	14,90824	1,20526

Ανάλυση ανά Ομάδα Ερωτώμενου (Διομαδική Ανάλυση)

Σκοπός της παρούσας ανάλυσης είναι ο προσδιορισμός πιθανών διαφοροποιήσεων στις τιμές των επτά Παραγόντων ανάμεσα στις δύο ομάδες ερωτώμενων (Χρήστες/Εργαζόμενοι). Η

κατανομή του δείγματος ανάμεσα στις δύο ομάδες δίνεται στον ακόλουθο πίνακα (Πίνακας 10):

Πίνακας 10: Κατανομή του δείγματος ανάμεσα στις δύο ομάδες

Κατηγορία Ερωτώμενου					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Χρήστης	174	46,4	46,4	46,4
	Εργαζόμενος	201	53,6	53,6	100,0
	Total	375	100,0	100,0	

Για το στατιστικό έλεγχο πιθανών διαφοροποιήσεων μεταξύ των δύο ομάδων χρησιμοποιήθηκε ο έλεγχος μέσων t ανεξάρτητων δειγμάτων (T-Test for Independent Samples). Το επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας σε κάθε έλεγχο ορίστηκε σε 5%. Όπως προκύπτει από τον ακόλουθο πίνακα (Πίνακας 11) με τα αποτελέσματα των ελέγχων, υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφοροποιήσεις των μέσων σκορ ανάμεσα στις δύο ομάδες (Χρήστες/Εργαζόμενοι) για όλες τις μεταβλητές/παράγοντες που εξετάστηκαν ($p\text{-value}<0,05$).

Πίνακας 11: Αποτελέσματα ελέγχων των παραγόντων μεταξύ των δύο ομάδων

Independent Samples Test										
		Levene's Test for equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
Score of Selfcontro	Equal variance assumed	1,546	,214	-12,689	373	,000	20,80949	1,63993	4,03415	7,58482
	Equal variance not assumed			-12,575	347,933	,000	20,80949	1,65481	4,06417	7,55481
Score of Impulsiver	Equal variance assumed	4,478	,035	11,119	373	,000	14,23495	1,28029	1,71745	6,75244
	Equal variance not assumed			10,972	337,250	,000	14,23495	1,29738	1,68296	6,78693
Score of Self-Preoccupation external	Equal variance assumed	,196	,659	-15,405	373	,000	-8,39389	,54490	9,46535	7,32244
	Equal variance not assumed			-15,360	360,709	,000	-8,39389	,54647	9,46857	7,31922
Score of Self-Preoccupation internal	Equal variance assumed	,131	,718	3,045	373	,002	2,79010	,91630	98834	4,59187
	Equal variance not assumed			3,054	368,887	,002	2,79010	,91371	,99336	4,58684
Score of Alcohol	Equal variance assumed	65,456	,000	11,330	373	,000	15,52042	1,36989	2,82675	8,21408
	Equal variance not assumed			10,900	260,094	,000	15,52042	1,42389	2,71659	8,32424
Score of Depressio	Equal variance assumed	7,253	,007	18,180	373	,000	20,98773	1,15441	8,71777	3,25770
	Equal variance not assumed			17,962	340,297	,000	20,98773	1,16847	8,68940	3,28606
Score of Punishme	Equal variance assumed	1,739	,188	17,719	373	,000	31,11477	1,75599	7,66190	4,56764
	Equal variance not assumed			17,399	323,218	,000	31,11477	1,78834	7,59652	4,63302

Πιο συγκεκριμένα, από τον ακόλουθο πίνακα (Πίνακας 12) περιγραφικών μέτρων για τους εφτά παράγοντες προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

- ✿ Οι εργαζόμενοι εμφανίζουν σημαντικά υψηλότερο μέσο σκορ αυτοελέγχου σε σχέση με τους χρήστες (122,4 έναντι 101,6).
- ✿ Οι χρήστες εμφανίζουν σημαντικά υψηλότερο μέσο σκορ παρορμητικότητας σε σχέση με τους εργαζόμενους (75,3 έναντι 61,1).

- ✿ Οι εργαζόμενοι εμφανίζουν υψηλότερο μέσο σκορ εξωτερικής απορρόφησης σε σχέση με τους χρήστες (32,6 έναντι 24,3), αλλά χαμηλότερο μέσο σκορ εσωτερικής απορρόφησης (37,7 έναντι 40,5).
- ✿ Οι χρήστες εμφανίζουν σημαντικά υψηλότερο μέσο σκορ στον παράγοντα «Αλκοόλ» σε σχέση με τους εργαζόμενους (43,3 έναντι 27,7).
- ✿ Το μέσο σκορ των χρηστών στον παράγοντα κατάθλιψης είναι υπερδιπλάσιο σε σχέση με τους εργαζόμενους (37,3 έναντι 16,3).
- ✿ Το μέσο σκορ των χρηστών στο ιστορικό κοινωνικής τιμωρίας είναι διπλάσιο σε σχέση με τους εργαζόμενους (62,3 έναντι 31,2).

Πίνακας 12: Περιγραφικά μέτρα των παραγόντων μεταξύ των δύο ομάδων

Group Statistics					
	Κατηγορία Ερωτώμενου	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Score of Selfcontrol	Χρήστης	174	101,6034	16,87520	1,27931
	Εργαζόμενος	201	122,4129	14,88132	1,04965
Score of Impulsiveness	Χρήστης	174	76,3046	13,54224	1,02663
	Εργαζόμενος	201	61,0697	11,24612	,79324
Score of Self-Preoccupation	Χρήστης	174	24,2529	5,37435	,40743
	Εργαζόμενος	201	32,6468	5,16329	,36419
Score of Self-Preoccupation	Χρήστης	174	40,5115	8,66175	,65665
	Εργαζόμενος	201	37,7214	9,00788	,63537
Score of Alcohol	Χρήστης	174	43,2816	16,71924	1,26748
	Εργαζόμενος	201	27,7612	9,19852	,64881
Score of Depression	Χρήστης	174	37,3161	12,12069	,91887
	Εργαζόμενος	201	16,3284	10,23336	,72181
Score of Punishment	Χρήστης	174	62,2989	19,15746	1,45232
	Εργαζόμενος	201	31,1841	14,79429	1,04351

V. ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Στην παρούσα μελέτη εξετάστηκε κατά πόσο το ιστορικό κοινωνικής τιμωρίας σχετίζεται με την παρορμητικότητα, τον αυτοέλεγχο, την αυτοαπορρόφηση, την κατάθλιψη και την χρήση αλκοόλ καθώς και η μεταξύ των τελευταίων μεταβλητών συσχέτιση τόσο σε δείγμα εργαζομένων όσο και σε δείγμα ατόμων με πρόβλημα χρήσης ουσιών.

Σε πρώτη φάση, έγινε στατιστική επεξεργασία των δεδομένων σε κάθε δείγμα ξεχωριστά με στόχο την ενδοομαδική ανάλυση των εξεταζόμενων μεταβλητών. Σε δεύτερη φάση, έγινε σύγκριση των δύο δειγμάτων ως προς τις εξεταζόμενες μεταβλητές (διομαδική ανάλυση). Σχετικά με τις κατηγορικές μεταβλητές, η στατιστική επεξεργασία των δεδομένων επικεντρώθηκε μόνο στην ανάδειξη των διαφυλικών διαφορών των δειγμάτων λόγω του ότι οι υπόλοιπες κατηγορικές μεταβλητές δεν παρουσίασαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Ως προς το πρώτο ερευνητικό ερώτημα, κατά πόσο δηλαδή οι άνδρες εργαζόμενοι διαφέρουν από τις εργαζόμενες γυναίκες σχετικά με τις εξεταζόμενες μεταβλητές, παρατηρήθηκε κανονική αλλά και καθόλου διαφορά ανάλογα με την μεταβλητή που εξεταζόταν. Συγκεκριμένα, τόσο στον παράγοντα της εξωτερικής απορρόφησης, όσο και στον παράγοντα της εσωτερικής απορρόφησης, οι γυναίκες εργαζόμενες εμφανίζουν υψηλότερο μέσο σκορ σε σχέση με τους άνδρες εργαζόμενους. Όσον αφορά στον παράγοντα «Αλκοόλ» το μέσο σκορ των ανδρών εργαζόμενων βρέθηκε να είναι υψηλότερο σε σχέση με τις γυναίκες. Επίσης, το μέσο των ανδρών εργαζόμενων στον παράγοντα «Κατάθλιψη» είναι σημαντικά χαμηλότερο σε σχέση με τις γυναίκες. Για τους υπόλοιπους παράγοντες δεν παρατηρήθηκε κάποια σημαντικά αξιολογήσιμη διαφορά ως προς τον παράγοντα του φύλου στο δείγμα των εργαζομένων.

Ως προς το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, κατά πόσο δηλαδή οι άνδρες χρήστες ουσιών διαφέρουν από τις γυναίκες χρήστες ουσιών σχετικά με τις εξεταζόμενες μεταβλητές, παρατηρήθηκαν περισσότερες διαφορές ως προς τις εξεταζόμενες μεταβλητές σε σχέση με το δείγμα των εργαζομένων. Πιο συγκεκριμένα, οι γυναίκες χρήστες εμφανίζουν υψηλότερο μέσο

σκορ αυτοελέγχου σε σχέση με τους άνδρες χρήστες. Αντίθετα, οι άνδρες χρήστες εμφανίζουν υψηλότερο μέσο σκορ παρορμητικότητας σε σχέση με τις γυναίκες, φαινόμενο που αντιτίθεται στα δεδομένα της έρευνας των Perry και Carroll (2008) όπου ο παράγοντας «Φύλο» μεσολαβεί στη σχέση παρορμητικότητας και χρήσης ουσιών με τις γυναίκες να φαίνονται ότι είναι περισσότερο παρορμητικές. Για το μέσο σκορ εξωτερικής απορρόφησης δεν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφοροποιήσεις ανά φύλο, ενώ για το μέσο σκορ εσωτερικής απορρόφησης οι γυναίκες χρήστες εμφανίζουν μεγαλύτερες τιμές έναντι των ανδρών. Το μέσο σκορ των ανδρών χρηστών στον παράγοντα «Αλκοόλ» είναι σημαντικά υψηλότερο σε σχέση με τις γυναίκες. Αντίθετα, το μέσο σκορ των ανδρών χρηστών στον παράγοντα κατάθλιψη είναι σημαντικά χαμηλότερο σε σχέση με τις γυναίκες.

Ως προς το τρίτο ερευνητικό ερώτημα, κατά πόσο δηλαδή οι εργαζόμενοι χωρίς πρόβλημα χρήσης ουσιών διαφέρουν από τα άτομα με πρόβλημα χρήσης ουσιών ως προς τις εξεταζόμενες μεταβλητές, παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές σε όλες τις υπό εξέταση μεταβλητές. Πιο συγκεκριμένα, οι εργαζόμενοι εμφανίζουν σημαντικά υψηλότερο μέσο σκορ αυτοελέγχου σε σχέση με τους χρήστες ουσιών. Σε σύμπνοια με τα αποτελέσματα της έρευνας των Walter, Morgenstern και Hanewinkel (2012), οι χρήστες ουσιών εμφανίζουν σημαντικά υψηλότερο μέσο σκορ παρορμητικότητας σε σχέση με τους εργαζόμενους. Όπως ήταν αναμενόμενο με βάση την παραπάνω έρευνα, οι χρήστες ουσιών εμφανίζουν σημαντικά υψηλότερο μέσο σκορ στον παράγοντα «Αλκοόλ» και υπερδιπλάσιο μέσο σκορ στον παράγοντα κατάθλιψη σε σχέση με τους εργαζόμενους. Επίσης, οι τελευταίοι βρέθηκε να εμφανίζουν υψηλότερο μέσο σκορ εξωτερικής απορρόφησης σε σχέση με τους χρήστες, αλλά χαμηλότερο μέσο σκορ εσωτερικής απορρόφησης. Μια εξήγηση γι' αυτό, όπως θα δούμε και παρακάτω, θα μπορούσε να είναι η σύνδεση της εσωτερικής απορρόφησης με την κατάθλιψη. Τέλος, οι χρήστες ουσιών εμφανίζουν διπλάσιο μέσο σκορ στο ιστορικό τιμωρίας έναντι των εργαζομένων, γεγονός που φανερώνει ότι οι συμπεριφορές που τιμωρούνται από ανθρώπινη παρέμβαση είναι πάντοτε δράσεις που παράλληλα ενισχύονται με κάποιο τρόπο. Εάν τέτοιες συμπεριφορές συνεχίζουν να παράγουν ενίσχυση, και άλλες εναλλακτικές συμπεριφορές δεν

ενισχύονται, η τιμωρία δε θα τις καταστέλλει για πολύ, με αποτέλεσμα να αναπτυχθούν παραβατικές και αποκλίνουσες συμπεριφορές, όπως η χρήση ναρκωτικών (Μέλλον, 2006).

Ως προς το τέταρτο και τελευταίο ερευνητικό ερώτημα, κατά πόσο συσχετίζεται το ιστορικό κοινωνικής τιμωρίας με την κατάθλιψη, την χρήση αλκοόλ, την απορρόφηση, την παρορμητικότητα, τον αυτοέλεγχο καθώς και την μεταξύ των τελευταίων μεταβλητών σχέση, παρατηρήθηκε θετική, αρνητική και καθόλου συσχέτιση. Πιο συγκεκριμένα, ο αυτοέλεγχος βρέθηκε να συσχετίζεται αρνητικά με την παρορμητικότητα ($\rho=-0,672$), το αλκοόλ ($\rho=-0,434$) και την κατάθλιψη ($\rho=-0,496$), ενώ δε συσχετίζεται στατιστικά σημαντικά με την εξωτερική και την εσωτερική απορρόφηση. Αυτό σημαίνει ότι όσο περισσότερο αυτοέλεγχο έχει ένα άτομο τόσο λιγότερο παρορμητικό, καταθλιπτικό και επιρρεπές στο αλκοόλ είναι, κάτι που επιβεβαιώνεται και από τη διεθνή βιβλιογραφία (Walters, 2000, Wills, T.A., Walker, C., Mendosa, D., Ainette, M.G., 2006). Η παρορμητικότητα από την άλλη συσχετίζεται θετικά με το αλκοόλ ($\rho=0,463$) και την κατάθλιψη ($\rho=0,480$), και αρνητικά με την εξωτερική απορρόφηση ($\rho=-0,243$) ενώ δε συσχετίζεται στατιστικά σημαντικά με την εσωτερική απορρόφηση. Ένα παρορμητικό άτομο είναι περισσότερο επιρρεπές στην χρήση αλκοόλ, όπως επιβεβαιώνεται και στην έρευνα των Perry και Carroll (2008) σχετικά με την διερεύνηση του ρόλου της παρορμητικής συμπεριφοράς στην κατάχρηση αλκοόλ, και έχει περισσότερες πιθανότητες για καταθλιπτική συμπτωματολογία. Συναφές με το εύρημα της έρευνας των Walter, Morgenstern και Hanewinkel (2012), είναι και το ότι το αλκοόλ συσχετίζεται θετικά με την κατάθλιψη ($\rho=0,228$). Σχετικά με τη μεταβλητή της απορρόφησης, παρατηρήθηκε ότι ενώ η εσωτερική απορρόφηση συσχετίζεται θετικά με την κατάθλιψη ($\rho=0,390$), η εξωτερική απορρόφηση δε συσχετίζεται στατιστικά σημαντικά με αυτήν. Στην έρευνα του Sakamoto (1998) όπου διερευνάτο η σχέση μεταξύ αυτοαπορρόφησης, εξωτερικής απορρόφησης και κατάθλιψης, βρέθηκε μέτρια αλλά σημαντική συσχέτιση της κλίμακας της αυτοαπορρόφησης τόσο με τα αποτελέσματα της κλίμακας BDI όσο και με αυτά της κλίμακας SDS. Επιπρόσθετα, σημαντικό εύρημα αυτής της έρευνας αποτελεί η διαπίστωση ότι η κατάθλιψη συνδέεται στενότερα με την αυτοαπορρόφηση, η οποία εμπεριέχει και τον βαθμό αλλά και την διάρκεια της εστιασμένης

στον εαυτό προσοχής. Σύμφωνα, λοιπόν, με αυτό, το άτομο που εσπάζει την προσοχή του στον εαυτό του είναι περισσότερο πιθανό να αναπτύξει καταθλιπτική συμπτωματολογία σε σχέση με το άτομο που εσπάζει σε εξωτερικά ερεθίσματα. Κατά τον Sakamoto (1995), η αυτοαπορρόφηση αποτελεί παράγοντα τόσο ευαλωτότητας όσο και διατήρησης της κατάθλιψης (Sakamoto, Tomoda & Kijima, 1995).

Όσον αφορά το ιστορικό κοινωνικής τιμωρίας, που είναι και η δεσπόζουσα προς εξέταση μεταβλητή, βρέθηκε ότι συσχετίζεται θετικά με την παρορμητικότητα ($\rho=0,5$), την εσωτερική απορρόφηση ($\rho=0,356$), το αλκοόλ ($\rho=0,405$) και την κατάθλιψη ($\rho=0,611$), αρνητικά με τον αυτοέλεγχο ($\rho=-0,476$), ενώ δε συσχετίζεται στατιστικά σημαντικά μόνο με την εξωτερική απορρόφηση. Με άλλα λόγια, τα άτομα που έχουν υποστεί στη ζωή τους επανειλημμένως οποιαδήποτε μορφή τιμωρίας, είναι περισσότερο πιθανό να είναι παρορμητικά, να εστιάζουν την προσοχή τους στον εαυτό τους, να κάνουν χρήση αλκοόλ, να είναι καταθλιπτικά και να έχουν μικρότερο αυτοέλεγχο από τα άτομα χωρίς ιστορικό κοινωνικής τιμωρίας. Μια μεταανάλυση 88 ερευνών έδειξε ότι 110 από τα 117 αποτελέσματα της σωματικής τιμωρίας που αναλύθηκαν έδειξαν ότι η σωματική τιμωρία συνδέεται εκτός από την άμεση συμμόρφωση του υποκειμένου και με επιθετικότητα, έλλειψη ενσυναίσθησης, προβλήματα ψυχικής υγείας και άλλες δυσπροσαρμοστικές συμπεριφορές (Thomson, 1999). Μια ακόμα έρευνα που συνάδει με τα συμπεράσματα της παρούσας εργασίας είναι αυτή των Evans, Simons και Simons (2012) πάνω στα αποτελέσματα της σωματικής τιμωρίας και της λεκτικής κακοποίησης στην παραβατικότητα και στους μηχανισμούς διαμεσολάβησης, όπου βρέθηκε ότι η σωματική τιμωρία ενισχύει χαρακτηριστικά όπως χαμηλό αυτοέλεγχο και εχθρική ματιά στις ανθρώπινες σχέσεις. Τα έφηβα αγόρια τα οποία δέχονται περισσότερη σωματική τιμωρία από τους γονείς τους αντιδρούν αναπτύσσοντας αυτά τα χαρακτηριστικά, το οποίο τους επηρεάζει στο να εμπλακούν στην παραβατικότητα. Αυτό επιβεβαιώνεται και από τα συμπεράσματα της σύγκρισης των δύο δειγμάτων, όπου οι χρήστες ουσιών βρέθηκαν με υψηλότερο σκορ στο ιστορικό κοινωνικής τιμωρίας από τους εργαζόμενους.

Τα παραπάνω αποτελέσματα θα μπορούσαν να ερμηνευτούν με βάση τις πειραματικές προσεγγίσεις της συμπεριφοράς. Στη γλώσσα της πειραματικής ανάλυσης, για να κατανοήσουμε μια συμπεριφορά χρειάζεται να ληφθεί υπ' όψιν, ότι οι δυναμικές και χρονολογικά εκτεταμένες αλληλεπιδράσεις του ατομικού οργανισμού με το περιβάλλον του, αυξάνουν ή μειώνουν την αποτελεσματικότητα ορισμένων γεγονότων να ενισχύουν τις δράσεις του.

Σύμφωνα με το Μέλλον (2006), η τιμωρία ορίζεται ως προς την πρόσθεση ή αφαίρεση ενός ενισχυτή μετά από μια δράση, χωρίς αναφορά σε αλλαγή της συμπεριφοράς. Μια δράση τιμωρείται κάθε φορά που τερματίζει ένα θετικό ενισχυτή ή κάθε φορά που παράγει έναν αρνητικό ενισχυτή, είτε παρατηρείται μια αλλαγή στη συχνότητα της δράσης είτε όχι. Οι συμπεριφορές που τιμωρούνται από ανθρώπινη παρέμβαση είναι πάντοτε δράσεις που παράλληλα ενισχύονται με κάποιο τρόπο. Η προκλητική επίδραση των αρνητικών ενισχυτών και της αποκοπής θετικών ενισχυτών είναι μία από τις ολέθριες παρενέργειες του κοινωνικού ελέγχου της συμπεριφοράς με την τιμωρία, επειδή δεν μειώνει μόνο την συχνότητα εμφάνισης «μη επιθυμητών» δράσεων, αλλά και δράσεις που θεωρούνται «επιθυμητές». Η πρόβλεψη για τη μορφή δράσης του ατόμου που θα προξενήσει η τιμωρία θα ήταν πιο ακριβής εάν ήταν γνωστό ποιες μορφές έχουν τερματίσει παρόμοιους αρνητικούς ενισχυτές στο παρελθόν. Στην περίπτωση της επιβολής σωματικής τιμωρίας από τον γονέα στο παιδί δεν θα είναι άκαιρη η εκδήλωση μια ακόμα αντεπίθεσης του παιδιού, ή κάποιας άλλης μη επιθυμητής μορφής δράσης του, που όμως θα τερματίσει, έστω και προσωρινά, τις απαιτήσεις και τις απειλές του γονιού – όπως η εκδήλωση της δράσης του να φύγει από το σπίτι, να συναντήσει ομοίους του από παρόμοιες πιεστικές συνθήκες, οι οποίοι τον κατανοούν και του διαμορφώνουν μορφές δράσεων, όπως η κατάχρηση αλκοόλ και άλλων ψυχοδραστικών ουσιών.

Εν κατακλείδι, οι αποκλίνουσες συμπεριφορές που παρατηρούνται σε ένα άτομο είναι συμπεριφορές με ιστορικό ενίσχυσης μικρής προσπάθειας που καταλήγουν σε αυτοαναφορά της ανικανότητας. Η αποτυχία του ατόμου και του άμεσου περιβάλλοντος του να θεμελιώσει την ενίσχυση της σκληρής προσπάθειας και την ενισχυτική δύναμη της κοινωνικής

προσφοράς οδηγεί το άτομο σε ανεύρεση τρόπων τερματισμού της δύσκολης προσπάθειας μέσω της παρορμητικότητας, της κατάθλιψης, της χρήσης ουσιών και του μειωμένου αυτοελέγχου.

VI. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Baumeister, R.F. (1990). Suicide as escape from self . *Psychological Review*, 97, 90-113.
- Boden, J.M., Fergusson, D.M. (2011). Alcohol and depression. *Addiction*, 106, 906-914.
- Carey, K.B., Maisto, S.A. (1985). A review of the use of self-control techniques in the treatment of alcohol abuse. *Cognitive Therapy and Research*, 9 (3), 235-251.
- Carr, S.L., Teasdale, J.D., Broadbent, D. (1991). Effects of induced elated and depressed mood on self-focused attention. *British journal of Clinical Psychology*, 31, 273-275.
- Dalley, J.W., Fryer, T.D., Brichard, L., Robinson, E.S., Theobald, D.E., Laane, K. P., Pena, Y., Murphy, E.R., Shah, Y., Probst, K., Abakumova, I., Aigbirhio, F.I., Richards, H.K., Hong, Y, Baron, J.C., Everitt, B.J., Robbins, T.W. (2007a). Nucleus accumbens D2/3 receptors predict trait impulsivity and cocaine reinforcement. *Science*, 315, 1267-1270.
- De Wit, H., Richards, J.B. (2004). Dual determinants of drug use in humans: reward and impulsivity. *Nebr Symp Motiv*, 50, 19-55.
- Dennhardt, Ashley,A., Murphy και James, G. (2011). Associations between depression, distress tolerance, delay discounting, and alcohol-related problems in European American and African American college students. *Psychology of Addictive Behaviors*, 25 (4), 595-604.
- Feningstein, A., Scheier, M.F., Buss, A.H. (1975). Public and private self-consciousness: assessment and theory. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 43, 522-527.
- Fergusson D.M., Boden, J.M., Horwood, J.L. (2009). Tests of causal links between alcohol abuse or dependence and major depression. *Archives of General Psychiatry*, 3, 260-266.

- Flensburg-Madsen, T., Mortensen, E.L., Knop, J., Becker, U., Sher, L., Gronback, M. (2009). Comorbidity and temporal ordering of alcohol use disorders and other psychiatric disorders: results from a Danish register-based study. *Comparative Psychiatry*, 50, 307-314.
- Gonzalez, Vivian, Reynolds, Brady, Skewews, Monica (2011). Role of impulsivity in the relationship between depression and alcohol problems among emerging adult college drinkers. *Experimental and Clinical Psychopharmacology*, 19 (4), 303-313.
- Hassin, D.S., Stinson, F.S., Ogburn, E., Grant, B.F. (2007). Prevalence, correlates, disability and comorbidity of DSM-IV alcohol abuse and dependence in the United states: results from the National Epidemiologic survey on alcohol and related conditions. *Archives of General Psychiatry*, 64, 830-842.
- Ingram, R.E, Hollons, S.D. (1986). Cognitive therapy of depression from an information processing perspective. In R.E. Ingram (Ed) , *Information processing approaches to clinical psychology (259-281)*. Orlando. FL: Academic Press.
- Ingram, R.E, Kendall, P.C. (1986). Cognitive clinical psychology: Implications of an information processing perspective. In R.E. Ingram (Ed) , *Information processing approaches to clinical psychology (259-281)*. Orlando. FL: Academic Press.
- Ingram, R.E., Smith. T.W. (1984). Depression and internal versus external focus of attention. *Cognitive Therapy and Research*, 8, 139-152.
- Kielholz, P. (1972). Diagnostic aspects in the treatment of depression. In P. Kielholz (Ed), *Depressive illness: diagnosis, assessment , treatment (11-12)*. Bern : Hans Hiber.
- Krishnan-Sarin, S., Reynolds, B., Buhig, A.M., Smith, A., Liss, T., McFetridge, A., Cavallo, D.A., Carroll, K.M., Potenza, N.M. (2007). Behavioral impulsivity predicts treatment

outcome in a smoking cessation program for adolescent smokers. *Drug Alcohol Dependence*, 88, 79-82.

Langbehn, D.R., Philibert, R., Caspers, K.M., Yucuis, R., Cadoret, R.J. (2006). Association of a D2S2944 allele with depression specifically among those with substance abuse or antisocial personality. *Drug and Alcohol Dependence*, 83 (1), 33-41.

Madden, G.J., Petry, N.M., Badger, G.J., Bickel, W.K. (1997). Impulsive and self-control choices in opioid-dependents patients and non-drug-using control participants: drug and monetary rewards. *Experimental Clinical Psychopharmacology*, 5, 256-262.

Maslach, C., Pines, A. (1979). Burnout: the loss of human caring. In A. Pines & Maslach (Eds.), *Experiencing social psychology: readings and projects* (246-252). New York: Knopf.

Moallem, N.R., Ray, L.A. (2012). Dimensions of impulsivity among heavy drinkers, smokers, and heavy drinking smokers: Singular and combined effects. *Addictive Behaviors*, 37, 871-874.

Muraven, M., Collins, R.L., Nienhaus, K. (2002). Self-control and alcohol restraint: an initial application of the self-control strength model. *Psychology of Addictive Behaviors*, 16 (2), 113-120.

Murphy, J.G., Yurasek, A.M., Dennhardt, A. A., Skidmore, J.R., McDevitt-Murphy, Mackillop, J., Martens, M.P. (2012). Symptoms of depression and PTSD are associated with elevated alcohol demand. *Drug and Alcohol Dependence*.

Murray, A., Straus, Mouradian, V.E. (1998). Impulsive corporal punishment by mothers and antisocial behavior and impulsiveness of children. *Behavioral Sciences and the Law Behavioral Science Law*, 16, 353-374.

- Nurnberger, J.Jr., Foroud, T., Flury, L., Su, J., Meyer, E.T., Hu, K., Crowe, R., Edenberg, H., Goate, A., Bierut, L., Reich, T., Schuckit, M., Reich, W. (2001). Evidence for a locus of chromosome 1 that influences vulnerability to alcoholism and affective disorder. *American Journal of Psychiatry*, 158 (5), 718-724.
- Paljarvi, T., Koskenvuo, M., Potkolainen, K., Kauhanen, J., Sillanmaki, L., Makela, P. (2009). Binge drinking and depressive symptoms: a 5-year population cohort study. *Addiction*, 104, 1168-1178.
- Paoloucci, E.O., Violato, C. (2004). A meta-analysis of the published research on the affective, cognitive, and behavioral affects of corporal punishment. *Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 138 (3), 197-221.
- Perry, J.L., Carroll, M.E. (2008). The role of impulsive behavior in drug abuse. *Psychopharmacology*, 200 (1), 1-26.
- Perry, J.L., Larson, E.B., German, J.P., Madden, G.J., Carroll, M.E. (2005). Impulsivity (delay discounting) as a predictor of acquisition of IV cocaine self-administration in female rats. *Psychopharmacology*, 178, 193-201.
- Poulos, C.X., Le, A.D., Parker, J.L. (1995). Impulsivity predicts individual susceptibility to high levels of alcohol self administration. *Behavioral Pharmacology*, 6, 810-814.
- Sakamoto, S. (1998). The preoccupation scale : its development and relationship with depression scales. *Journal of Clinical Psychology*, 54, 645-654.
- Sakamoto, S. (2000). Self-focus and depression: the three-phase model. *Behavioral and Cognitive Psychotherapy*, 28, 45-61.

- Sakamoto, S., Tomoda, A., Iwata, N., Aihara, W., Kitamura, T. (1999). The relationship among major depression, depressive symptoms and self preoccupation. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 21 (1), 37-49.
- Sakamoto, S., Tomoda, A., Kijima, N. (1995). A study about the relationship among coping behaviors with depressed mood, duration of depressed mood, and self-preoccupation. *Proceedings of the 36th Annual Meeting of the Japanese Society of Social Psychology*, 374-375.
- Schuckit, M.A., Tipp, J.E., Bergman, M., Reich, W., Hesselbrock, V.M., Smith, T.L. (1997). Comparison of induced and independent major depressive disorders in 2945 alcoholics. *American Journal of Psychiatry*, 154 (7), 948-957.
- Sears, R.R., Maccoby, E.C., Levin, H. (1957). *Patterns of Child Rearing*. Evanston: Row Peterson.
- Sedikides, C. (1992). Mood as a determinant of attentional focus. *Cognition and Emotion*, 6, 129-148.
- Shimoda, M. (1941). Premorbid personality of affective psychosis. *Psychiatria et Neurologia Japonica*, 45, 101-102.
- Smith, T.W., Greenberg, J. (1981). Depression and self-focused attention. *Motivation and Emotion*, 5, 323-331.
- Smith, T.W., Ingram, R.E., Roth, D.L. (1985). Self-focused attention and depression: self-evaluation, affect and life stress. *Motivation and emotion*, 9, 381-389.
- Straus, M.A., Donnelly, D.A. (1993). Corporal punishment of adolescents by American parents. *Youth and Society*, 24 (4), 419-442.

- Tangney, J.P., Baumeister, R.F., Boone, A.L. (2004). High self-control predicts good adjustment , less pathology, better grades , and interpersonal success. *Journal of Personality*, 72 (2), 271-324.
- Thomson, E.E. (1999). The short and long-term effects of corporal punishment on children: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*.
- Thoresen, C.E., Coates, J.T. (1976). Behavioral self control: some clinical concerns . In M. Hersen, R.M. Eisler, P.M. Miller (eds), *Progress in behavior modification* (vol 2). New York: Academic Press.
- Walters, G.D. (2000). Behavioral self-control training for problem drinkers: a meta analysis of randomized control studies. *Behavior Therapy*, 31 (1), 135-149.
- Walther, B., Morgenstern, M., Hanewinkel, R. (2012). Co-occurrence of addictive behaviours: personality factors related to substance use, gambling and computer gaming. *European Addiction Research*, 18, 167-174.
- Wills, T.A., Walker, C., Mendoza, D., Ainette, M.G. (2006). Behavioral and emotional self-control: relations to substance use in samples of middle and high school students. *Psychology of Addictive Behaviors*, 20 (3), 265-278.
- Αγγελάκης Ι. Μέλλον, Ρ. (2005). Η ανάλυση της συμπεριφοράς. Θεμελιώδης συμπεριφορισμός, μέθοδοι έρευνας και βασικές αρχές καθορισμού αντιδράσεων και δράσεων (τομ. Α). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Μέλλον, Ρ. (2006). Η ανάλυση της συμπεριφοράς ΙΙ. Πανεπιστημιακές Σημειώσεις. Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.
- Μέλλον, Ρ. (2007). *Ψυχολογία της συμπεριφοράς*. Αθήνα: Εκδόσεις Τόπος.

VII. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ
2. ΕΝΤΥΠΟ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ
3. ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΑΥΤΟΕΛΕΓΧΟΥ
4. ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΠΑΡΟΡΜΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
5. ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΑΥΤΟΑΠΟΡΡΟΦΗΣΗΣ
6. ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΤΙΜΩΡΙΑΣ
7. ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΑΛΚΟΟΛ
8. ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΚΑΤΑΘΛΙΨΗΣ
9. ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

«Ο ρόλος του ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας στην ψυχολογική προσαρμογή εργαζομένων και ατόμων με πρόβλημα χρήσης ουσιών»

Αγαπητά Μέλη του ΟΚΑΝΑ,

Η ανωτέρω μελέτη αφορά στην διερεύνηση του ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας και παραγόντων που σχετίζονται με την ψυχολογική προσαρμογή εργαζομένων με ή χωρίς πρόβλημα χρήσης ουσιών.

Η μελέτη διεξάγεται στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Οργανωτική και Οικονομική Ψυχολογία».

Για να καταστεί δυνατή η υλοποίηση της παρούσας μελέτης είναι απαραίτητη η μέτρηση του ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας, η μέτρηση μεταβλητών που σχετίζονται με την ψυχολογική προσαρμογή στον εργασιακό χώρο όπως ο δείκτης κατάθλιψης, παρορμητικότητας, αυτοελέγχου, απορρόφησης καθώς και η μέτρηση χρήσης αλκοόλ.

Η συμμετοχή και η υποστήριξη σας στην συγκεκριμένη μελέτη είναι εξαιρετικά σημαντική.

Τα στοιχεία και οι απαντήσεις των ερωτηματολογίων είναι αυστηρά ανώνυμα και εμπιστευτικά και τα αποτελέσματα που θα προκύψουν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο από την συγκεκριμένη ερευνητική ομάδα και για τους σκοπούς της συγκεκριμένης μελέτης.

Ευχαριστούμε για τη συμμετοχή σας
Χατζηκωνσταντόγλου Μαρία – Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια

ΕΝΤΥΠΟ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ

«Ο ρόλος του ιστορικού κοινωνικής τιμωρίας στην ψυχολογική προσαρμογή εργαζομένων και ατόμων με πρόβλημα χρήσης ουσιών»

Δέχομαι ότι έχω ενημερωθεί πλήρως για το σκοπό της παραπάνω έρευνας, την ερευνητική διαδικασία, την διαφύλαξη και την χρήση των πληροφοριών που θα παρέχει.

Ο Συμμετέχων

Ερωτηματολόγιο Αυτοελέγχου

Tangney, Baumeister & Boone, 2004

Μετάφραση στα Ελληνικά: Ρ. Μέλλον & Σ. Τσουκάρης, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Χρησιμοποιείτε την κλίμακα που σας δίνεται για να δηλώσετε πόσο σας χαρακτηρίζει η καθεμία από τις ακόλουθες δηλώσεις. Κυκλώστε το νούμερο που δείχνει καλύτερα πόσο σας εκφράζει η πρόταση.

Δήλωση	Κλίμακα
1. Αντιστέκομαι επιτυχώς στον πειρασμό	Καθόλου 1__ 2__ 3__ 4__ 5 Πάρα πολύ
2. Δυσκολεύομαι να διακόψω κακές συνήθειες	Καθόλου 1__ 2__ 3__ 4__ 5 Πάρα πολύ
3. Είμαι τεμπέλης / -α	Καθόλου 1__ 2__ 3__ 4__ 5 Πάρα πολύ
4. Λέω πράγματα που δεν πρέπει	Καθόλου 1__ 2__ 3__ 4__ 5 Πάρα πολύ
5. Ποτέ δεν επιτρέπω στον εαυτό μου να χάσει τον έλεγχο	Καθόλου 1__ 2__ 3__ 4__ 5 Πάρα πολύ
6. Κάνω ορισμένα πράγματα που έχουν κακές συνέπειες για εμένα, αν είναι διασκεδαστικά	Καθόλου 1__ 2__ 3__ 4__ 5 Πάρα πολύ
7. Οι άνθρωποι μπορούν να με εμπιστεύονται ότι θα τηρήσω το πρόγραμμα	Καθόλου 1__ 2__ 3__ 4__ 5 Πάρα πολύ
8. Μου είναι δύσκολο να σηκωθώ το πρωί	Καθόλου 1__ 2__ 3__ 4__ 5 Πάρα πολύ
9. Δυσκολεύομαι να πω «όχι»	Καθόλου 1__ 2__ 3__ 4__ 5 Πάρα πολύ
10. Αλλάζω γνώμη σχετικά συχνά	Καθόλου 1__ 2__ 3__ 4__ 5 Πάρα πολύ
11. Λέω χωρίς να το σκεφτώ οτιδήποτε έχω στο μυαλό μου	Καθόλου 1__ 2__ 3__ 4__ 5 Πάρα πολύ
12. Οι άλλοι θα με περιέγραφαν ως παρορμητικό / -ή	Καθόλου 1__ 2__ 3__ 4__ 5 Πάρα πολύ
13. Αρνούμαι να κάνω πράγματα που είναι κακά για εμένα	Καθόλου 1__ 2__ 3__ 4__ 5 Πάρα πολύ
14. Ξοδεύω περισσότερα χρήματα από όσο πρέπει	Καθόλου 1__ 2__ 3__ 4__ 5 Πάρα πολύ
15. Διατηρώ τα πάντα τακτοποιημένα	Καθόλου 1__ 2__ 3__ 4__ 5 Πάρα πολύ
16. Μερικές φορές επιτρέπω στον εαυτό μου να παρασυρθεί	Καθόλου 1__ 2__ 3__ 4__ 5 Πάρα πολύ

17. Μακάρι να είχα περισσότερη αυτοπειθαρχία	Καθόλου 1__2__3__4__5 Πάρα πολύ
18. Είμαι αξιόπιστος / -η	Καθόλου 1__2__3__4__5 Πάρα πολύ
19. Με παρασέρνουν τα συναισθήματά μου	Καθόλου 1__2__3__4__5 Πάρα πολύ
20. Κάνω πολλά πράγματα αυθόρμητα	Καθόλου 1__2__3__4__5 Πάρα πολύ
21. Δεν κρατώ μυστικά πολύ καλά	Καθόλου 1__2__3__4__5 Πάρα πολύ
22. Οι άλλοι θα έλεγαν ότι έχω ισχυρή αυτοπειθαρχία	Καθόλου 1__2__3__4__5 Πάρα πολύ
23. Έχω δουλέψει ή μελετήσει ολονυχτίς την τελευταία στιγμή	Καθόλου 1__2__3__4__5 Πάρα πολύ
24. Δεν αποθαρρύνομαι εύκολα	Καθόλου 1__2__3__4__5 Πάρα πολύ
25. Θα ήταν καλύτερα αν έκανα παύση για να σκεφτώ προτού να δράσω	Καθόλου 1__2__3__4__5 Πάρα πολύ
26. Διατηρώ υγιεινές συνήθειες	Καθόλου 1__2__3__4__5 Πάρα πολύ
27. Καταναλώνω υγιεινές τροφές	Καθόλου 1__2__3__4__5 Πάρα πολύ
28. Η διασκέδαση και η απόλαυση με εμποδίζουν να φέρω σε πέρας τη δουλειά	Καθόλου 1__2__3__4__5 Πάρα πολύ
29. Δυσκολεύομαι να συγκεντρωθώ	Καθόλου 1__2__3__4__5 Πάρα πολύ
30. Είμαι ικανός / -η να δουλεύω αποτελεσματικά για μακροπρόθεσμους στόχους	Καθόλου 1__2__3__4__5 Πάρα πολύ
31. Μερικές φορές δεν μπορώ να σταματήσω κάτι που ήδη κάνω ή πρόκειται να κάνω, ακόμα κι αν ξέρω ότι δεν είναι σωστό	Καθόλου 1__2__3__4__5 Πάρα πολύ
32. Συχνά ενεργώ χωρίς να λάβω υπόψη όλες τις εναλλακτικές	Καθόλου 1__2__3__4__5 Πάρα πολύ
33. Χάνω τον έλεγχο του θυμού πιο εύκολα από ό,τι πρέπει	Καθόλου 1__2__3__4__5 Πάρα πολύ
34. Διακόπτω συχνά τους άλλους	Καθόλου 1__2__3__4__5 Πάρα πολύ
35. Μερικές φορές πίνω ή καταναλώνω άλλες ουσίες σε σημείο υπερβολής	Καθόλου 1__2__3__4__5 Πάρα πολύ
36. Είμαι πάντα στην ώρα μου	Καθόλου 1__2__3__4__5 Πάρα πολύ

Κλίμακα Παρορμητικότητας τού Barratt- BIS-11-GR

Απόδοση στα ελληνικά: Ρόμπερτ Μέλλον & Ευστράτιος Τσουκάρης, Πάντειο Πανεπιστήμιο

ΟΔΗΓΙΕΣ: Οι άνθρωποι διαφέρουν στον τρόπο με τον οποίο δρουν και σκέφτονται σε διαφορετικές καταστάσεις. Αυτό είναι ένα ερωτηματολόγιο που μετρά μερικούς από τους τρόπους με τους οποίους συμπεριφέρεστε και σκέφτεστε. Διαβάσετε κάθε δήλωση και γράψετε ένα Χ στον κύκλο που αντιστοιχεί στην απάντησή σας στο δεξί τμήμα αυτής της σελίδας. Δεν υπάρχουν σωστές ή λάθος απαντήσεις.

Δηλώσεις	Σπάνια/ Ποτέ	Περιστασιακά	Συχνά	Σχεδόν πάντα/ Πάντα
1. Σχεδιάζω τις εργασίες μου προσεκτικά	☐	☐	☐	☐
2. Κάνω πράγματα χωρίς να το έχω πρώτα σκεφτεί	☐	☐	☐	☐
3. Καταλήγω γρήγορα σε αποφάσεις	☐	☐	☐	☐
4. Είμαι ανέμελος/-η	☐	☐	☐	☐
5. Δεν προσέχω όταν πρέπει	☐	☐	☐	☐
6. Οι σκέψεις μου «τρέχουν»	☐	☐	☐	☐
7. Προγραμματίζω ταξίδια από πολύ νωρίς	☐	☐	☐	☐
8. Είμαι άτομο με αυτοέλεγχο	☐	☐	☐	☐
9. Συγκεντρώνομαι με ευκολία	☐	☐	☐	☐
10. Τακτικά βάζω λεφτά «στην άκρη»	☐	☐	☐	☐
11. «Στριφογυρίζω» στη θέση μου σε παραστάσεις και σε διαλέξεις	☐	☐	☐	☐
12. Σκέφτομαι προσεκτικά	☐	☐	☐	☐
13. Φροντίζω να έχω σταθερή ή μόνιμη εργασία	☐	☐	☐	☐
14. Λέω πράγματα χωρίς να το σκεφτώ	☐	☐	☐	☐
15. Μου αρέσει να σκέφτομαι πολύπλοκα προβλήματα	☐	☐	☐	☐
16. Αλλάζω θέσεις εργασίας	☐	☐	☐	☐
17. Ενεργώ παρορμητικά	☐	☐	☐	☐
18. Βαριέμαι εύκολα όταν λύνω γρίφους ή «σπαζοκεφαλίες»	☐	☐	☐	☐
19. Ενεργώ αυθόρμητα	☐	☐	☐	☐
20. Είμαι άτομο που σκέφτεται σταθερά	☐	☐	☐	☐
21. Αλλάζω κατοικίες	☐	☐	☐	☐
22. Αγοράζω πράγματα παρορμητικά	☐	☐	☐	☐
23. Μπορώ να σκεφτώ μόνο ένα πράγμα τη στιγμή	☐	☐	☐	☐
24. Αλλάζω τα χόμπι μου	☐	☐	☐	☐
25. Ξοδεύω μετρητά ή με πιστωτικές κάρτες περισσότερα από όσα κερδίζω	☐	☐	☐	☐
26. Την ώρα που σκέφτομαι κάτι, μου έρχονται άσχετες σκέψεις	☐	☐	☐	☐
27. Ζω πιο πολύ για το σήμερα παρά για το αύριο	☐	☐	☐	☐

28. Είμαι ανήσυχος/-η στο θέατρο ή σε διαλέξεις				
29. Μου αρέσουν τα παζλ				
30. Φροντίζω για το μέλλον μου				

ΚΛΙΜΑΚΑ ΑΠΟΡΡΟΦΗΣΗΣ

S. SAKAMOTO, 1998. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ: Ρ. ΜΕΛΛΟΝ, 2000

Οδηγίες: Σημειώστε με έναν κύκλο το κατά πόσο κάθε μία από τις προτάσεις που ακολουθούν ισχύει για σας, δηλαδή κατά πόσο η κάθε πρόταση χαρακτηρίζει ή περιγράφει τον εαυτό σας.

Δεν ισχύει

καθόλου για εμένα

Ισχύει πολύ

καλά για εμένα

1. Συχνά η σκέψη για τον εαυτό μου με απορροφά.	1 2 3 4 5
2. Όταν κάνω κάποια εργασία, την κάνω σε βάρος άλλων εργασιών.	1 2 3 4 5
3. Σταθερά συγκρίνω τον εαυτό μου με τους άλλους.	1 2 3 4 5
4. Είμαι τελειομανής και τείνω να ενθουσιάζομαι για αυτά που κάνω.	1 2 3 4 5
5. Συχνά μένω επί μακρόν στις πικρές αναμνήσεις.	1 2 3 4 5
6. Όταν αρχίζω να σκέφτομαι για την σωματική μου κατάσταση, απασχολούμαι έτσι για πολύ καιρό.	1 2 3 4 5
7. Τα πράγματα που με ενδιαφέρουν, με απορροφούν.	1 2 3 4 5
8. Όταν αρχίζω να σκέφτομαι για τον εαυτό μου, δυσκολεύομαι να σταματήσω.	1 2 3 4 5
9. Διαθέτω τον εαυτό μου για εργασίες που πρέπει να γίνουν.	1 2 3 4 5
10. Συχνά αναλύω τον εαυτό μου με τις ώρες.	1 2 3 4 5
11. Όταν αρχίζω να σκέφτομαι για τον εαυτό μου, δυσκολεύομαι να συγκεντρωθώ σε άλλα πράγματα.	1 2 3 4 5
12. Όταν βρίσκω κάτι που με ενδιαφέρει,	1 2 3 4 5

συνήθως σταματώ να ψάχνω για
άλλα ενδιαφέροντα πράγματα.

13. Μερικές φορές κάνω πράγματα
διαφορετικά από αυτά που συνηθίζω
να κάνω, για να έχω μια αλλαγή.	1 2 3 4 5
14. Όταν αρχίζω κάποια σημαντική
εργασία, δεν αρχίζω άλλες εργασίες.	1 2 3 4 5
15. Συχνά σκέφτομαι για τις
ικανότητές μου για πολύ ώρα.	1 2 3 4 5
16. Δεν ικανοποιούμαι μέχρι να
τελειώσω κάτι που έχω σκοπό
να κάνω.	1 2 3 4 5
17. Δεν μπορώ να σταματώ να
απασχολούμαι με ένα πρόβλημα
μέχρι να λυθεί.	1 2 3 4 5
18. Συχνά μελετώ βαθιά και σοβαρά για
το τι είδος ατόμου είμαι.	1 2 3 4 5
19. Όποτε ξεκινώ να κάνω κάτι,
βάζω τα δυνατά μου να το κάνω.	1 2 3 4 5
20. Μπορώ καλά να χαλαρώνω
τον εαυτό μου.	1 2 3 4 5
21. Συχνά αναμασώ τα βιώματα
του παρελθόντος μου.	1 2 3 4 5
22. Συχνά οι ευχάριστες
προσωπικές μου αναμνήσεις
με απορροφούν για πολύ ώρα.	1 2 3 4 5
23. Όποτε έχω διάφορα συναισθήματα
(π.χ., δυσθυμία, ευτυχία, κτλ.)
εξακολουθώ να αναρωτιέμαι γιατί
νιώθω έτσι.	1 2 3 4 5
24. Μερικές φορές μελετώ βαθιά και
σοβαρά για το ιδανικό είδος ατόμου
που θα ήθελα να γίνω	1 2 3 4 5

Παρακαλείστε να κυκλώστε τον αριθμό που περιγράφει καλύτερα το **βαθμό συμφωνία σας** (όπου το 4 αντιστοιχεί σε απόλυτη συμφωνία) ή **διαφωνία σας** (όπου το 0 αντιστοιχεί σε απόλυτη διαφωνία) με τις προτάσεις που ακολουθούν. Δεν υπάρχουν σωστές ή λάθος απαντήσεις, οπότε παρακαλείστε να απαντήσετε με ειλικρίνεια και συνέπεια.

	Διαφωνώ απόλυτα					Συμφωνώ απόλυτα				
1. Θεωρώ ότι είχα ευτυχισμένα παιδικά χρόνια.	0	1	2	3	4					
2. Οι γονείς μου ήταν ιδιαίτερα αυστηροί μαζί μου.	0	1	2	3	4					
3. Όταν ήμουν μικρός-ή οι γονείς μου μου πρόσφεραν ένα περιβάλλον ασφάλειας.	0	1	2	3	4					
4. Οι γονείς μου στήριζαν τις επιλογές μου.	0	1	2	3	4					
5. Οι γονείς μου δε συγχωρούν εύκολα τα λάθη μου.	0	1	2	3	4					
6. Ήταν ωφέλιμο να συζητώ τα προβλήματά μου με τη μητέρα μου.	0	1	2	3	4					
7. Ήταν ωφέλιμο να συζητώ τα προβλήματά μου με τον πατέρα μου.	0	1	2	3	4					
8. Οι σχέσεις μου με τους δασκάλους μου ήταν συνήθως κακές.	0	1	2	3	4					
9. Οι καθηγητές μου με υποτιμούσαν.	0	1	2	3	4					
10. Είχα πολύ καλές σχέσεις με τους συμμαθητές μου.	0	1	2	3	4					
11. Οι απορίες μου στην τάξη είχαν φέρει κοροϊδευτικά σχόλια από τους συμμαθητές μου.	0	1	2	3	4					
12. Έχω βιώσει άσχημα σχόλια για κάποιο χαρακτηριστικό του σώματος ή του προσώπου μου.	0	1	2	3	4					
13. Με έχουν κάνει ρεζίλι λόγω της συμπεριφοράς μου σε δημόσιο	0	1	2	3	4					

χώρο.

14. Οι άνθρωποι, γενικά, με συμπαθούν εύκολα.	0	1	2	3	4
15. Άσχημα πράγματα βίωσα όταν μίλησα ανοιχτά σε κάποιον-α.	0	1	2	3	4
16. Οι γονείς μου με τιμωρούσαν συχνά σαν παιδί.	0	1	2	3	4
17. Οι δάσκαλοι/καθηγητές μου με επέπλητταν συχνά.	0	1	2	3	4
18. Οι γονείς μου με κατέκριναν.	0	1	2	3	4
19. Οι γονείς μου με ενθάρρυναν να ακολουθώ τα όνειρά μου.	0	1	2	3	4
20. Οι γονείς μου συχνά γινόντουσαν αυταρχικοί.	0	1	2	3	4
21. Οι καθηγητές μου ήταν πολύ υποστηρικτικοί με μένα.	0	1	2	3	4
22. Ήμουν αποκομμένος από τις σχολικές συντροφιές.	0	1	2	3	4
23. Έχω εισπράξει προδοσία	0	1	2	3	4
24. Άσχημα πράγματα είχαν συμβεί λόγω της ασυνέπειάς μου.	0	1	2	3	4
25. Η πρώτη εντύπωση που κάνω στους άλλους είναι συνήθως κακή.	0	1	2	3	4
26. Δέχτηκα βρισιές ή απειλές από συμμαθητές μου.	0	1	2	3	4
27. Φίλοι ή γνωστοί με έχουν αποκόψει από την παρέα τους.	0	1	2	3	4
28. Θα έλεγα ότι είμαι τυχερός-ή στην αγάπη.	0	1	2	3	4
29. Δέχτηκα σωματική βία από συμμαθητές μου	0	1	2	3	4
30. Έχω βιώσει απόρριψη από το κοινωνικό μου περίγυρο.	0	1	2	3	4

ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΛΚΟΟΛ

Οδηγίες: Παρακαλώ να σημειώσετε τη συχνότητα με την οποία τα ακόλουθα σας έχουν συμβεί κατά τις τελευταίες δύο εβδομάδες.

	<u>Καθόλου</u>	<u>Μια φορά</u>	<u>Μερικές φορές</u>	<u>Αρκετές φορές</u>	<u>Σχεδόν καθημερινά</u>
1. Ήπια περισσότερο αλκοόλ απ' ότι σχεδίαζα	1.....	2.....	3.....	4.....	5.....
2. Ήπια μέχρι να μεθύσω.	1.....	2.....	3.....	4.....	5.....
3. Ήπια ενώ ήμουν στεναχωρημένος-η.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5.....
4. Ήπια μόνος-η.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5.....
5. Ένιωσα πως δε μπορούσα να κάνω κέφι χωρίς αλκοόλ.1.....	2.....	3.....	4.....	5.....	
6. Πρότεινα στους φίλους μου να πιούμε κάτι.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5.....
7. Ήπια τόσο πολύ που δυσκολεύτηκα να λειτουργήσω την επόμενη μέρα.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5.....
8. Ήπια για να συνέλθω από τη μέθη της προηγούμενης ημέρας.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5.....
9. Ένιωσα έμμονη επιθυμία να πω αλκοόλ.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5.....
10. Προσπάθησα να καλύψω από τους άλλους πως ήπια..1.....	2.....	3.....	4.....	5.....	
11. Μάλωσα με κάποιον γιατί καταναλώνω αλκοόλ.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5.....
12. Ένιωσα νεύρα, ήπια και ηρέμησα.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5.....
13. Αντί να διαβάσω, ήπια.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5.....
14. Ήπια με τους φίλους μου και πέρασα καλά.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5.....
15. Σκέφτηκα το ποτό ενώ είχα άλλη δουλειά.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5.....

16. Προτίμησα την παρέα ατόμων που θα έπιναν μαζί
μου από αυτούς που δε θα έπιναν.....1.....2.....3.....4.....5
17. Έψαχνα αφορμή να πω αλκοόλ.....1.....2.....3.....4.....5
18. Ένιωσα πως δε μπορούσα να σταματήσω να πίνω.....1.....2.....3.....4.....5
19. Σκέφτηκα πως θα ήταν καλύτερο αν είχα πει λιγότερο.1.....2.....3.....4.....5

ΚΛΙΜΑΚΑ ΚΑΤΑΘΛΙΨΗΣ (CES-D)

Κέντρο για Επιδημικές Έρευνες, Εθνικό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγείας, Η.Π.Α.
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ : Ρ. ΜΕΛΛΟΝ, 1996

Οδηγίες: Βάλτε ένα κύκλο για κάθε πρόταση που περιγράφει καλύτερα, πόσο συχνά νιώθατε η συμπεριφερθήκατε κατά αυτό το τρόπο ΤΗΝ ΠΕΡΑΣΜΕΝΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ.

	Σπάνια ή καθόλου (για λιγότερο από 1 μέρα)	Μερικές φορές (1-2 μέρες)	Αρκετές φορές (3-4 μέρες)	Σταθερά ή τις περισσότερες φορές (5-7 μέρες)
1. Ενοχλήθηκα από πράγματα που συνήθως δεν με ενοχλούν.....	0	1	2	3
2. Δεν ένοιωθα την επιθυμία να φάω.....	0	1	2	3
3. Δεν μπορούσα να μην είμαι μελαγχολικός/η ακόμη και με βοήθεια από την οικογένεια μου ή από φίλους.	0	1	2	3
4. Ένοιωθα ότι είμαι το ίδιο καλά όσο οι άλλοι.....	0	1	2	3
5. Είχα προβλήματα να συγκεντρωθώ για αυτά που έκανα.....	0	1	2	3
6. Ένοιωθα κατάθλιψη.....	0	1	2	3
7. Ένοιωθα ότι κάθετι ήταν μία προσπάθεια.....	0	1	2	3
8. Ένοιωθα ελπίδα για το μέλλον....	0	1	2	3
9. Νόμιζα ότι η ζωή μου ήταν αποτυχία.....	0	1	2	3
10. Ένοιωθα φόβο.....	0	1	2	3
11. Ο ύπνος μου ήταν ανήσυχος.....	0	1	2	3
12. Ήμουν ευτυχισμένος/η.....	0	1	2	3
13. Μιλούσα λιγότερα από ότι				

συνήθως.....	0	1	2	3
14. Ένοιωθα μοναξιά.....	0	1	2	3
15. Οι άνθρωποι ήταν εχθρικοί.....	0	1	2	3
16. Διασκέδαζα την ζωή μου.....	0	1	2	3
17. Έκλαιγα.....	0	1	2	3
18. Ένοιωθα λυπημένος/η.....	0	1	2	3
19. Ένοιωθα ότι δεν αρέσω στους ανθρώπους.....	0	1	2	3
20. Δεν μπορούσα να αρχίσω τίποτα...	0	1	2	3

Σας ευχαριστούμε για την εθελοντική συμμετοχή στην έρευνα μας. Όλα τα στοιχεία σας κρατούνται με απόλυτη εχεμύθεια. Για οποιαδήποτε απορία σχετικά με την έρευνα, παρακαλώ επικοινωνήστε μαζί μου.

Ο υπεύθυνος ερευνητής: Ρ. Μέλλον, Καθηγητής

Τηλέφωνο: (210) 9201800

E-mail: mellon@panteion.gr

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

1. Τόπος γέννησης ΠΑΤΡΑ Τόπος διαμονής ΠΑΤΡΑ
2. Οικογενειακή κατάσταση
 - ☐ Άγαμος/ -η
 - ☐ Έγγαμος/ -η
 - ☐ Σε διάσταση / διαζευμένος/ - η
 - ☐ Χήρος/ -α
3. Έχετε παιδιά; ☐ Ναι ☐ Όχι Εάν ναι, πόσα παιδιά; _____
4. Ηλικία:
5. Φύλο: ☐ Άνδρας ☐ Γυναίκα
6. Απασχόληση _____
 - ☐ Ιδιωτικός τομέας
 - ☐ Δημόσιος τομέας
 - ☐ Ελεύθερος επαγγελματίας
 - ☐ Άνεργος/ -η
7. Εκπαιδευτικό επίπεδο:
 - ☐ Δεν τελείωσα το Δημοτικό
 - ☐ Δημοτικό
 - ☐ Γυμνάσιο
 - ☐ Λύκειο
 - ☐ Τριτοβάθμια εκπαίδευση (ΑΕΙ/ΤΕΙ)
 - ☐ Μεταπτυχιακό
 - ☐ Σήμερα σπουδάζω
8. Μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα (σε ευρώ):
 - ☐ 0 – 300€
 - ☐ 301 – 600€
 - ☐ 601 – 900€
 - ☐ 901 – 1200€

☐ 1201 – 1500€

☐ 1501 – 1800€

☐ 1801 – 2100€

9. Σε ποια κατηγορία εντάσσεται την τωρινή σας θέση;

☐ Υπάλληλος

☐ Τμηματάρχης/Προϊστάμενος

☐ Άλλο _____

10. Διάστημα απασχόλησης στον χώρο που εργάζεστε: _____ έτη _____ μήνες

11. Διάστημα απασχόλησης στη θέση: _____ έτη _____ μήνες

Τέλος της συμμετοχής. Σας ευχαριστούμε!

